

Ekokylä varttumisen paikkana

— paikkasuhde ja lapsuusympäristön vaikutukset
Kangasalan Yhteiskylän kasvattien kertomana

Adele Halttunen

Pro gradu -tutkielma

Maisemantutkimus

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Kesäkuu 2019

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos/Humanistinen tiedekunta

HALTTUNEN, ADELE: Ekokylä varttumisen paikkana — paikkasuhde ja lapsuusympäristön vaikutukset Kangasalan Yhteiskylän kasvattien kertomana.

Pro gradu -tutkielma, 96 s., 3 liitettä

Maisemantutkimus

Heinäkuu 2019

TIIVISTELMÄ

Kangasalan Yhteiskylä on yhdeksän kotitalouden ekokylä, joka on perustettu noin kaksikymmentä vuotta sitten. Siellä on varttunut alle kouluikäisistä nuoriksi aikuisiksi sukupolvi, jolle ekoyhteisö on ollut tuttu ja turvallinen kasvuympäristö. He ovat vanhempiensa valinnan seurauksena päätyneet omaksumaan ekologisempaa elämäntapaa edustavan asumayhteisön normina. Tässä tutkimuksessa tarkastelen Yhteiskylällä varttuneiden kokemuksia ja käsityksiä kasvuympäristöstään puolistrukturoiduista haastatteluista koostuvaa aineistoa tulkitsemalla. Pyrin esittämään vastauksia kahteen tutkimusta ohjanneeseen kysymykseen: Minkälaisena yhteisönä ja paikkana Yhteiskylä ilmenee siellä varttuneiden kerronnassa? Kokevatko kertojat ekokylällä kasvuympäristönä olleen vaikutuksia heidän myöhempään elämäänsä?

Laadulliseen tutkimukseen ja hermeneutiikkaan nojaavan tutkimuksen viitekehukseen kuuluu niin maantieteen, ympäristöpsykologian kuin kasvatustieteidenkin käsitteistöä. Keskeisiä käsitteitä löytyy paikan ja paikkasuhteen, identiteetin, yhteisön ja kasvuympäristön tiimoilta. Tutkimus täydentää ekoyhteisöistä aiemmin tehtyä tieteellistä tutkimusta, joka on ollut fyysiseen ympäristöön, elämisen käytäntöihin ja niiden teknisiin ratkaisuihin painottuvaa. Tämän kestävän kehityksen temaltaan ajankohtaisen tutkimuksen arvo piilee siinä, että tässä keskitytään kylällä asumisen ja varttumisen kokemiseen. Äänessä ovat ekokyläläiset itse: painotuksena on lasten kokemukset, jotka ovat vielä tieteellisen tutkimuksen marginaalissa.

Tutkimus osoitti, että Yhteiskylällä kasvaneiden paikkakokemus lapsuuden ympäristöstään on vahvasti positiivinen, jopa topofilinen. Ekokylän taustalla vaikuttava ideologia tuottaa sekä luonnonympäristöä säästävän epähierarkisen ympäristön, jossa luonto ja rakennettu sulautuvat yhteen tarjoten mielekkäitä paikkoja lapsen toiminnalle, että lapselle turvallisen ja hauskan yhteisön. Vahvat henkilökohtaiset ympäristö- tai yhteisöllisyyden arvot implikoivat kokemusta lapsuusympäristön vaikutuksista myöhempään elämään. Omien arvojen ja kokemusten pohjalta valikoituvat kullekin kertojalle ekokylälapsuuden eri puolet osaksi omaa identiteettitarinaa.

Asiasanat: asuinpaikat, asuinyhteisöt, ekoyhteisöt, ekologinen asuminen, lapsuus, kasvuympäristö, paikka, identiteetti

Sisältö

1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimustehtävä	2
1.2 Tutkimuksen tieteenfilosofinen perusta	4
2 ILMIÖNÄ LASTEN EKOKYLÄ — KESKEISET KÄSITTEET	7
2.1 Paikka ja paikkasuhde	10
2.2 Kasvuympäristö	16
2.3 Yhteisö ja identiteetti	20
2.3.1 Yhteisö ja yhteisöllinen toiminta	21
2.3.2 Identiteetti	24
3 TUTKIMUKSEN AINEISTO JA METODI	27
3.1 Muistot ja käsitykset: aineiston ja keruumenetelmän esittely	28
3.2 Kohti tulkintoja: teoriasidonnainen sisällönanalyysi ja teemoittelu	33
4 YHTEISKYLÄN YMPÄRISTÖ JA YHTEISÖ	35
4.1 Eko	38
4.2 Kylä	42
5 MUISTOJEN YHTEISKYLÄ	47
5.1 Lapsuuden paikkojen verkosto	51
5.2 Osana ekoyhteisöä	60
5.3 Yhteenveto	66
6 MERKITYSTEN JA VAIKUTUSTEN KYLÄ	69
6.1 Kiintymys ja kyseenalaistaminen	70
6.2 Arvot ja tulevaisuus	75
6.3 Kylän vaikutukset	78
6.4 Yhteenveto	82
7 LOPUKSI	85
Lähteet	90
Liitteet	97

1 JOHDANTO

Kangasalla on ekokylä, jolle on kertynyt ikää reilut kaksikymmentä vuotta. Yhdeksässä asuinrakennuksessa on asunut perustamisesta lähtien yksitoista perhettä; vuonna 2018 kylän kotitalouksista vain yksi ei ole ollut mukana kyläyhteisössä rakennusvaiheesta lähtien. Kylälle rakentaminen ja elämänsä perustaminen on ollut kullekin perheelle elämäntapavalinta. Kun hankkeeseen perustamisvaiheessa hakeutui samassa elämäntilanteessa olevia nuoria perheitä, yhteisöön kertyi joukko pieniä lapsia, jotka eivät itse valinneet Yhteiskylän elämäntapaa, vaan kasvoivat omaksumaan sen normina. Kasvuympäristö on eittämättä ollut verrattain erityinen. Kaikkiaan kaksikymmentäviisi lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä elämäntarinaa on kutoutunut metsän ja peltomaiseman rajavyöhykkeelle, naapurustoon ja yhteisöön, jonka toiminnan ohjenuorina ovat ekologisuus ja yhteinen tekeminen. Tässä tutkimuksessa olen kiinnostunut siitä, miten sellainen ilmapiiri lapsen normaalina näkyy tai ei näy lapsuuden ja nykypäivän kokemuksissa.

Olen itse osa Yhteiskylällä kasvanutta sukupolvea ja tämä omakohtaisuus on yksi syistä kiinnostukseeni tutkimusaihetta kohtaan. Muutin kylälle parivuotisen rakennusajan jälkeen viisivuotiaana ja muistoni elämästä ennen Yhteiskylää ovat hatarat. Lapsuusmuistoni kylältä ovat sarja tunnekirjavia välähdyksiä metsästä, pellolta, puista, puroilta, kiviltä, majoilta, rakennustyömailta ja rakennuksien katoilta. Lapsuuteni oli värejä ja ihmisiä, punamultamaalin ja tervan tuoksua, puhtaan luonnon hiljaisuutta ja leikin mekastusta, käytettyjen naulojen suoraksi naputtelemista ja maitopurkkien taittelemista. Tunnistan lapsuuden ympäristön vaikutukset ajatusmaailmaani ja tekoihini joka päivä. Niinpä, saavuttamalla syvempää ymmärrystä tutkimuskohteenani olevasta ilmiöstä, voin löytää jotain uutta itsestäni. Omakohtaisuudella on luonnollisesti vaikutuksensa sekä tutkimuksen objektiivisuuteen että asemaani ymmärtävää tutkimusta tekevänä tutkijana, mitä reflektoin tarkemmin edempänä.

Tutkimusaiheen valikoituminen ei kuitenkaan tapahtunut ilmiön omakokohtaisuus edellä, vaan ilmiö valikoitui tutkimuksen teeman jälkeen. Tutkimusaihe valikoitui kiinnostuksestani pikkojen herättämiin tunnekokemuksiin ja erityisesti paikkoihin kiinnittyviin kiintymyksen tunteisiin. Ihmisen ja paikan suhde — vaikkapa halu palata elämään menneisyydestä tuttuun paikkaan tai tarve paeta kaupungista, johon kiinnittyy paljon emotionaalista taakkaa — on yksi elämänkulun keskeisistä suunnannäyttäjistä ja tutkimusaiheena innostava, monitahoinen ilmiö. Kysymykset siitä, minkälainen vaikutus paikoilla on ihmisen identiteetille, millä tavalla paikat koetaan ja mitä

merkityksiä niihin liitetään, sekä miten ihmisen elämäkokemukset vaikuttavat ympäristösuhteeseen, kuuluvat niin maisemantutkimuksen kuin maantieteen ja kulttuuriperinnön tutkimukseen. Näihin tutkimusaloihin opinnoissani perehtyneenä lähestymiskulman valinta tuntui luontevalta. Lisäksi Kangasalan Yhteiskylän lapset tutkimustapauksena tuo minua kiinnostavat ja 2010-luvun lopulla polttavan ajankohtaiset kestävän kehityksen erityiskysymykset lähelle tutkimuksen keskiötä.

Tässä johdantoluvussa rakennetaan tutkimuksen perusta eli esitellään tutkimustehtävä kysymyksineen ja tutkimuksen tieteenfilosofiset lähtökohdat. Toisessa ja kolmannessa luvussa rakennelmaa vahvistetaan. Tutkimuksen teoria muotoutuu keskeisten käsitteiden määrittelyn ja erittelyn kautta. Niitä ovat tutkimuskysymyksessäkin vaikuttavat paikka ja yhteisö, identiteetti, sekä kasvuympäristö, joka liittyy kiinteästi muihin edellämainittuihin. Lisäksi esitellään tutkimuksen aineistoa ja metodologiaa. Neljännessä luvussa paneudutaan ekokylää koskeviin tutkimuksiin, määrittelyihin ja kriteereihin ja luku esittelee tämän tutkimuksen tapauksen, Kangasalan Yhteiskylän, näiden luonnehdintojen valossa. Ekokylä on maailmalla ja Suomessa marginaalinen yhteisötyyppi, jonka erittely ja problematisointi on edellytys ekokylällä asuvan ihmisen elämismaailman ja kokemuksen ymmärtämiseksi. Yhteiskylän arjen ja toiminnan kuvailussa käytetään avuksi tutkimuksen haastatteluaineistoa ja siten luku lähenee tutkimuksen empiiristä osuutta. Empiirinen osuus koostuu varsinaisesti kahdesta pääluvusta, luvuista 5 ja 6, jotka esittelevät aineiston analyysissä nousseet tutkimustehtävää valaisseet tulokset. Aineiston keruussa ja analyysissä apuna toimineet teemat näkyvät analyysilukujen rakenteessa. Tutkimuksen huippuna on yhteenveto tutkimustuloksista ja reflektio tutkimuksen etenemisestä, onnistumisesta ja asemasta.

1.1 Tutkimustehtävä

Ekokylistä ja -yhteisöstä, sekä niin kutsustusta ekokyläliikkeestä (Ecovillage movement) on tehty tutkimusta 1980-luvun lopulta lähtien eikä tiedemaailman mielenkiinto erityiseen yhteisötyyppiin ole kadonnut. Voisi olettaa, että mielenkiinto luonnon ja ihmisen kestävää suhdetta pionerisoiviin asuinyhteisöihin nykypäivän keskusteluiden valossa tulee vielä nousemaan. Tähän mennessä tehty tutkimus on kuitenkin vahvasti suuntautunut pienten yhteisöjen kestävään suunnitteluun ja sen lähtökohtiin, ja niiden lähestymiskulma on ympäristölähtöinen. Samalla, kun sosiaalinen ulottuvuus on jatkuvasti tunnustettu ekoyhteisöjen suunnittelun tärkeäksi perustaksi, kokemuslähtöinen tutkimus ekokylän asukkaiden elämästä loistaa poissaolollaan.¹ Tiedemaailma ei tunne

---

¹ Katso esimerkiksi Global Ecovillage Networkin ylläpitämä lista ekokylään liittyvistä tieteellisistä julkaistuista: https://ecovillage.org/sites/default/files/files/Literature-on-ecovillages_2017_03_13_IK_FA.pdf.

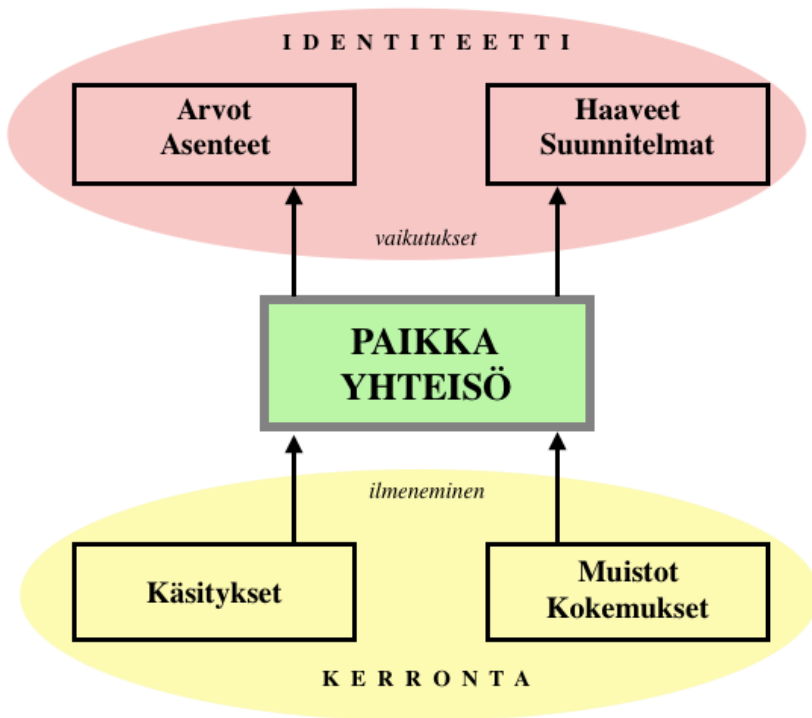
ekokyläelämän todellisuutta ihmisen kokemuksen näkökulmasta. Tämä tutkimus muotoilee siis ekokylätutkimuksen kentälle uudenlaisen, humanistisen kysymyksen: minkälaista on asua ekokylällä? Tutkimus rajautuu koskemaan ekokylällä varttumisen kokemusta asianomaisten antamien ja jakamien merkitysten näkökulmasta, ja tutkimuksellinen mielenkiinnon kohde on ensisijaisesti paikka esimerkiksi ekokylän ideologian tai poliittisuuden sijaan. Tämän rajauksen pohjalta muodostuu kaksi lomittaista tutkimuskysymystä (kuva 1). Onko ekokylällä paikkana ja yhteisönä merkityksiä ja vaikutuksia, jotka ilmenevät siellä varttuneiden kokemuksissa ja käsityksissä? Ulottuvatko menneisyyden vaikutukset nykypäivään ja nykypäivän haaveisiin tulevasta? Tutkimustehtävän voi toisaalta nähdä kiteytyvän kysymykseen: miten tiedonantajat *kertovat* Yhteiskylän osaksi omaa *identiteettiään*?

Maisemassa kietoutuu yhteen materiaallinen ja emotionaalinen, joiden parissa toimimme ja tunnemme.² Paikan kokemisen käsittämiseksi tässä tutkimuksessa kulkee mukana niin fenomenologian kuin sosiaalisen konstruktionismin käsitys paikan ja maiseman kokemisesta ja niille annetuista merkityksistä. Tutkimus pyrkii ohittamaan tiukat rajanvedot ymmärtämällä sekä yksilön henkilökohtaisen kokemusmaailman että erilaisten ihmisryhmien vuorovaikutuksessa intersubjektiivisesti syntyvien merkitysten roolin paikkasuhteessa. Tässä työssä jako jäsentyy siten, että henkilökohtainen havainto ja sitä kautta kokemus paikasta kiteytyy intentioihin, eli intentiot ohjaavat tunnistamaan paikan tarjoumia, potentiaaleja, käyttötarkoituksia. Paikan havaintojen ja käyttöjen päälle rakentuu paikkasuhte. Syvemmät merkitykset kumpuavat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa syntyvistä merkityksistä ja ilmenevät lopulta identiteetin rakennustyönä.³

Tämän työn tutkimustehtävä (kuva 1) ja tutkimuksen tieteenfilosofinen perusta muodostuu sanaparien ympärille: merkitykset ja vaikutukset, paikka ja yhteisö, kokemus ja käsitys, menneisyys ja nykyisyys. Sanaparit mielessä aineistoa tulkiten kasvaa ymmärrys Kangasalan Yhteiskylästä lapsen elinympäristönä, lapsuuden maisemana. Tutkin tässä kokemuksia ja käsityksiä ja täten asianosaisten henkilökohtaiset tiedonannot eli menneisyyden muistelupuhe ja siihen peilaavat nykyisyyden käsitykset nousevat olennaiseksi aineistoksi. Haastatteluissa ja aineiston tulkinnassa punaisena lankana kulkevat käsitteet paikka ja yhteisö. Tulkinta ohjaa kohti kohti ymmärrystä Yhteiskylän merkityksistä ja vaikutuksista siellä varttuneiden kokemusmaailmassa.

² esim. Wylie 2005, 245.

³ Tarkempi erittely kts. tämän tutkielman luku 2, s. 9–10.

Kuva 1. Tutkimusongelman hahmottuminen. Pohjalla vaikuttaa kysymys siitä, minkälaisena paikkana ja yhteisönä Kangasalan Yhteiskylä tiedonantajien kerronnassa — muistoissa, kokemuksissa ja käsityksissä — ilmenee. Toisaalta analyysissä etsin ilmaisuja Yhteiskylän vaikutuksista kertojien arvoihin ja asenteisiin sekä haaveisiin ja suunnitelmiin — kertojien ilmaisuja identiteetistään. Tutkimus tähtää ilmiön, eli lasten ekokylän, tulkitsemiseen sisältöä kuvaamalla ja merkityksiä selvittämällä. Kaavion laatija Adele Halttunen, 2019.

1.2 Tutkimuksen tieteenfilosofinen perusta

Edellä esitellyistä lähtökohdista määrittäyty tutkimuksen tutkimusstrateginen sitoutuminen, ja tutkimusasetelmasta löytyy laadullisen tutkimuksen olemukselliset perusominaisuudet.⁴ Laadullisen eli kvalitatiivisen voi ymmärtää pelkistetyimmillään vain joko aineiston muodon määrittelynä tai aineiston käsittelymetodin määrittelynä. Jako on joustava siinä mielessä, että kvalitatiivista aineistoa voi käsitellä kvantitatiivisin menetelmin ja kvantitatiivista aineistoa vastaavasti kvalitatiivisin.⁵ Karkean määrittelyn täydennykseksi Jari Eskola ja Juha Suoranta ehdottavat laadulliselle tutkimukselle tutkimusstrategiana muutamia luonteenomaisia tunnusmerkkejä. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on laadullinen aineisto ja keruumenetelmä, ja analyysi on aineistolähtöistä. Aineiston tieteellisyyden kriteerinä on laatu määrän sijaan eli aineiston keruussa hyödynnetään harkinnanvaraista otantaa. Tutkimukselle keskeistä on tutkittavien näkökulma eli tutkijan osallistuminen/eläytyminen tutkittavien elämään. Tutkimuksen objektiivisuuden ideaali on oman subjektiivisuuden tiedostaminen läpi prosessin. Tutkijan asema tutkimuksessa on olennaisempi kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa ja tutkimus liittyy tutkijan persoonaan. Tutkija suhtautuu avoimesti ja uteliaasti tutkimuksen tuloksiin eli ei aseta tutkimukselle lukkoonlyötyä hypoteesia. Lisäksi tutkimuksen pohjavireenä vaikuttaa näkemys

⁴ Laadullisen tutkimuksen perusominaisuudet eritellään tarkemmin luvussa 3.2. Eskola & Suoranta 2001, 13.

⁵ Eskola & Suoranta 1996, 13.

ihmisen taipumuksesta narratiivisuuteen eli tarinallisuuteen todellisuuden jäsentämisessä, kuten myös narratiivisuus laadullisen tutkimuksen ominaisuutena.⁶

Tämän tutkimuksen teemahaastatteluin keräämäni laadullinen aineisto koostuu laajalti muistelupuheesta, joka on väistämättä kerrontaa⁷, ja loput siitä on menneisyyden kokemuksiin perustuvaa nykypäivän tulkintaa. Tutkimuksellisenä päämääränä ei ole informatiivisuus, vaan kokemuksellisuuden ja intentionaalisuuden kuvaus ja tulkinta. Tutkimuksen lähtökohtana on käsitys ihmisestä intentionaalisenä oliona, joka muodostaa suhdettaan todellisuuteen — käsityksiään ja kokemuksiaan — merkitysten kautta, narratiivisesti. Aineisto on lähtökohtana analyysille, ja analyysin tavoitteena on päästä käsiksi merkitysten ja käsitysten tulkintaan. Tutkijana eläydyn tutkimusaiheeseen, haastattelutilanteissa olen ollut läsnä omana persoonanani ja hyödyntänyt osallisuuttani ja esiyymmärrystäni aineiston keruussa, ja samanaikaisesti tutkimusaiheen omakohtaisuus on koko tutkimusprosessin ajan tiedostettu ja tutkimusraportissa avoimesti reflektoitu.

Laadullisen tutkimuksen kentälle istuu myös historian tutkimuksen parista noussut muistitietotutkimus. Muistitietotutkimuksen metodologiset ja epistemologiset pohdinnat ovat avuksi tämän tutkimustehtävän ja aineiston potentiaalnin kirkastamisessa. Tässä tutkimuksessa muistitieto ei ole ensisijainen metodologia vaan hyödyllinen sivujuoni, sillä tutkimus ei asetu puhtaasti historian tutkimuksen tai muistitietotutkimuksen alueelle. Muistitieto kertoo ilmiöiden ja tapahtumien merkityksistä ihmisille sen sijaan, että peilaisi menneisyyden tapahtumia sellaisina kuin ne ovat tapahtuneet. Kun mielenkiinnon kohteena ovat kokemus- ja käsitysmaailma, joka oikeastaan rakentuvat vasta nykyhetkessä, kerronnassa, ”väärillä” tai hatarilla muistoilla ei ole väliä. Ihminen rakentaa omat merkityksensä ja arvonsa. Kuten Alessandro Portelli on asian tiivistänyt, ”suulliset lähteet eivät kerro meille vain, mitä ihmiset tekivät, vaan sen, mitä he halusivat tehdä, mitä he uskoivat tekevänsä ja mitä he jälkikäteen katsovat tehneensä”.⁸ Tässä tutkimuksessa muistitieto on lähdeaineisto, ei tutkimuskohde, tiedon intressi on ymmärtäminen⁹, ja muistelupuhe tulkitaan tiedonantajien kerrontana ja prosessina, jossa menneisyyden tulkintoja ja merkityksiä tuotetaan. Muistelu ei ole sosiaalisesta ja kulttuurisesta ympäristöstä riippumatonta ja siinä menneisyys ikään kuin mukautuu nykypäivän tarpeisiin. Tällä aineistolla saavutettu tieto ekokylällä varttuneiden

---

⁶ Eskola & Suoranta 1996, 15.

⁷ Ukkonen 2006, 193.

⁸ Portelli 2006, 55.

⁹ Fingerroos & Haanpää 2006.

paikkakokemuksista on itseasiassa menneisyyden ja myös nykyisyydessä muodostuvien ja tulevaisuuteen vaikuttavien merkitysten konstruktio, ja tutkimusteksti sen rekonstruktio.¹⁰

Tieteenfilosofisena suuntauksena hermeneutiikkaan, oppiin tulkinnasta, kiteytyy laadullisen tutkimuksen syväolemus. Tieto laadullisessa tutkimuksessa tuotetaan pyrkimällä ymmärrykseen tutkittavasta ilmiöstä, kun vastanapana tähtäimessä olisi selittää tutkittavaa ilmiötä. Myös luonnontieteiden ja ihmistieteiden eroa on perinteisesti kuvattu selittämällä ja ymmärtämällä. Ymmärrys käsitteenä eroaa selittämisestä olennaisesti ensinnäkin edellyttämällä tietynlaista eläytymistä tutkimuskohteeseen, ja toisekseen intentionaalisuudessa eli ihmisten antamien merkitysten ymmärtämisessä.¹¹ Hermeneutiikan ja ymmärtävän ihmistieteen filosofiset juuret ovat Aristoteleen ajattelussa asti, mutta nykyinen tieteenfilosofinen muotoilu johtuu 1800-luvun perinteisestä hermeneutiikasta. Perinteisen hermeneutiikan avainhenkilö on Wilhelm Dilthey, joka pyrki ihmistieteiden ymmärtävää luonnetta perustelemalla haastamaan aikakauden jyrkän positivistiset, metodologiseen monismiin perustuvat vaatimukset kaiken tieteen ykseydestä.¹² Diltheyn ajattelu perustui siis metodologiseen dualismiin, oletukseen, että luonnontieteen ja ihmistieteen tutkimuskohteet vaativat eriävää tieteellistä käsittelyä. 1900-luvulla hermeneutiikka jalostui muun muassa Martin Heideggerin tutkimuksissa. Tämän filosofisen tai ontologisen hermeneutiikan ydintehtäväksi nousi ymmärtävän tieteen tekemisen lähtökohtien etsiminen ja muotoilu, eli ihmisen olemisen tavan kuvaus.¹³ Heidegger otti käyttöön hermeneuttisen kehän käsitteen, joka on hermeneuttiselle tutkimusotteelle keskeinen ajattelun työväline. Hermeneuttisella kehällä Heidegger pyrki metodin etsimisen sijaan osoittamaan kehämäisen ymmärryksen merkityksen olemisen¹⁴ ymmärrykselle.¹⁵

Tässä tutkimuksessa hermeneutiikka auttaa saavuttamaan ymmärtävää tietoa. Kun hermeneutiikkaa tarkastellaan metodologiana, se määrittää edellytyksiä uskottavan tiedon saavuttamiseksi, eli tulkinnalle määritellään puitteita. Se järkeistää tulkintaan perustuvaa metodiikkaa. Ymmärtäminen on aina suhteessa aiempaan ymmärrykseen, eli esiyymmärrykseen, ja kun myös tutkittavalla on aina oma esiyymmärryksensä, tutkimuksen tekeminen on kahden eri tason välillä sukkuloimista: tutkittavan koetun elämän ja ymmärryksen tason ja siihen kohdistuvan tutkimuksen tekemisen eli

¹⁰ Fingerroos & Haanpää 2006, 34-35.

¹¹ Tuomi & Sarajärvi 2013, 28.

¹² Raatikainen 2004, 90.

¹³ Raatikainen 2004, 94.

¹⁴ *Dasein* Heideggerin kehittämä käsite, jonka sananmukainen käänös saksankielestä on ”täällä oleminen”. Se viittaa olemisen ensisijaiseen luonteeseen maailmassa olemisena, ei olemassaolemisenä. Olemassaolo on aina sidottu paikkaan. Raatikainen 2004.

¹⁵ Raatikainen 2004, 97.

tutkijan esiyymmärryksen tason.¹⁶ Ymmärrys tutkimuskohteesta syvenee hermeneuttisen kehän mukaisesti esiyymmärryksestä kohti syvempää ymmärrystä ja myös inhimillisen ymmärtämisen osakokonaisuus -suhteisuus ilmenee hermeneuttisen kehän käsitteestä. Ilmiön osa-alueita tulkitsemalla saavutetaan syvempää tietoa kokonaisuudesta.

Tässä, lasten ekokylää käsittelevässä tutkimuksessa, pyrin erityisen ilmiön syvälliseen ymmärtämiseen tulkitsemalla tiedontantajien kerrontaa. Vaikka tutkimuskohteena on selvärajainen ja erityislaatuinen ilmiö, keskeinen tavoite ei ole tapaustutkimuksen malliin moninaisin tiedonhankintamenetelmin kerätyllä aineistolla saavutettava kokonaisvaltaisuus.¹⁷ Sen sijaan tavoittelen yhdellä menetelmällä, eli teemahaastattelulla ja tiedonantajien harkinnanvaraisella otannalla kerätyn aineiston monipuolisella tarkastelulla, syvällistä ymmärtämistä tutkimuskohteesta.¹⁸ Tutkimus muotoilee tutulle tutkimuskentälle uuden erityistapauksen. Seuraavan luvun viitekehyksen määrittelyssä yhdistyvät useamman tieteenalan teoreettiset näkökulmat ja käsitteet, joita sovelletaan analyysivaiheessa, ja hermeneuttinen orientaatio johdattaa tutkimusprosessia. Tulkitsemalla ekokylän lasten muistojen, kokemusten ja käsitysten eri osa-alueita, yhdistelemällä ilmiöitä ja hajottamalla niitä pienempiin osiin, saavutetaan syvempi ymmärrys kokonaisilmiöstä, eli ekokylällä varttuneiden kytköksistä lapsuuden ympäristöönsä. Analyysivaiheessa asetelma ilmenee teoriasidonnaisuutena, mitä avataan tarkemmin aineistoa käsittelevässä luvussa 3. Kontekstin huolellisen määrittelyn tukemana suppea, erityislaatuiseen ilmiöön kohdistuva tutkimus voi esittää uuden, hedelmällisen näkökulman laajempaan teoriakokonaisuuteen, erityisyydessään vahvistaa tai haastaa olemassaolevaa tietoa.

2 ILMIÖNÄ LASTEN EKOKYLÄ — KESKEISET KÄSITTEET

Ilmiö, johon tutkimus kiinnittyy, on ekokylä lapsuuden ympäristönä. Suomessa on katsontatavasta riippuen viidestätoista noin viiteenkymmeneen ekokylää tai -yhteisöä.¹⁹ Ekoyhteisöjen spektrillä Kangasalan Yhteiskylä lähestyy tyypillistä suomalaista omakotitaloasumisen tapaa.²⁰ Erityisen asuinpaikan siitä tekee ympäristöystävällistä elämäntapaa tukeva rakennuskanta ja infrastruktuuri sekä yhteisyyteen, asukkaiden voimavarojen yhdistämiseen perustuva hallinto, kunnossapito ja vapaa-ajantoiminta. Se on verrattain nuori asuinalue, jonka yhteisen tekemisen ilmapiiri ammentaa

¹⁶ Laine 2001, 31

¹⁷ Eskola & Saarela-Kinnunen 2001, 168.

¹⁸ Kts. luku 3.1.

¹⁹ Haapamatti & Elo 2015, 12.

²⁰ Haapamatti & Elo 2015, 48-52; Lisää luvussa 4.

kyläkulttuurista, mutta joka maalaiskylästä poiketen ei ole vuosikymmenien saatossa jalostunut ja omaksuttu, vaan suunnitelmallisesti luotu. Kylällä eletään nykyaikaista elämää ja kylällä varttuneet lapset elävät samassa liikkuvuuden leimaamassa globaalissa yhteiskunnassa kuin muu sukupolvensa.²¹ Asuinpaikan erityisyys kiteytyy suunnitteluvaiheesta asti kylän elinkaareen vaikuttaneeseen ekologiseen missioon, koko kylän omaksumiin yhteisiin ohjenuoriin, eli siihen elämäntapaan, jota asuinympäristö tukee, ja se ilmenee kunnolla vasta kylän asukkaiden kokemuksissa. Juuri missio erottaa sen muista asuinpaikoista ja tekee siitä myös asukkaille erityisen. Asukkaille Yhteiskylä on enemmän kuin kodin koordinaatit, se on merkitysisältöinen asuinpaikka, jossa toiminta ja ympäristö tukevat asukkaiden kesken jaettuja hyvän elämän ja ekologisuuden näkemyksiä. Jokainen siellä asuva ja varttunut liittyy kylän ympäristöön erilaisia, ainutlaatuisia ja toisiaan muistuttavia merkityksiä. Kylällä materiaallinen kietoutuu sosiaaliseen, ja nämä ulottuvuudet täydentävät toisiaan.

Ekokylän määritelmässä avainasemassa on yhteisö. Keskeistä on yhteiseen tekemiseen ja yhteisiin sopimuksiin perustuva elämäntapa. Suomalaisten ekoyhteisöjen taustalla voi nähdä samankaltaisena toistuvan ajatuksen hyvästä elämästä, jossa ihminen elää sopusoinnussa ympäristön kanssa ja osana sosiaalista yhteisöä. Suomeen on rakennettu ja rakennetaan yhä enenevässä määrin uutta infrastruktuuria, jossa hiilijalanjälki on hyvin pieni ja joka tukee ympäristöystävällistä elämäntapaa. Jokainen naapurusto, joka on rakennettu vähäpäästöiseksi, tai jonka infrastruktuuri tukee kestävästä arkipäivää, ei kuitenkaan ole ekokylä tai -yhteisö. Ero on paitsi usein mittakaavassa, myös siinä, miten ulkoa tai sisältä määritetyt asuinalueen puitteet ovat ja miten yksilökeskeisesti arki järjestetään. Kussakin urakoitsijan rakennuttaman naapuruston ekoyhteisössä uudisrakennuksessa perheyhteisö järjestää elämänsä omien periaatteidensa mukaisesti eikä tavallista enempää neuvottele yhteisistä ohjenuorista naapureiden kanssa. Monet uusista kestävästä naapurustoista etsii asukkaita vasta, kun rakennuttajien tuottamat asuinrakennukset ovat jo nousemassa kadun ympärille, eli asuin-yhteisö ei vaikuta asuin-ympäristön luomiseen. Naapureita ei välttämättä opita ikinä tuntemaan. Naapuruston ekologisiin taloihin paikantuvia elämäntapoja yhdistää oletettavasti lämpölaskun pienuus, kaikki muu perustuu yksilökohtaisiin valintoihin. Ekokylällä asumisen ohjenuorista sovitaan sen sijaan yhteisesti, kuten yhteiseen fyysiseen asuin-ympäristöön liittyvistä kysymyksistä.

Tutkimuskysymyksestä ilmenee tutkittavan ilmiön keskeisimmät käsitteet, eli paikka ja yhteisö. Paikan eri implikaatiot ovat keskeisesti läsnä tutkimuksen teemoissa. Koko tutkimus perustuu

---

²¹ Esim. Sihvola 2000, 69.

Kangasalan Yhteiskylään paikkana eli merkityksiä sisältävänä lokaationa.²² Tässä tutkimuksessa keskitytään siellä varttuneiden henkilöiden, lasten, paikalle antamiin merkityksiin, ja siten kasvuympäristö nousee keskeiseksi käsitteeksi ilmiön tutkimuksessa. Kasvuympäristö koostuu paitsi materiaalisesta ulottuvuudesta — kodista, pihasta ja naapuritaloista — myös sosiaalisista suhteista ja merkityksistä. Paikka on yksi kasvuympäristöä määrittävistä käsitteistä ja kasvuympäristön ymmärtämiselle ja vaikutusten tulkinnalle olennaista on paikan ja yksilön paikkasuhteen ymmärtäminen. Tähän voi nähdä kytkeytyvän esimerkiksi Gaston Bachelardin määritelmä kodista primaarisena tilana, joka kehystää ymmärrystämme kaikesta sen ulkopuolisesta.²³ Lapsuuden ympäristö on se tausta, jota vasten peilaamme kaikkea myöhemmin kohtaamaamme. Siihen muodostuu yleensä ajan saatossa erityinen paikkasuhte, joka koetaan emotionaalisesti ja identiteetin rakentamisen kautta. Kangasalan Yhteiskylä on tutkimuksessa se tuttu kotikylä, ympäristö, joka kasvetaan tuntemaan ja johon varttumisen myötä muodostaa henkilökohtaisen, erityisen suhteen.

Kasvuympäristöä käsittelen oman alalukunsa verran, koska siihen liittyy omanlaisiaan, paikkaan ja yhteisöön varsinaisesti liittymättömiä psykologian, kasvatustieteiden ja ympäristön suunnittelun näkökulmia sekä tutkimustehtävää valaisevia teorioita. Identiteetti kietoutuu käsitteistä kuhunkin, ja saa tässä tutkimuksessa tarkemman määrittelynsä yhteisökäsitteen erittelyn rinnalla. Kaikki tutkimuksen keskeiset käsitteet limittyvät keskenään ja määrittelevät toisiaan. Kasvuympäristöä ei voi tutkia tutkimatta samalla ihmisen paikkasuhdetta ja molemmat sisältävät identiteetin rakentamiseen liittyviä elementtejä. Niin paikkakiintymykseen tai -suhteeseen kuin kasvuympäristöönkin liittyvät kiinteästi sosiaalisuus ja yhteisö. Ihmisten ympäristöihin liittämät tunteet ja merkitykset, joihin kiteytyy koko tutkimustehtävä, onkin valtavan monisyinen ilmiö, ja sen vaikutusalue ulottuu lukuisille tutkimusaloille. Sen purkamiseksi tutkimuksen rajojen asettamisen lisäksi on tarpeen monien rinnakkaisten ja päällekkäisten teorioiden ja käsitteiden purkaminen, jotta saan tuotua ilmi niiden välinen yhteyden ja olennaisen ilmiöstä.

Paikkakokemuksen ja -suhteen tutkimuksessa on ollut tyypillistä tehdä rajanveto fenomenologian ja sosiaalisen konstruktionismin ymmärrysten välille.²⁴ Tässä tutkimuksessa näiden kahden näkökulman keskeinen ero liittyy intentioihin ja identiteettiin. Intentiot ovat subjektiivisia ennemmin kuin intersubjektiivisesti jaettuja, sillä ihmisen intentionaalisuus eli toiminnan tarkoituksellisuus juontuu henkilökohtaisesta kokemuksesta. Intentionaalisuuden nähdään

---

²² Cresswell 1999, 9.

²³ Bachelard 2003, 19.

²⁴ Esim. Wylie 2007.

vaikuttavan ympäristösuhteen ja -kokemuksen muodostumiseen, kun ihmisen henkilökohtaiset tavoitteet ja sisäiset mallit vaikuttavat ympäristöille annettuihin merkityksiin.²⁵ Sosiaalinen konstruktionismi taas painottaa ihmisten välillä — yhteisöissä, kulttuureissa ja niin edelleen — intersubjektiivisesti muodostuvia merkityksiä. Esimerkiksi paikoille annetut merkitykset nähdään tällöin muodostuvan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, ja yksilö ottaa näitä kollektiivisesti muodostuvia merkityksiä ja määritelmiä omakseen, identiteettinsä rakennustarpeiksi. Tässä tutkimuksessa pyrin tiukan rajanvedon tuolle puolen; intentionaalisuus on sinänsä tässä tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena — se ohjaa paikasta havaittuja potentiaaleja ja täten sitä, miten paikoissa toimitaan ja miten ne koetaan. Tutkimuskysymysten kannalta minua kiinnostaa Yhteiskylään liitetyt syvemmät merkitykset: millä tavalla paikka asettuu osaksi yksilön elämäntarinaa ja minuutta eli millä tavalla elämäntarina tai minuus rakentuvat erilaisten ryhmien — oman perheen ja kyläyhteisön, mutta myös yhteiskunnan ja kulttuurin jakamien määritelmien ja rajanvetojen — vaikutuksessa. Tästä näkökulmasta katsottuna tutkimukseni sitoutuu vahvemmin sosiaaliseen konstruktionismiin kuin fenomenologiaan. Tämän tutkimuksen muotoilema synteesi paikkasuhteen käsittämisessä on siis sellainen, jossa intentionaalisuus ohjaa havaintoja ja sitä kautta kokemuksia paikasta, ja havaintojen ja kokemusten päälle rakentuvat esimerkiksi sentimentaalisuuteen ja identifiikaatioon liittyvät syvemmät merkityskerrostumat. Käytännössä kasvu ympäristön viitekehyyksessä puhe on usein intentioista, koska teoriat keskittyvät lapsen kehitykseen liittyvään paikan tarjoumien havaitsemiseen. Lapset siis kokevat ympäristön havainnoin ja aistein, kun arvoihin liittyvät merkitykset muotoutuvat vasta eletyn elämän myötä, aikuisen lapsena koluttuja ympäristöjä muistellessa. Myöhemmässä elämässä muodostuneita ja vahvistuvia paikan merkityksiä ja vaikutuksia tutkittaessa jaetut merkitykset ja identiteetti nousevat tärkeiksi.

2.1 Paikka ja paikkasuhte

Humanistisen maantieteen keskeisiä käsitteitä ovat suhteessa toisiinsa määrittyvät tila ja paikka. Tila ymmärretään useimmiten yksinkertaisesti abstraktina spatiaalisen ulottuvuuden käsitteenä, johon ei sisälly ihmisen antamia merkityksiä. Se on ajan rinnalla toinen ihmiselämän peruskoordinaatistoon kuuluva määritelmä.²⁶ Paikka ei ajan tapaan kuitenkaan ole objektiivinen eikä abstrakti. Yksinkertaiselta määritelmältään se on tila, johon liittyy ihmisen antamia merkityksiä eli merkityksellinen sijainti.²⁷ Paikkaa ei ole olemassa ilman ihmistä, joka liittyy siihen

²⁵ Aura, Horelli & Korpela 1997, 123.

²⁶ Cresswell 1999, 17-18.

²⁷ Cresswell 1999, 12.

merkityksiä, toisin kuin merkityksistä vapaa tila. Kiinnittyminen paikkaan tapahtuu elämisen kautta, ja paikka tulee siten osaksi ihmisen elämismaailmaa.²⁸ Sitten erityisesti Doreen Massey'n tutkimustyö on täydentänyt maantieteellistä käsitystä tilasta ja vaikuttanut myös paikan käsitteeseen. Massey toi näkyväksi tilan poliittisen ulottuvuuden argumentoimalla, että tila on yhteiskunnallisten rakenteiden tuotos, mutta vaikuttaa samanaikaisesti sosiaalisten ja yhteiskunnallisten ilmiöiden muodostumiseen. Tila ei ole vain sosiaalisten tapahtumien näyttämö, vaan niihin vaikuttaja.²⁹

Tilan uudelleenmäärittelyn rinnalla myös paikan määritelmä on saanut uusia sävyjä. Paikka ei ole objektiivinen, mutta se ei ole myöskään yksin subjektiivinen. Subjektiivinen kokemus paikasta syntyy sosiaalisessa vuorovaikutuksessa eli paikka määrittyy intersubjektiivisesti.³⁰ Tilan poliittisuus ja paikan intersubjektiivinen merkityksenanto kirkastavat näkökenttää arvoihin perustuvaa asuin ympäristöä tutkittaessa. Yhteiskylä ympäristöystävällistä ja yhteisöllistä elämäntapaa varten luotuna asuin ympäristönä kytkeytyy laajempiin ideologisiin ja poliittisiin näkemyksiin. Se myös mahdollistaa tiettyjen arvojen mukaisen elämän ja ohjaa elämäntapaa. Sen merkitykset paikkana eivät ole yksittäisten asukkaiden tyhjiössä antamia, vaan määrittyvät sosiaalisesti, ainakin perhepiirissä ja kyläyhteisön kesken, mutta myös laajemmin reflektoiden yhteiskunnallista merkityksenantoa ja diskursseja esimerkiksi ekologisuudesta, hyvästä elämästä ja yhteisöllisyydestä. Yksittäisten näkemysten ja kokemusten tulkinnassa löytynevät myös kylällä varttuneiden jaetut paikan merkitykset, ja aineistoanalyysissä tuon näkyväksi subjektiivisia merkityksiä yhdistävät langat.

Ihmisen paikalle antamat merkitykset alkavat nimeämisellä, kuten Tim Cresswell havainnollistaa koordinaattiesimerkillänsä: jos ihmiselle esitetään sarja koordinaatteja, moni tunnistaa sen viittaukseksi sijaintiin, *lokaatioon* eli abstraktiin *tilaan*. Kun koordinaatit korvataan nimellä, ihminen alkaa yhdistää sijaintiin mielikuvia ja merkityksiä ja ymmärrys alkaa lähestyä *paikan* käsitettä.³¹ Annettujen merkitysten asteikko on kuitenkin laaja ja liikkuu paljon nimeämistä ja hataria mielikuvia syvemmälle, ja paikan ja ihmisen suhteelle on annettu paljon erilaisia määritelmiä, joiden sävy ja mittakaava vaihtelevat. Paikan taju tai paikan tuntu (sense of place) painottaa ihmisen paikalle antamia merkityksiä, mutta ei määritä merkitysten laatua, kun taas Yi-Fu Tuanin muotoilemat käsitteet topofilia ja topofobia painottavat ihmisen ja paikan emotionaalista

²⁸ esim. Relph 1976.

²⁹ Massey 2005, 59.

³⁰ Vuolteenaho 2002, 245.

³¹ Cresswell 1999, 8.

suhdetta.³² Niinikään pelkkää nimeämistä tai etäistä mielikuvaa vahvempaa sidettä implikoi paikkakiintymys (place attachment), jonka määritelmä lähestyy paikkaan kuuluvuutta³³. Edellä mainitut käsitteet ovat antroposentrisiä ja määritelmän lähtökohtana on *ihmisen* suhde ympäristöön. Ympäristölähtöisesti painottuvia termejä ovat paikan henki (spirit of place) ja arkkitehtuurissa hyvän suunnittelun määritelmässä käytetty genius loci³⁴: ne viittaavat niihin paikan ominaisuuksiin, joita ihmiset tulkitsevat. Paikkaidentiteetti taas muodostaa yksilölle vertailuperustan uusien paikkojen tunnistamiseen ja vertailuun.³⁵

Ihmisen paikkakokemus eli merkitystenannon prosessi voidaan nähdä joko fenomenologisista lähtökohdista, jolloin havaitseminen ja havaitsijan subjektiivinen, uniikki kokemus nähdään perustavanlaatuisena paikan määritelmälle, tai sosiaalisen konstruktionismin kautta, jolloin henkilökohtaiseksikin koetut merkitykset nähdään rakentuvan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämä tutkimus sitoutuu ennen kaikkea sosiaalisen konstruktionismin mukaiseen paikkakäsitykseen. Lähtökohtana on, että paikat ovat merkitysten värittämiä symbolisia konteksteja. Merkitykset ilmenevät ja kehittyvät henkilön vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa, ja yksilöiden ja ihmisryhmien paikkaan liittämät merkitykset ovat heijastuksia niin kulttuurisesta kuin yksilöllisestä identiteetistä. Paikkakokemus ja paikan määrittely ovat osa ihmisen ja yhteisön identiteetin määrittelyä.³⁶ Tässä tutkimuksessa tutkin yksilöiden paikkakokemusten kautta muodostuvaa suhdetta ekokylään, ja selvitän myös paikkakokemusten yhtymäkohtia. Kuitenkin, vaikka paikkakokemus ilmenee ihmiselle henkilökohtaisena, se ei rakennu subjektiivisesti ja tyhjiössä. Henkilökohtainenkin paikkakokemus rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja niin eri yhteisöjen kuin kulttuurien vaikutuspiireissä. Tutkimusprosessissa paikkakokemukset tuodaan julki ja ne saavat muotonsa haastattelutilanteessa, eli haastattelu sosiaalisen vuorovaikutuksen tilanteena osaltaan vaikuttaa siihen, minkälaisena paikkakokemus ja -suhde aineistossa ilmenevät. Tähän vaikuttaa oma asemani tutkimuksessa sekä tutkijana että osana tutkittavaa ilmiötä. Haastattelu, olkoonkin verrattain strukturoitu, on kahden samoja kokemuksia jakavan ihmisen sosiaalisen vuorovaikutuksen tilanne. Haastattelut ovat muistelupuhetta ja muistoihin pohjautuvaa nykypäivän ja huomisen pohdiskelua, joka käydään kahden samaan paikkaan kiinnittyneen ihmisen välillä, olkoonkin, että henkilöiden roolit ovat tilanteessa erilaiset ja ennalta määritellyt.

---

³² Scannell & Gifford 2010, 3; Tuan 2006.

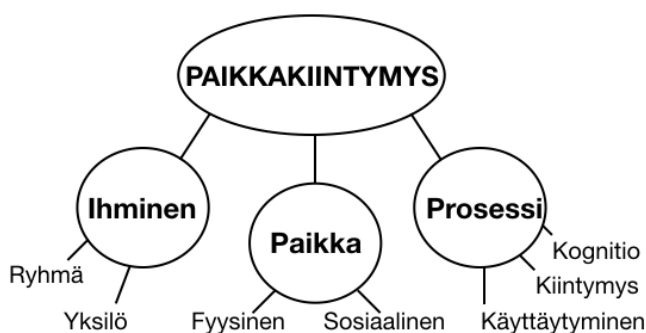
³³ Esim. Scannell & Gifford 2010.

³⁴ Cresswell 2015, 130.

³⁵ Aura, Horelli & Korpela 1997, 127.

³⁶ Kyle & Chick 2012, 212.

Leila Scannell ja Robert Gifford ovat luoneet viitekehyyksen, jossa he pyrkivät järjestämään eri aloilla paikan ja ihmisen suhteelle annettuja määritelmiä. He ovat määritelleet avainkäsitteeksi paikkakiintymyksen (place attachment), ja yhdistäneet ja järjestäneet sen alle niin maantieteen, ympäristöpsykologian kuin ympäristösosiologian kentillä esiintyviä lähikäsitteitä. Käsitteiden koonnin pohjalta he ovat jaotelleet paikkakiintymyksen käsitteen kolmeen. Muodostamme yksilöinä tai osana ryhmää suhteen paikkaan, johon kuuluu sosiaalinen ja/tai fyysinen ulottuvuus, erilaisten psykologisten prosessien — kiintymyksen, kognition ja käytöksen — kautta. Pähkinänkuoressa, malli (kuva 2) kuvaa niitä lankoja, joilla kiinnitymme ympäristöömme, paikkoihin. Eri yksilöiden tai yhteisöjen kohdalla mallin eri osat ovat vahvempia tai heikompia ja kietoutuvat toisiinsa eri tavoin.³⁷

Kuva 2. Paikkakiintymyksen kolmiosainen malli Scannellin ja Giffordin (2010) mukaan. Alkuperäinen kaavio artikkelista Scannell, Leila & Robert Gifford 2010; alkuperäiskielisen kaavion pohjalta tehnyt Adele Halttunen, 2018.

Tämän tutkimuksen puitteissa erityisesti paikkakiintymyksen kolmiosaisen mallin paikka -ulottuvuus on mielenkiintoinen ja hedelmällinen lisätarkastelun areena.

Tutkimuskysymys kiinnittyy paikkakiintymyksen käsitteistä erityisesti paikan ulottuvuuteen: millä tavoin kylä ilmenee *paikkana ja yhteisönä* kylällä kasvaneiden kerronnassa? Paikka -ulottuvuus kiteytyy Scannellin ja Giffordin sanoin kysymykseen siitä, mikä paikassa on sellaista, johon kiinnymme.

Kiintymyksemme herättävät ominaisuudet

ja asiat voivat olla materiaalisia tai sosiaalisia, ja sekä sosiaalinen että materiaallinen kiintymys vaikuttavat paikkasuhteeseemme. Paikan ja ihmisen välisen suhteen on esimerkiksi kaupunkisosiologien parissa nähty olevan väistämättä sosiaalista. Tällä tavalla tarkasteltuna paikkakiintymyksen käsite lähenee yhteisöllisyyden tai yhteisökiintymyksen (community attachment) käsitettä. Kiinnymme paikkaan sen sosiaalisten tarjoumien ja merkityksien vuoksi.³⁸ Paikkakiintymys voi perustua myös paikan fyysisiin ominaisuuksiin, luonnon- tai rakennettuun ympäristöön. Tällöinkin paikan materiaalsiin ominaisuuksiin liittyvä kiintymys juontuu niille annetuista merkityksistä. Voimme olla kiintyneitä tiettyyn metsään, koska se edustaa meille luontoa

³⁷ Scannell & Gifford 2010, 5

³⁸ Scannell & Gifford 2010, 4.

ja siihen liitettyjä arvoja, tai tiettyyn rakennettuun ympäristöön, koska se edustaa meidän arvostamaamme yhteisöä tai ilmiötä.³⁹

Ympäristön kokemista voi hahmottaa sivullisuuden ja osallisuuden käsitteiden avulla. Kun tunnemme osallisuutta ympäristöön, koemme sen paikkana, liitämme siihen merkityksiä ja näemme sen osana itseämme. Sivullisena katsomme ympäristöä ulkopuolelta, jolloin ympäristön tulkinta perustuu sen piirteisiin eikä väriyty henkilökohtaisen suhteemme kautta.⁴⁰ Ympäristöpsykologiassa on määritelty edelleen ihmisen tapoja orientoitua ympäristöön. Ympäristö voidaan kokea ensisijaisesti fyysisenä tilana, kuten vieraassa kaupungissa suunnistettaessa, jolloin ympäristöä katsotaan ulkopuolelta, kiinnittäen huomiota ensisijaisesti sen fyysisiin ominaisuuksiin. Tämä kokemisen tapa vastaa sivullisuuden käsitettä. Toisessa ääripäässä ympäristö voidaan kokea osana identiteettiä, minuuden jatkeena, jolloin sille annetut merkitykset ovat syvällisiä ja voimakkaita, mikä vastaa osallisuuden kokemusta. Ympäristö voidaan kokea myös ensisijaisesti ihmissuhteista ja sosiaalisista verkostoista muodostuvaksi, tai toiminnallisin perustein eli tietyn toiminnan puitteina, tai siten, että tunnelma, ilmapiiri, tunnesisältö tai ympäristöön liitetyt emotionaaliset miellelyhtymät hallitsevat ympäristökokemusta. Kokemustavat yksilötasolla voivat vaihdella intention muuttuessa.

⁴¹ Ympäristöön orientoitumisen luonnehdinnat voi kääntää myös paikkasuhteen luokitteluiksi.

Kukin orientoitumisen kategoria on ihmisen ympäristölle antamien erilaisten merkitysten kategorisoimista — ja paikka on ympäristö tai tila, johon ihminen liittää merkityksiä. Kun tässä hankkeessa tutkimuskohteena on lapsuuden ympäristöt, on perusteltua olettaa aineistosta nousevan esiin ihmissuhteiden ja sosiaalisten verkostojen sekä toiminnallisuuden mutta etenkin tunnesisältöihin ja minuuden muodostumiseen palautuvia kylälle annettuja merkityksiä.

Paikkakiintymyksen syitä Scannell ja Gifford ovat nostaneet esille ympäristöpsykologian kentältä. Syihin lukeutuvat selviytyminen ja turvallisuus, päämäärien tukeminen ja itsesäätely sekä jatkuvuus.⁴² Hyvän elinympäristön voi ajatella tarjoavan mahdollisuuksia toteuttaa henkilökohtaista elämäntapaa ja edesauttaa psyykkistä itsesäätelyä.⁴³ Hyvä ympäristö ruokkii (myönteisen) paikkakiintymyksen muodostumista. Erityisesti jatkuvuus syynä paikkakiintymyksen muodostumiselle on tämän tutkimuksen puitteissa hyödyllinen näkökanta. Ihmiset näyttävät näet useammin kiintyvän paikkoihin, joiden he kokevat vastaavan henkilökohtaisia arvojaan ja representoivan siten heidän minuuttaan. Paikat toimivat linkkinä ihmisen henkilökohtaisen

---

³⁹ Scannell & Gifford 2010, 5.

⁴⁰ Esim. Relph 1976.

⁴¹ Aura, Horelli & Korpela 1997, 123-124.

⁴² Scannell & Gifford 2010, 6.

⁴³ Aura, Horelli & Korpela 1997, 134.

historian, nykypäivän ja tulevaisuuden välillä muistelun ja itsereflektion kautta, ja ympäristö tai paikka edustaa siten osaa yksilön henkilökohtaisesta historiasta.⁴⁴ Kun tutkitaan lapsuuden ympäristön osaa nuoren aikuisen paikkasuhteessa, voi olla mielekästä tarkastella tutkittavien oletettua paikkakiintymystä jatkuvuuden tarpeesta juontuvana. Millä tavalla kiintymys lapsuuden ympäristöön ilmenee kertojien tulkinnassa omasta elämästään ja identiteetistään? Rakentavatko he kerronnallaan jatkumoa lapsuudesta nykypäivään ja tulevaisuuteen, eli näyttävätkö kylälle annetut merkitykset palautuvan inhimilliseen tarpeeseen nähdä elämässä kaaria, syitä ja seurauksia?

Pauli Tapani Karjalaisen muotoilema topobiografian käsite kytkeytyy niinikään lähtöoletukseen, että minuus kiinnittyy paikkoihin. Topobiografialla Karjalainen viittaa tulkintaan ihmisen paikkasuhteista inhimillisen olemisen kokonaisuudessa.⁴⁵ Käsite yhdistyy muistoihin ja muisteluun sekä identiteettiin, sillä paikkasuhte muodostuu menneisyyden kokemuksista ja näyttäytyy muisteluna. Aika ja paikka kietoutuvat yhteen ja muistoista kehkeytyy kuva ihmisen elämästä. Topobiografia kuvaa elämäkerrallisten paikkojen verkostoa identiteetin kasvupohjana.⁴⁶ Karjalaisen muotoilema käsite kiinnittyy Martin Heideggerin filosofiaan ja dasein -käsitteeseen. Dasein kuvaa ihmisen olemisen tapaa olemisena jossain. Ihmisen olemassaololle on siis leimallista yhteys sijaintiin, koska ihminen ei voi olla olemassa olematta jossakin.⁴⁷ Koska ihminen on aina olemassa jossain, ja koska kaikki ihmisen elämäkokemukset kiinnittyvät siten paikkoihin, ihmisen elämäntarina hahmottuu topobiografian käsitteen välityksellä sarjana paikkoja, joissa ihmisen elämä on tapahtunut, ja joille ihminen antaa (elämäkerrallisia) merkityksiä. Teorian topobiografia auttaa hahmottamaan sitä, millä lailla ja minkälaista tietoa tässäkin tutkimuksessa yksilöiden merkityksiä tutkimalla ja yhteen tuomalla voidaan saavuttaa. Karjalaisen teorian paikkakäsitys on fenomenologisesti painottunut, mutta elämäkerrallisen paikkojen maantieteen mallia luovana teoriana se valottaa myös tätä lapsuuden asuinympäristön paikkakokemuksista kiinnostunutta tutkimusta. Ekokylä ja sen sisältämät paikat ovat niitä lokaatioita, joihin haastateltavien lapsuuden muistot ja kokemukset kiinnittyvät. Ne istuvat osaksi haastateltavien elämäkerrallista paikkojen verkostoa. Muistelupuheessa eli haastattelutilanteissa paikoille annetut merkitykset ja paikkakokemukset näyttävät henkilökohtaisina ja niitä tutkitaan yksilökohtaisina, mutta merkitykset eivät ole rakentuneet subjektiivisesti vaan erilaisten sosiaalisten verkostojen vaikutuksessa.

---

⁴⁴ Scannell & Gifford 2010, 6.

⁴⁵ Karjalainen 2006, 83.

⁴⁶ Karjalainen 2013, 28.

⁴⁷ Cresswell 2015, 38-39

Yi-Fu Tuanin tutkimus paikasta, paikan tajusta ja topofiliasta rakentuu osittain ihmisen kehitysvaiheiden tarkastelun ympärille. Tuan on pyrkinyt selvittämään, missä vaiheessa ihmiselämää paikan taju kehittyy. Paikan taju ja myös topofilia kytkeytyvät ihmisen asenteisiin ja toisaalta havaintoihin. Pienellä lapsella ympäristösuhde on toiminnallinen, lapsi ei ole taipuva tai kykenevä pysähtymään tilassa ja tulkitsemaan sitä menneeseen reflektoiden. Lapsen ympäristösuhde perustuu vain ja ainoastaan havaintoihin, koska asenteet edellyttävät pitkää havaintojen ja vaikutelmien historiaa, kokemusta ja mielenkiinnon kohteiden ja arvomaailman tiettyä vakautta, mitä lapsella ei vielä ole. Vasta pitkä tunteen ja kokemuksen kasautuminen luo syvällistä kiintymystä ja merkityssisältöä paikalle.⁴⁸ Meidän on vaikeaa jollei mahdotonta palata takaisin lapsuuden kokemuksiimme sellaisina kuin olemme ne lapsena kokeneet, koska lapsen orientoituminen ympäröivään maailmaan on perustavanlaatuisesti erilaista kuin aikuisen. Toisaalta aikuisen kokemushistoriamme maustamaan ympäristön havainnointiin toisinaan sekoittuu lapsuudesta juontuvia tunnekokemuksiamme.⁴⁹ Tuanin tutkimus paikan tajun muodostumisesta inhimillisen elämän aikajanalla on käsillä olevan tutkimuksen kannalta kiinnostavaa, koska tässä tutkimuksessa ihmisen paikkasuhte on avainasemassa, ja aineisto koostuu suurilta osin lapsuuden muistelusta. On erityisen huomionarvoista ajoittaa ja sijoittaa tutkittavat paikkasuhteet oikein. Tutkimuksella en pyri tavoittamaan tai tulkitsemaan lapsen paikkasuhdetta, mikä lienee lapsen ja aikuisen radikaalisti erilaisten kokemusmaailmojen vuoksi mahdoton tehtävä. Sen sijaan pyrin paikantamaan lapsuuden kokemusten osa *nykyisessä* suhteessa kylään, ja toisaalta lapsuuden paikkakokemusten jäljet nuoreksi aikuiseksi varttuneen nykykokemuksissa ja -käsityksissä.

2.2 Kasvu ympäristö

Kasvu ympäristö on erityinen muotoilu paikkasuhteen ja paikkakokemuksen käsitteiden sisällä. Kuten edellä on esitetty, kaikki ihmiset elävät paikassa, ja niinpä myös lapsi elää ja kasvaa paikassa. Kasvu ympäristöä tarkasteltaessa ollaan erityisen kiinnostuneita paikkasuhteen kasvun elementistä. Kasvu ympäristössä paikka on merkittävä kasvulle.⁵⁰ Kasvu ympäristöön liittyen on mielenkiintoista kysyä, minkälaisia vaikutuksia lapsen kasvulle ja kehitykselle paikalla on, minkälaisia merkityksiä lapsi tai nuori antaa paikalle ja miten lapsuuden paikat ja niihin muodostuneet suhteet vaikuttavat lapsen varttumiseen ja myöhempään elämään. Ihmisen suhde ympäristöön liittyy ihmisen intentionaalisuuteen, eli paikasta havaitut mahdollisuudet ja siten kokemus paikasta ovat vaikutussuhteessa yksilön tavoitteisiin ja sisäisiin malleihin.⁵¹ Lapsella on erilaisia tavoitteita ja

---

⁴⁸ Tuan 1990, 4; Tuan 2007, 33.

⁴⁹ Tuan 2007, 20.

⁵⁰ Louhela 2016, 39.

⁵¹ Aura, Horelli & Korpela 1997, 123.

sisäisiä malleja kuin aikuisella ihmisellä. Lapsi vasta tutustuu maailmaan ja muodostaa käsityksiänsä vaikutelmien perusteella. Ympäristösuhde perustuu leikkiin ja toiminnallisuuteen, sillä pienelle lapselle ei ole kehittynyt pysyvää arvo- tai asennemaailmaa, joka vaikuttaisi paikkasuhteisiin. Leikki rakentaa lapsen omaa suhdetta elinympäristöön, ja se suhde perustuu pitkälti toiminnan mahdollisuuksiin ja liikkuvuuteen.⁵² Toisin sanoen, leikki ja fantasia on se välimaailma, joka yhdistää lapsen kokemukset ja tunteet objektiiviseen ulkomaailmaan, ennen kuin lapsen kehityksessä seuraa rationaalisempi, käyttö-orientoitunut suhde ympäristöön.⁵³ Tämän tutkimuksen puitteissa kasvu ympäristön tarkasteluissa intentionaalisuus eli ihmisen pääosin subjektiivisesti ohjautunut kokemus ympäristöstä pääsee tarkastelun kohteeksi sosiaalisesti rakentuvien merkityksien rinnalla. Tämä perustuu siihen, että lapsen maailma pohjaa havaintoihin ja sitä kautta yksilön psykologiseen kehitykseen, eikä asenteisiin, jotka muodostuvat vasta pidemmän kokemushistorian myötä sosiaalisessa vaikutuksessa.

Kun paikan, paikkakokemuksen ja paikkasuhteen käsitteet määrittyvät tässä tutkimuksessa humanistisen maantieteen perinteen kautta, kasvu ympäristön käsite palautuu lisäksi ympäristön suunnitteluun ja sitä kautta ympäristöpsykologiaan. Ympäristöpsykologian ja suunnittelun näkökulmat lapsiystävällisiin ympäristöihin ovat hyödyllisiä työvälineitä ekokylällä varttuneiden lasten kokemusten arvioinnissa ja tulkinnassa. Tämä tutkimus hyötyy etenkin Marketta Kytän lapsiystävällisen ympäristön malleista sekä Liisa Horellin lapsen agenttiutta käsittelevistä tutkimuksista. Lapsuudesta voimansa saava paikkasidos elämänsä elämissä on ollut keskiössä toisiinsa liittyvissä Susanna Hyvärin maaseudun ja kaupungin välistä varttumiskokemusta vertailevassa tutkimuksessa ja Päivi Poikolaisen, Leena Rinteen ja Karoliina Taruvuoren kyseisten kasvu ympäristöjen erilaisia elämäntapavaikutuksia vertailevassa opinnäytetyössä.⁵⁴ Hyvärin sekä Poikolaisen, Rinteen ja Taruvuoren tutkimuksista ja tuloksista on apua, kun tulkitaan ekokylälapsuuden vaikutuksia myöhempään elämään. Arkkitehti Christopher Day on kirjoittanut teoksen lapsen näkökulman huomioimisesta suunnittelun tukena. Lähtökohta on, että lapsi saa vaikutteita jokapäiväisestä ympäristöstään, vaikka ympäristöä ei olisi aktiivisesti suunniteltu lapsen saamia vaikutteita silmällä pitäen. ”Environment shapes our habits, expectations of normality and values.”⁵⁵

Kasvu ympäristöjä on yleensä lapsuuden kehityskaaren aikana useita, mutta niistä merkittävin lapsen kokemukselle ja kasvulle on asuin ympäristö. Koti on varttumisen paikka, kotoisuuden tunne

⁵² Kyttä 2003b, 22.

⁵³ Day 2007, 14 ja 17.

⁵⁴ Hyväri 2008; Poikolainen, Rinne & Taruvuori 2005.

⁵⁵ Day 2007, preface.

on sidottu paikkaan enemmän kuin aikaan, ja kotiin paikoista eniten paikantuu ihmisen minuus. Fyysisesti kodin tuntu heikkenee fyysisen etäisyyden myötä kotipihasta naapurustoon.⁵⁶ Kangasalan Yhteiskylä on tutkittaville lapsuuden koti ja naapurusto, eli lapsuuden mahdollisista kasvuympäristöistä tutkimus keskittyy nimenomaan asuinympäristöön informaalina kasvuympäristönä. Koti ja asuinympäristö on paitsi fyysisistä, myös sosiaalisista elementeistä rakentuva.

Lapsen elinpiiri laajenee ja sen hahmottaminen kehittyy lapsen psykologisen kehityksen mukana. Pikkulapsella autonomisen toiminnan alue rajoittuu kodin sisälle, esimerkiksi omaan leikkinurkkaukseen, kun leikki-iässä ja siitä vanhemmaksi varttuessa lähdetään tutkimaan ja valloittamaan ympäristöä kodin ulkopuolella, pihassa ja naapurustossa.⁵⁷ Elinpiiri rakentuu leikille mielekkäistä paikoista ja niiden välisistä reiteistä ja hyvä kasvuympäristö muodostaa turvallisen tapahtumapaikkojen verkon.⁵⁸ Lapsi oppii ymmärtämään maailmaa siinä ympäristössä, missä hän varttuu. Normalisoitumisen myötä ympäristön edustamat arvot, niin fyysiset merkit kuin sosiaalinen ympäristö, tulevat osaksi ihmistä, joka ympäristölle altistuu. Ympäristön sisäänkirjoitetut arvot vaikuttavat meihin sitä syvemmin, mitä pidempi altistuminen niille on.⁵⁹ Ekokylällä varttuneiden lasten suhde kasvuympäristöönsä on ollut kaikilla haastateltavilla pitkä ja altistuminen ekokyläympäristön sisäänkirjoitetuille arvoille merkittävä.

On antoisaa tulkita tutkimusilmiötä myös siitä näkökulmasta, minkälaisia sisäänkirjoitettuja arvoja ekokylän ympäristössä voi olla ja mitä Yhteiskylällä on, ja mikä vaikutus ekokylän ”passiivisilla oppintunneilla” on siellä varttuneille. Ekokylän poikkeavuus kasvuympäristönä kytkeytyy siihen kestävyiden missioon, joka on osa sen perustamistarinaa ja arkea. Toisaalta on mielenkiintoista pohtia sitä, miten ympäristön sisäänkirjoitetut arvot voivat vaikuttaa ympäristöstä havaittuihin toimintamahdollisuuksiin eli tarjoumiin. Näkeekö lapsi ympäristössä jonkin uudenlaisen potentiaalin sen takia, että ympäristö edustaa jonkinlaisia arvoja? Intentioiden, sisäänkirjoitettujen arvojen ja tarjoumien suhdetta voi hahmotella miettimällä erilaisia ympäristöjä, jotka on suunniteltu jonkinlaiseen asenteisiin tai arvoihin nojaten. Niin metropolien pilvenpiirtäjät kuin suomalaiset puutarhakaupunginosat tai peruskoulujen pihat on suunniteltu ja rakennettu arvojen vaikutuksessa, ja suunnitellun ympäristön sisäänkirjoitetut arvot vaikuttavat siihen, millaisia tarjoumia sieltä havaitaan. Intentioihin puolestaan liittyy se, millaisille tarjoumille ollaan herkistyneitä ja on kenties etenkin lapsella ennen kaikkea psykologiseen kehitykseen liittyvää. Oletettavasti myöhemmin

---

⁵⁶ Tuan 2006, 17 ja 28.

⁵⁷ Aura, Horelli & Korpela 1997, 70-71.

⁵⁸ Horelli 2003, 8.

⁵⁹ Day 2007, 137.

ympäristön vaikutukset ja psykologiset mallit kietoutuvat yhteen — ympäristön arvoista tulee osa ihmistä henkilökohtaisen kehityksen myötä, ja siten varttuneemmalla ihmisellä myös arvojen ja asenteiden värittämiin intentioihin on saattanut hyvinkin vaikuttaa aiemmat kokemukset erilaisissa arvolatautuneissa ympäristöissä. Pilvenpiirtäjien lomassa varttuneilla on erilainen kokemuskehys, johon uudet paikkakokemukset vertautuvat, verrattuna puutarhakaupungiosassa varttuneeseen. Millä lailla Yhteiskylän mahdolliset sisäänkirjoitetut arvot ovat vaikuttaneet lapsuudessa ja nuoruudessa tarjoumien aktualisoitumiseen? Ja minkälainen ehkä erityinen (paikka)kokemuskehys muodostuu ekokylällä varttuneelle ihmiselle? Eroaako se muussa vastaavaa yhteisöllisyyttä sisältävässä kasvu-ympäristössä — vaikkapa maalaiskylässä tai lähiössä — varttumisen kokemuksesta?

Marketta Kyttä on ollut kiinnostunut lapsiystävällisen ympäristön fyysisistä piirteistä sosiaalisen, emotionaalisen ja toiminnallisen mahdollistajana lapsiystävällisiä ympäristöjä käsittelevissä tutkimuksissaan. Keskiössä on kaksi kasvu-ympäristön tekijää, ensinnäkin lasten itsenäisen liikkumisen mahdollisuudet ja toisekseen edellä jo mainitut tarjoumat eli lasten ympäristöstä löytämät toimintamahdollisuudet.⁶⁰ Kyseiset kaksi kasvu-ympäristön ulottuvuutta yhdessä muodostavat mallin, jonka avulla voidaan arvioida ympäristön lapsiystävällisyyttä. Mallissa kasvu-ympäristön tyyppejä on nimetty tarjoumien määrän ja itsenäisen liikkumisen asteen perusteella neljä. *Aavikko* on ympäristö, jossa lapsella on suuri mahdollisuus itsenäiseen liikkumiseen mutta vain vähän mielekkäitä toimintamahdollisuuksia, *sellissä* sekä liikkumisen mahdollisuudet että tarjoumien määrä on matala, *akvaariossa* liikkumisen mahdollisuusaste on matala mutta ympäristössä on paljon toimintamahdollisuuksia, ja *melukylässä* lapsella on suuri itsenäisen liikkumisen aste ja ympäristössä on myös paljon tarjoumia. Liikkumisen mahdollistavia tai estäviä tekijöitä on tunnistettu niin ympäristön fyysisistä rakenteista, sosiaalisista ja kulttuurisista piirteistä, kuin lasten kokemusmaailmasta. Kokemusmaailman keskeisimpiä tekijöitä liikkumiselle on turvallisuus tai turvattomuus.⁶¹

Kytän tutkimuksissa suomalainen maalaiskylä on osoittautunut lapsiystävälliseksi ympäristöksi, melukyläksi. Maalaiskylissä ei ole juurikaan lapsille suunniteltuja ympäristöjä, leikkipaikkoja tai -välineitä, mutta liikkumisen vapaus yhdistettynä ympäristön fyysisiin, sosiaalisiin ja toiminnallisiin tarjoumiin tekevät ympäristöstä lapselle mielekkään. Keskeistä on lapsen osa sosiaalisessa yhteisössä. Lapsia ei suljeta yhteisön tapahtumista ulkopuolelle, vaan heillä on sosiaalisessa ympäristössä omia vastuita ja roolejaan. Sosiaalisen ja yhteiskunnallisen maailman merkitys

⁶⁰ Esim. Kyttä, Broberg & Kahila 2009, 8; Kyttä 2003, 23-24.

⁶¹ Kyttä, Broberg & Kahila 2009, 10.

korostuu toiminnallisten mahdollisuuksien yli, kun lapsuus tahtuu nuoruuteen, ja lapselle hyvin hedelmällisenä näyttäytynyt asuin ympäristö voikin muuttua nuoren kokemana köyhäksi.⁶²

Lasten rooleja yhteisössä erityisesti ympäristön suunnittelun näkökulmasta on tutkinut Liisa Horellin. Horelli on määritellyt kasvu ympäristön suunnitteluun ja vaikuttamiseen liittyen lasten osallisuuden viisiportaisella asteikolla. Ensimmäisellä tasolla lapsen rooliksi jää sopeutua valmiisiin suunnitelmiin. Toisella tasolla lasten näkemykset tulee kuulluiksi ja kolmannella tasolla lapsi pääsee myös *osallistumaan* aikuisten asettamilla ehdoilla. Lasten todellinen osallisuus alkaa toteutua vasta neljännellä ja viidennellä tasolla. Neljännellä tasolla lapset ovat tasavertaisessa asemassa aikuisiin nähden ja viidennellä tasolla lapset pääsevät itse suunnittelemaan, kun aikuisten rooliksi jää avustaminen.⁶³ Osallisuus ilmenee määritelmässä käytännöllisesti, osallistumisen kautta ja tasolta toiselle siirryttäessä keskeisenä muuttuvana tekijänä on aikuisen ja lapsen välinen vallanjako. Tässä tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena on osallisuuden suhteen ennen kaikkea lapsen kokemus osallisuudesta. Kuinka ulkopuoliseksi tai osalliseksi lapsi on kokenut itsensä asuin ympäristönsä arjessa ja juhlassa?

Suunnittelun ja ympäristöpsykologian näkökulmat synnyttävät hedelmällisiä kysymyksiä ja lähestymistapoja tämän tutkimuksen aineiston tulkintaan. Onko ympäristö näyttäytynyt ekokylän lapsille ja nuorille mielekkäänä? Missä elämänvaiheissa mikäkin asuin ympäristön ominaisuus on koettu hyvää elämää mahdollistavaksi tai rajoittavaksi? Onko kylällä varttuneilla ollut kylän sosiaalisessa yhteisössä omaa roolia tai vastuuta? Minkälaisia turvallisuuden tai turvattomuuden kokemuksia ympäristössä on saatu ja miten se on vaikuttanut elinpiiriin ja leikkiin? Minkälaisia sisäänkirjoitettuja arvoja, passiivisia oppitunteja ekokylällä varttuneet lapset ovat asuin ympäristöstään imeneet? Missä ne ovat ilmenneet, materiaalisessa ympäristössä vai sosiaalisessa? Miten ne ovat näkyneet lapsen toiminnassa ja miten vaikuttaneet myöhempään elämään ja elämänvalintoihin? Kukin pohdinta vie lähemmäs tutkimustehtävän, ekokylällä varttumisen kokemuksen ja vaikutusten, syvempää ymmärtämistä.

2.3 Yhteisö ja identiteetti

Tässä tutkimuksessa on empiirinen ote ja tarkastelun kohteena on yhden yhteisön sisällä varttuneet lapset. Silti tutkimus pyrkii liikkumaan yksittäisen, marginaalisen yhteisön kuvailua syvemmälle yhdistämällä tapauksen tarkastelun teoreettiseen pohdintaan yhteisöstä, yhteisyydestä ja

---

⁶² Kyttä 2003a, 25-26; Horelli 2003, 10.

⁶³ Horelli 1994, 38-39.

yhteisöllisyydestä. Tässä alaluvussa pureudutaan aluksi yhteisön käsitteeseen tieteellisen tutkimuksen kentällä ja esitellään niitä tapoja, joilla yhteisöjä on luonnehdittu ja luokiteltu. Kun puhutaan siitä yhteisestä, mikä tekee ryhmästä ihmisiä yhteisön, myös identiteetin käsite nousee keskeiseksi työvälineeksi ilmiön ymmärtämisessä. Edempänä käsitelläänkin ryhmien identiteettejä ja esitetään lyhyt katsaus yksilön identifikaatioon erilaisiin ryhmiin. Identifikaatio valottaa myös tässä alaluvussa tarkasteltavan osallisuuden käsitteen rinnalla yhteisön ja siihen kuuluvan jäsenen, yksilön, suhdetta.

2.3.1 Yhteisö ja yhteisöllinen toiminta

Heikki Lehtonen muotoilee, että yhteisö on jotakin, joka ”säännönmukaistaa vuorovaikutusta ja vuorovaikutustilanteita ja tuottaa niihin kokemuksellisia merkityksiä.”⁶⁴, ja jonka olemassaolon varmin edellytys on jokin *yhteinen* sen jäsenien välillä. Yhteisyys voi perustua useisiin erilaisiin seikkoihin, esimerkiksi taloudellisiin, poliittisiin tai alueellisiin tekijöihin, tai esimerkiksi sukulaisuuteen, intresseihin tai uskomuksiin.⁶⁵ Symbolista yhteisyyttä kehittyä, kun ryhmäidentiteetti eli ryhmän käsitys itsestään perustuu tietoisuudessa vahvistuvaan yhteenkuuluvaisuuden *tunteeseen*. Toiminnallinen yhteisö voi syntyä, kun ryhmäidentiteetti muodostuu jäsenten vuorovaikutuksessa konkreettisen *toiminnan* seurauksena. Kumpikin yhteisyyden perusta voi johtaa toisen kehittymiseen. Lehtosen näkökulman mukaan yhteisö ja varsinainen yhteisöllisyys toteutuu kuitenkin vasta toiminnallisessa yhteisössä eli ryhmän jäsenten vuorovaikutuksessa; tunteet ja tietoisuus riittävät vain symboliseen yhteisyyteen.⁶⁶

Kun tutkitaan yhteisöllisyyttä paikallisuutena, esimerkiksi kyliä tutkiessa, on tapana kiinnittää huomiota Lohmannin yhteisön minimimääritelmään. Minimimäärittelyssä yhteisön keskeinen karakteri on yhteisössä jaetut arvot ja/tai normit ja niiden tunnustus, sekä yhteisön olemassaolon mahdollistama jäsenten sosiaalisuus, eli vastavuoroinen tuki ja solidaarisuus. Olennaista on sen olemassaolon ja jatkuvuuden luonnehtiminen: minkälaisena se on olemassa tiettyinä ajanjaksona ja miten se jatkaa olemassaoloaan yksittäisten jäsenten vaihtumisen myötä. Yhteisö tuottaa omanlaisensa ykseyden, määrittelee itsensä, ja ohessa tulee määritelleeksi toiseuden tai vierauden.⁶⁷ Yhteisön yhteinen on siis pohjimmiltaan ne normit ja arvomaailma, johon sen itsensä määrittely

⁶⁴ Lehtonen 1990, 31.

⁶⁵ Lehtonen 1990, 15.

⁶⁶ Lehtonen 1990, 23-24

⁶⁷ Jäsentely teoksesta Knuuttila 1998, 39, perustuen Georg Lohmannin artikkeliin ”Yhteisöt ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ongelmat”, *Tiede & edistys* 1/96, 1-10, 1996.

ja sisäinen toiminta perustuu. Tämä jaettu toiminnan pohja tekee satunnaisesta ryhmästä yksilöitä yhteisön ja mahdollistaa siten yhteisön olemassaolon ja jatkuvuuden tulkinnan ja luonnehdinnan.

Sosiologisessa yhteisötutkimuksessa, jossa mielenkiinnonkohteena on ryhmämuodostelmat ja niissä ilmenevä vuorovaikutus, on tyypillistä, että tutkimuskohteeksi määritellään alue ja sen sisällä tapahtuvat toiminnat. Tämän seurauksena alueellisuudella helposti ja huomaamatta selitetään yhteisömuodostusta, tai alue ja yhteisö muodostuvat herkästi samansisältöisiksi käsitteiksi. Toisin sanoen, kun alueen ja yhteisön pitää erillään, asukkaat asukas-yhteisönä pitää sisällään kylän ja yhteisön erillisinä ja erisisältöisinä käsitteinä, kun vaihtoehtoisesti kylä ja yhteisö voivat saada huomaamatta saman sisällön asukkaistoa ja sen vuorovaikutusta tutkittaessa.⁶⁸ Kokemus yhteisyydestä vain asuinpaikan perusteella voi nyky-yhteiskunnassakin olla syvä. Tämänkaltaisen tunne yhteisyydestä ilman jaettua vuorovaikutusjärjestelmää jää kuitenkin Lehtosen mukaan symboliseksi yhteisyydeksi eikä yllä yhteisöllisyyden tasolle.⁶⁹ Tämä näkökulma on hyödyllistä pitää mielessä myös Kangasalan Yhteiskylää tutkittaessa. Eittämättä yksi Yhteiskylän yhteisyyttä määrittävä tekijä on kylä alueena, ja yhteisön jäsenten läheisyys tarjoaa mahdollisuudet jaetulle toiminnalle ja vuorovaikutukselle. Yhteisön ja kylän rajat ovat pitkälti samat lukuunottamatta niitä tätäkin tutkimusta varten haastateltuja kylältä jo pois muuttaneita henkilöitä, jotka yhä kokevat kuuluvansa kylän yhteisöön. Alue ei silti ole ohjannut yhteisömuodostumista tai yhteisön toimintojen luonnetta.

Ihmisellä on yhtä kaikki tarve kuulua johonkin ja kokea itsensä merkitykselliseksi osana jotakin, sijoittaa itsensä osaksi jotakin ihmisryhmää. Inhimilliseen perustarpeeseen tuntee itsensä merkitykselliseksi kytkeytyy osallisuuden käsite. Elina Nivala ja Sanna Ryyänen ovat yhdistäneet osallisuuden ja yhteisön käsitteet kolmen ulottuvuuden kautta. Ihminen on heidän mukaansa osallinen yhteisössä silloin, kun nämä osallisuuden kolme ulottuvuutta toteutuvat. Tällöin ihminen on osa yhteisöä eli kuuluu johonkin, toimii osana yhteisöä eli osallistuu ja kokee olevansa osa yhteisöä eli tuntee kuuluvansa. Yhteisön tarjoamalla mahdollisuuksilla on tässä keskeinen osa. Olemisen tasolla osallisuus edellyttää, että yhteisö hyväksyy ihmisen sen jäseneksi. Toiminnan tasolla yhteisön täytyy tarjota mahdollisuuksia toiminnalle ja osallistumiselle. Kokemisen tasolla yhteisöltä edellytetään mahdollisuuksia yhteenkuuluvuuden ilmapiirin kehittymiseen.⁷⁰ Nivalan ja Ryyänen tausta sosiaalipedagogiikassa kytkee heidän tutkimuksensa yhteisöistä ja osallisuudesta kiinteästi lapsuuteen ja kasvuun. Edellytyksenä ihmisen kasvuun osalliseksi on lähiympäristön ja

---

⁶⁸ Lehtonen 1990, 17.

⁶⁹ Lehtonen 1990, 219.

⁷⁰ Nivala & Ryyänen 2013, 27.

lähisuhteiden tarjoamat mahdollisuudet osallisuudelle.⁷¹ Hyvä yhteisö ja osallisuus ovat limittyneet toisiinsa ja siksi osallisuuden tarkastelu osana yhteisön ja kasvuympäristön käsitteiden tarkastelua on hyödyllistä. Kokemuksella osallisuudesta on osansa myös paikkakokemuksessa⁷² ja siten paikkasuhteen muodostumisessa, etenkin, kun tarkastellaan ihmisen suhdetta kasvuympäristöönsä.⁷³ Siten Yhteiskylän lasten paikkasuhteen tarkastelussa on tarpeen ottaa huomioon osallisuuden näkökulmia monipuolisesti.

Tiina Rättilän ja Jarmo Rinteen tutkimus siitä, miten asukasaktivismi eli omaan asuinalueeseensa ja sen oloihin vaikuttamaan pyrkivä toiminta haastaa vallitsevien osallistumiskurssin oletukset ja käsitteet, tuo osallistumisen/osallisuuden käsitteeseen vaikuttamisen ulottuvuuden.⁷⁴ Heidän asukasaktiivien haastatteluihin pohjaavassa tutkimuksessaan omaan asuinalueeseen vaikuttaminen näyttäytyi itse tekemisen ja aikaansaamisen mentaliteetin ilmentymänä ja osana viime aikoina voimistunutta paikallisten yhteisöjen ja sosiaalisten verkostojen arvostuksen nousua.⁷⁵ Hierarkisuutta välttelevä, joustava ja tekijöidensä näköinen toiminta oman ympäristönsä hyväksi on dynaaminen prosessi, jonka sivutuote on me-henki, yhteisöllisyyden tuntu.⁷⁶ Näkökulma sopii myös Yhteiskylän yhteisöllisyyden tulkintaan. Toiminnassa voimavarojen yhdistäminen korostuu oman asuinalueen parhaiden mahdollisten ratkaisujen etsimisessä. Asuinalueella kaikki kehitys on peräisin asukkailta, ja oman naapuruston olojen kehittäminen on kiinni asukkaiden aktiivisuudesta ja halukkuudesta. Kunnallistekniikan ulkopuolelle osin jäävällä Yhteiskylällä osallistuminen on jopa kehityksen ja uudistumisen ehto ja toisaalta yhteinen päätöksenteko ja siihen perustuva toiminta luovat yhteishenkeä ja ovat asukasyhteisöä koossa pitävä liima.

Yhteisön rooli ihmisen elämässä perustuu pohjimmiltaan filosofisiin käsityksiin ihmisyydestä ja hyvästä elämästä. Yhteisön ja sen jäsenen suhteeseen kiteytyy hyvän yhteisön olemus. Länsimainen käsitys esimerkiksi ihmisestä ja yhteiskunnasta palautuvat Antiikin filosofeihin ja muun muassa Aristoteleen, joka loi moraalifilosofiassaan mallia hyvästä ihmiselämästä. Aristoteles määritteli ihmisen poliittiseksi eli yhteisölliseksi eläimeksi: onnistuneelle elämälle keskeistä on olla osa poliittista yhteisöä ja yhteisön tehtävä on luoda yksilöille hyvän elämän edellytykset. Aristoteleen etiikassa poliittinen yhteisö ei kuitenkaan ole yksin väline hyvään ihmiselämään, vaan yhteisössä tapahtuvalla toiminnalla on hyvässä elämässä itseisarvo. Poliittinen yhteisö Aristoteleen filosofiassa

⁷¹ Nivala & Ryyänen 2013, 30.

⁷² Esim. Relph 1976.

⁷³ Esim. Kyttä 2003, 25-26; Horelli 2003, 10.

⁷⁴ Rättilä & Rinne 2017, 100.

⁷⁵ Rättilä & Rinne 2017, 112-113.

⁷⁶ Rättilä & Rinne 2017, 106 & 110.

merkitsee nimenomaan sellaista yhteisöä, jossa yhteisön jäsenillä on aito mahdollisuus osallistua yhteisön elämän suunnitteluun, hyvän elämän edellytysten turvaamiseen ja etujen ja rasitteiden jakamiseen yhteisön jäsenten kesken.⁷⁷ Kun Aristoteleen näkemyksen irrottaa ajallisesta kontekstistaan, se tarjoaa hyödyllisen yleisen luonnehdinnan yhteisön ja yksilön välisestä hyvästä suhteesta, jota voidaan soveltaa myös kaupunkivaltiota tai nykyaikaista yhteiskuntaa pienemmän mittakaavan yhteisöihin. Hyvä yhteisö tarjoaa puitteet hyvälle ihmiselämälle ja yhteisön jäsenten osallisuudelle. Yksilön kohdalla hyvä elämä tarkoittaa osallistumista yhteisön päätösten tekoon ja toimintaan.

Ekokylän ideaalia⁷⁸ tarkasteltaessa on nähtävissä aristotelinen yhteisön ja hyvän elämän suhde. Ekokylä on pyritty luomaan tietynlaiseksi yhteisöksi yhteisön jakamien näkemysten hyvän elämän edellytyksistä pohjalta. Kangasalan Yhteiskylällä toimintaa määrittäviä ydintekijöitä on kaksi, ympäristöstävällisyys ja yhteinen tekeminen. Yhteisön toimintaperiaatteet ja säännöt sekä se ympäristö, jossa yhteisö vaikuttaa, on pyritty rakentamaan niin, että sen jäsenillä on mahdollista helposti toteuttaa elämässään näitä hyvän elämän osaksi koettuja aspekteja. Konsensus- ja enemmistöperiaatteella toimivassa yhteisössä jokaisella taloudella on sananvaltaa niissä keskusteluissa, joissa yhteisön toimintaa suunnitellaan, etsitään reittejä turvaamaan hyvän elämän edellytyksiä ja päätetään, miten edut ja rasitteet (asumisen ja toiminnan hankinnat ja kulut) jaetaan. Osallisuus yhteisöön edellyttää asunnon omistamista kylällä. Sananvaltaa yhteisön asioihin ei yhtä poikkeusta lukuunottamatta ole kuin heillä, jotka parhaillaan asuvat yhteisössä. Aineiston tarkastelulla ja tulkinnalla tähtään paikantamaan ilmaisut siitä, minkälaisena ekokylällä varttuneen lapsen kokemus näyttäytyy tällaisen yhteisön ja mahdollisesti sen suunnittelun osallisena.

2.3.2 Identiteetti

Sellaisen yhteisön, jossa vuorovaikutus perustuu alueelliseen läheisyyteen ja sen edellyttämiin yhteisiin toimintoihin, merkitys on muuttunut globalisoituvassa yhteiskunnassa, jossa elämänmuoto on muuttunut liikkuvammaksi ja yksilökeskeisemmäksi. Toisaalta globalisoituvaa maailmaa leimaavan massakulttuurin ja globaalien markkinatalouden yhdenmukaistamisen paineessa ihminen voi kokea tarvetta kuulua johonkin pienempään, erityiseen, ja asuinpaikkaan perustuva yhteisyyden tuntu on yksi keino tarpeen toteuttamiseen. Yhteisöllinen identiteetti on kuitenkin tänä päivänä tulkittu ensisijaisesti muuttuvaksi, joustavaksi ja henkilökohtaisista ratkaisuista riippuvaiseksi eikä

---

⁷⁷ Sihvola 2000, 49-50.

⁷⁸ Kts. luku 4.

sellaiseksi, johon yksilö kasvaa sisään ja omaksuu annettuna.⁷⁹ Stuart Hall on tutkinut kansallisia ja kulttuurisia identiteettejä ja niiden suhdetta nyky maailmaa leimaavaan globaaliin. Mielenkiintoista on tarkastella Hallin erittelyjä myös pienemmässä mittakaavassa, paikallisesti muodostuvan identiteetin näkökulmasta. Vanhastaan lokaalit ryhmäidentiteetit ovat Hallin mukaan sitoutuneet tukevasti rajalliseen paikallisuuteen, kun taas nykyään lokaalius saa uusia ilmenemismuotoja kytköksessään globaaliin. Globalisoitumisen myötä on yleisesti tunnustetun kulttuurien yhdenmukaistumisen ohella ilmennyt uudenlaista viehtymystä eron tekemiselle ja erityisyyden markkinoimiselle.⁸⁰ Paikalliset identiteetit, eritasoiset ”meidän” määritelmät, perustuvat siis yleisesti yhä toiseuden määritelmään, vaikka tarve eron teolle kumpuaa yhä useammin yhdenmukaistumisen välttämiseksi.

Jo edellä Kangasalan Yhteiskylän yhteisöä esitellessä on tekstissä vilahdellut identiteetin käsite. Kyseiseen käsitteeseen kietoutuu se, miten yhteisö tai yksilö itsensä määrittelee ja mikä siis koetaan ryhmää yhdistäväksi yhteiseksi. Pelkistetysti ilmaistuna yksilön kohdalla identiteetti tarkoittaa yksilön tulkintaa minuuttaan määrittävistä piirteistä ja yhteisön kohdalla se viittaa ryhmän käsitykseen niistä ominaisuuksista, joihin ryhmän yhteenkuuluvuus perustuu.⁸¹ Nykyään identiteetti nähdään alati muuttavana, alati rakennettavana ja purettavana sen sijaan, että se olisi jokin tutkijan löydettävissä oleva ”annettu”.⁸² Niin ihminen kuin yhteisö siis tuottavat kertomuksilla ja erilaisilla esityksillä identiteettiään. Identiteetti on kertomus ja esitys, subjektiivinen, intersubjektiivinen tai kollektiivinen tulkinta minuudesta tai yhteisön ominaispiirteistä ja se muotoutuu koko elämän ajan. Tässä tutkimuksessa mielenkiinnon kohteena on tuo ihmisen artikuloima identiteetti ja sen kytkös lapsuuden asuinpaikkaan ja yhteisöön. En pyri etsimään pysyvää totuutta yksilöiden tai kyläyhteisön identiteetistä haastateltavien kertomuksista, vaan ymmärrän, että aineistoista kumpuavat merkitykset ovat aikaan ja tilanteeseen sidottuja. Haastateltavat ovat verrattain alussa koko elämän mittaisella identiteetin rakentamisen taipaleella. Yhteiskylän oletettu yhteisöllinen identiteetti ja yhteisön kulttuuri on asukkaiden luoma eikä siis perustu paikan historiaan tai perinteisiin. Yhteisö on tyypillisestä maalaiskylästä poiketen rakennettu yhteisöllisyyden ympärille sen sijaan, että olisi evolutiivisesti kehittynyt yhteisön asuinsijaksi. Yhteisön jäsenet muokkaavat ja artikuloivat identiteettiään omilla ratkaisuillaan ja toiminnallaan. Yhteisö ei ole ainakaan siellä asuville aikuisille sellainen, jonka vaikutuspiiriin päädytään ja jonka osaksi tullaan, vaan se muuttuu jäsentensä käsissä ja käsityksissä.

---

⁷⁹ Sihvola 2000, 69-70.

⁸⁰ Hall 2005, 63.

⁸¹ Sihvola 2000, 11.

⁸² Knuutila 1998, 25-26.

Stuart Hall, joka on työssään eritellyt ja tulkinnut identiteetin käsitettä eri tutkimuksen kentillä, erottaa toisistaan kolme käsitystä identiteetistä: Valistuksen subjektilla identiteetti on nähty ihmisen minuuteen kuuluvana, periaatteessa syntymästä hautaan asti muuttumattomana, tosin hiljalleen kukkeavana keskuksena. Sosiologisen subjektikäsitteen mukaan identiteetti muodostuu vuorovaikutuksessa minän ja yhteiskunnan välillä eikä siitä huolimatta, että on ihmistä määrittävä ”tosi minä”, pysy elämän mittaa muuttumattomana. Käsillä olevan tutkimuksen valossa Hallin erittelemistä identiteettikäsitteistä mielenkiintoisin on postmoderni subjekti. Sen mukaan identiteetistä on tullut pirstoutunut eikä se ole elämän myötä säilyvä yhtenäinen minuuden osa, vaan itseasiassa useita erilaisia identiteettejä, jotka voivat olla ristiriidassa keskenään. Meillä, subjekteilla, on eri aikoina taipumus ottaa erilaisia identiteettejä, jotka muokkautuvat suhteessa ulkopuoliseen esitykseen meistä.⁸³ Identiteetin yhtenäisyydessä on aina jotain kuviteltua, koherentiksi koettu identiteetti on meidän oma kertomuksemme identiteetistämme.

Yleisesti identiteettien taipumusta määrittäen eron teon kautta on verrattu kielen samanlaiseen ominaisuuteen. Kuten yö saa määritelmänsä vastaanavastaan päivästä, lapsi oppii ymmärtämään oman erityisyytensä erona muihin ihmisiin, ja myös ryhmien käsitys itsestään muodostuu asettaessaan itsensä muita vastaan.⁸⁴ Siispä identiteetin keskeinen ominaisuus on kyky sulkea pois: subjektin määrittely siitä, mitä se ei ole, mikä on se ”toinen”, mitä siitä puuttuu.⁸⁵ Ryhmän identiteetin samuuden ja toiseuden voi toisaalta määritellä myös joku muu kuin ryhmä itse. Voimme identifioitua johonkin ryhmään ei siksi, että itse koemme samuutta ryhmän muiden jäsenten kanssa, vaan siksi, että ulkopuolinen taho (hallitseva kulttuuri) kohtelee meitä samanlaisina. Ryhmää yhdistää se, että toinen taho luokittelee ne itsensä kanssa ei-samoiksi, eli toisiksi.⁸⁶ Yhteiskylän tapauksessa on mielenkiintoista tutkia sitä, millä tavalla yhteisö — ja etenkin tutkimuksen tiedonantajat eli yhteisössä varttuneet — artikuloi meidät ja ennen kaikkea ne toiset. Muodostuuko toiseus kylältä ulospäin vai ulkoa kohti kylää?

---

⁸³ Hall 2005, 21-23.

⁸⁴ Hall 2005, 81-82.

⁸⁵ Hall 2005, 252.

⁸⁶ Hall 2005, 69.

3 TUTKIMUKSEN AINEISTO JA METODI

Tutkimuksen päämääränä on ymmärtää tutkittavaa ilmiötä, ekokylää lapsuuden elinympäristönä, ja kiinnostus kohdistuu marginaalisen yhteisön, ekokylän lasten, paikkaan kiinnittyvään arkeen. Tavoitteena on myös havaita ja hahmottaa niitä vaikutuksia, joita ekokylällä lapsuuden elinympäristönä on myöhempään elämään. Ymmärrys saavutetaan tutkimalla paikkaan liitettyjä merkityksiä, ja merkityksiin päästään käsiksi tulkitsemalla yksilön kerrontaa: mitä lapsuuden ympäristöstä kerrotaan tai jätetään kertomatta, mitä muistetaan, mitä arvostetaan. Mielenkiinnon kohteena ovat siten tiedontantajien omakohtaiset vaikutelmat, kokemukset ja käsitykset menneisyydestä tulevaisuuteen. Tulevaisuusnäkökulma tässä tutkimuksessa pitää sisällään kaksi ulottuvuutta: ensinnäkin tiedonantajien ilmaukset kylän tulevaisuudesta, jotka kertovat kylällä varttuneiden kylälle antamista merkityksistä, ja toisekseen heidän näkemyksensä ja haaveensa oman tulevaisuutensa suhteen, joista analyysivaiheessa etsitään oman lapsuudenympäristön vaikutuksia. Samalla prosessissa pyritään löytämään tiedonantajien henkilökohtaisen kerronnan välisiä yhdysviivoja, olettaen, että ekokylälle erityisiä paikkakokemuksen elementtejä ja vaikutuksia löytyy yksilöllisten kertomusten yhtymäpisteiden kautta. Yksilön erilaiset paikkakokemukset, arvot ja merkitykset rakentuvat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, ja viimekädessä ne konstruoidaan kerronnassa, tämän tutkimuksen tapauksessa haastattelutilanteen dialogissa.⁸⁷

Tutkimuksen aineisto koostuu haastatteluista, joista suuri osa käsittelee tiedontantajien, nyt nuorten aikuisten, lapsuutta, eli aineisto rakentuu paljolti muistelupuheesta. Tutkimuksen lapsuuden ympäristön vaikutuksiin kohdistuva mielenkiintokin perustuu menneisyyden kokemusten moniäänisyyteen eikä sellaiseen informatiiviseen aineistoon, joka esimerkiksi fyysisen ympäristön lapsiystävällisyyttä arviomalla ja kylän suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvää arkistomateriaalia läpi käymällä voisi rakentua. Yksilön kokemuksiin kiinnittyneen tutkimustehtävän pohjalta kysymys ekokylän, keskimääräisestä suomalaisesta kasvu ympäristöstä kestävyiden missiossaan poikkeavan kasvu ympäristön, vaikutuksista muodostuu seuraavasti: miten kertoja itse näkee erityisen kasvu ympäristön vaikutukset omassa elämässään?

Johdannossa käsiteltiin tutkimuksen lähtökohtia: Tutkimus sitoutuu sosiaaliseen konstruktionismiin eli haastateltavien ilmaukset omasta paikkasuhteestaan nähdään pohjimmiltaan rakentuneen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Muistitietotutkimus tuo lisävaloa ekokylällä varttuneiden paikkakokemuksiin antamalla työkaluja ja taustaa muistelukerronnan tulkitsemiseen.

---

⁸⁷ Fingerroos & Haanpää 2006, 34-35.

Hermeneutiikka puolestaan auttaa hahmottamaan, miten saavutetaan tietoa, kun tiedon intressi on ymmärtäminen — hermeneuttisen kehän mukainen oman ymmärryksen kehittyminen aiheesta vie kohti todenmukaisempia tulkintoja ilmiöstä.

Tässä luvussa esittelen tutkimuksen haastatteluista koostuvan aineiston ja sen keruussa käytetyn menetelmän. Tutkimusongelmaa valaisee kylällä varttuneiden henkilökohtaisen kokemusmaailman, muistojen ja käsitysten tulkinta, ja siten tutkimukseen on koottu asianosaisten suullisesta kerronnasta koostuva aineisto. Luvun päätteeksi esittelen ja perustelen analyysimenetelmän, jonka perusteella nostin aineistosta esiin tutkimustehtävän kannalta olennainen.

3.1 Muistot ja käsitykset: aineiston ja keruumenetelmän esittely

Tutkimuksen aineisto koostuu kuudesta haastattelusta, josta syntyi noin seitsemästä tunnista äänitysmateriaalia. Tästä materiaalista muodostui noin 100-sivuinen tekstimuotoinen käsikirjoitus. Yksittäisten haastattelujen kestot vaihtelevat 50 ja 83 minuutin välillä. Haastattelut on purettu tekstimuotoon pian haastattelujen jälkeen referoivan litteroinnin menetelmällä: jokainen haastattelussa käsitelty asia on ilmaistu käsikirjoituksessa siinä järjestyksessä, kun ne haastattelussa ovat tulleet ilmi, mutta sanamuotoja tai esimerkiksi puheen taukoja ja äännähdyksiä ei ole jäljitelty pikkutarkasti. Referoiva litterointi oli yhdenmukainen valinta tutkimuksen analyysimenetelmän kanssa, koska sekä aineistosta että teoriasta kumpuava teemoittelu.⁸⁸ jäsentää asiasisältöä ja ruokkii tulkintoja siitä. En käytä haastattelutilanteessa käytettyä kieltä tässä tutkimuksessa diskurssianalyttisen tulkinnan kohteena, olkoonkin, että ymmärrän kollektiivisten merkitysten muodostuvan kielten ja diskurssien vaikutuksessa. Tutkimustekstiin nostetut lainaukset on litteroitu sen sijaan sanatarkasti.

Tutkimuksen alussa, ennen haastateltavien valintaa, oli tarpeellista määrittää tutkimuksen perusjoukko. Jaottelin kaikki 25 henkilöä, joiden lapsuus on kytkeytynyt Kangasalan Yhteiskylälle, kolmeen kategoriaan, joista joukkoon A kuuluu 11 henkilöä, joukkoon B kahdeksan henkilöä ja joukkoon C 6 henkilöä. Yhdestätoista henkilöstä muodostuvaan tutkimuksen ydinjoukkoon A lukeutuvat ne nuoret aikuiset, jotka ovat kylälle muuttaessaan olleet hyvin nuoria, alle kouluikäisiä tai peruskoulun ensimmäisillä luokilla, ja asuneet kylällä koko kehityskaarensa lapsuudenkodista poismuuttoon asti. Heistä jokainen on jo muodostanut oman kotitaloutensa lapsuudenkodin ulkopuolella, mutta lapsuudenkoti on yhä kylällä. He muodostavat tutkimukselle merkittävän

---

⁸⁸ Aineiston analyysimenetelmiä käsitellään alaluvussa 2.3.

ytimen, koska heidän suhteensa kylään kasvuympäristönä on keskeytymätön ja tavallaan valmis; lähes kaikki itsenäistä elämää ja aikuisuutta edeltävät henkilökohtaiset kasvukokemukset ovat kytkeytyneet kylälle kotipaikkana. Tutkimuksen tiedonantajista neljä kuuluvat tähän kategoriaan. Joukko B käsittää jälkikasvun kolmesta perheestä, jotka ovat ennen lasten itsenäistymistä osittain⁸⁹ tai kokonaan muuttaneet pois kylältä. Kukin näistä kahdeksasta nuoresta aikuisesta on kuitenkin elänyt merkittävän osan kehityskaarestaan kylällä ja heillä on paikkaan yhä jonkinlainen kytkös. Heillä on siten kaksi perspektiiviä kylään kasvuympäristönä: yhteisön osallisen ja sivullisen perspektiivit. Myös heistä jokainen on jo muuttanut pois vanhempiensa luota ja itsenäistynyt. Kaksi tutkimukseen haastatelluista kuuluu tähän kategoriaan. Joukkoon C on laskettu ne lapset, jotka yhä asuvat kylällä vanhempiensa kanssa.

Koska tutkimuksen keskeisimpiä kysymyksiä on kylän vaikutus kasvuympäristönä myöhempään elämään, on joukon C kuusi henkilöä rajattu tutkimuksen ulkopuolelle. Haastattelujen alussa tarkoitukseni oli rajata tutkimusjoukko pelkästään ydinjoukkoon, mutta neljän haastattelun jälkeen alkoi käydä selväksi, että tutkimustehtävän kannalta olisi hyödyllistä täydentää aineistoa toisenlaisella näkökulmalla. Kahden joukkoon B kuuluvan haastattelun myötä aiempien neljän haastattelun jälkeen kylläntymisen⁹⁰ merkkejä näyttänyt aineisto sai uusia ulottuvuuksia. Tutkimusaihe rakentui siten lopullisesti kahden kategorian ympärille ja haastateltavat valikoituivat tämän 19 henkilön rajauksen sisältä. Perusjoukko koostuu kahdeksan eri perheen jäsenistä, syntymäajat ajoittuvat vuosien 1991-1998 välille⁹¹ ja sukupuolijakauma on 7 miestä / 12 naista.

Haastateltaviksi valikoin laadulliselle tutkimukselle tyypillisellä harkinnanvaraisella otannalla⁹² viisi nuorta naista ja yksi mies. Naiset olivat haastattelujen hetkellä iältään 19-, 22-, 24-, 25- ja 26-vuotiaita ja mies 25-vuotias. Tutkimuksessa käsittelen herkkiä asioita — oman elämän arvoja ja asenteita puntaroidaan suhteessa niihin ihmisiin ja paikkoihin, joiden parissa on varttunut. Ihmissuhteita ja omaa kasvua pohditaan aineistossa paljon. Kukin haastateltava on antanut lupansa käyttää haastatteluaineistoa ja myös nimeään tutkimuksessa⁹³, mutta olen omalla harkinnallani tiedonantajien yksityisyyden suojelemiseksi valinnut käyttää tutkimuksessa pseudonyymeja. Haastattelusitaateissa viitataan haastatteluihin pseudonyymien lisäksi ikään ja sukupuoleen viittaavilla tunnuksilla, tutkimustekstissä tietyn haastateltavan näkemyksiin viitataan vain

---

⁸⁹ Esimerkiksi niin, että vanhemmat ovat eronneet ja yhteishuoltajuuden alaiset lapset ovat asuneet osittain kylällä ja osittain sen ulkopuolella.

⁹⁰ Eskola & Suoranta 2001, 62.

⁹¹ Eli ikäjakauma on 19–27 vuotta lokakuussa 2018.

⁹² Eskola & Suoranta 2001, 15; Hirsjärvi & Hurme 2000, 59-60.

⁹³ Liite 3, Haastattelulupalomake.

pseudonyymilla. Sitaateissa mainittujen muiden kyläläisten nimet on poistettu ja korvattu yleisellä luokalla, esimerkiksi [naapuri]. Seuraavassa taulukossa yhdistetään haastateltavien koodit ja pseudonyymit kunkin ikään ja sukupuoleen

Koodi	Pseudonyymi	Ikä	Sukupuoli
M25	Pauli	25	mies
N26	Senja	26	nainen
N25	Linnea	25	nainen
N24	Eveliina	24	nainen
N19	Hilda	19	nainen
N22	Sofi	22	nainen

Taulukko 1. Tiedonantajien tunnuksot ja peitenimet.

Haastattelut tehtiin heinä-syyskuussa 2018 haastateltavien omissa kodeissa Tampereella (M25 ”Pauli”, N26 ”Senja”, N24 ”Eveliina”), haastattelijan kotona Turussa (N19 ”Hilda”), kolmannen osapuolen yksityisasunnossa Tampereella (N25 ”Linnea”) ja haastateltavan lapsuudenkodissa Kangasalan Yhteiskylällä (N22 ”Sofi”). 26-vuotiaalla naisella on omaa jälkikasvua ja hän on valmistunut kasvatustieteiden maisteriksi, muut

haastateltavat olivat haastattelun hetkellä eri vaiheissa korkeakouluopintoja eikä heillä vielä ole omia lapsia. Kaksi haastateltavista on opiskellut kasvatustieteitä, kaksi tietojenkäsittelytieteitä (näistä toinen on sittemmin vaihtanut tekniikan alalle) ja kaksi luonnontieteitä. Tietävästi koko tutkimuksen perusjoukko eli kylältä pois muuttaneet, mutta siellä merkittävän osan lapsuudestaan varttuneet, henkilöt ovat korkeakouluopiskelijoita tai korkeakoulusta viimeaikoina valmistuneita. Siten otanta kuvastaa hyvin koko perusjoukon koulutustaustaa. Nuorin eli 19-vuotias haastateltava on koko perusjoukon rajauksen toiseksi nuorin henkilö ja vanhin haastateltavista on perusjoukon toiseksi vanhin.

Otannan kriteerien luonnehtimisessa on avuksi tarkastella useimmiten määrällisessä tutkimuksessa käytettyä eliittiotanta -käsitettä. Siinä tiedonantajiksi valitaan henkilöt, joilta voi olettaa saavan hedelmällisintä tietoa tutkimusta ajatellen, kriteereinä esimerkiksi itseilmaisu, puhekyky tai orientaatio maailmaan.⁹⁴ Vaikka tällaista harkinnanvaraisen otannan kriteeristöä käytetään kenties yleisemmin tapauksissa, jossa tiedonantajien kyky välittää tietoa on jollain tavalla fyysisesti, henkisesti tai kyvyllisesti rajoittunutta esimerkiksi sairauden, eri kulttuurisen taustan tai vanhan iän vuoksi, sen käyttö tämän tutkimuksen tiedonantajien valinnassa on hyödyllinen. Tiedonantajien valinta ja motivoiminen tutkimukseen osallistumiseksi hyötyi siitä, että henkilökohtaisesti tunnen tutkimuksen perusjoukon. Pyrin hyödyntämään henkilökohtaista suhdettani perusjoukkoon

⁹⁴ Tuomi & Sarajärvi 2013, 86.

valitsemalla haastateltaviksi sellaisia henkilöitä, joiden tiesin mielellään osallistuvan ja jakavan ajatuksiansa, ja joilta arvelin saavani toisiaan täydentäviä näkökulmia tutkimuksen aiheeseen. Tutkimusjoukosta valikoitui asenteiltaan avoimesti tutkimukseen suhtautuvat tiedonantajat. Pyrin valinnassani ensisijaisesti mahdollisimman edustavaan otantaan. Kukin haastateltavista on kasvanut eri kotitaloudessa ja siten tutkimus hyötyy kuuden eri perheen näkökulmasta. Haastateltavien ikäjakauma kattaa koko perusjoukon ikähaitarin. Tiedonantajissa on molempien sukupuolten edustajia, ja yhden haastateltavan perspektiivi käsittää jo oman vanhemmuuden mukanaan tuomat näkökulmamuuutokset. Ketkään haastateltavista eivät olleet keskenään kaikista läheisimpiä kaveruksia kylän lasten joukossa, mikä ilmenee myös tutkimusaineistosta, ja tarkastelu hyötyy siten näkökulmista mahdollisimman monenlaisiin lasten keskinäisiin sosiaalisiin suhteisiin.

On otettava huomioon, että subjektiivinen asemani suhteessa tutkimukseen voi vaikuttaa tutkimuksen eri tasoilla myös vinouttavasti. Esimerkiksi käsitykseni tutkimukseen valikoituneiden tiedonantajien avoimuudesta ja halusta jakaa kokemuksiansa on voinut vaikuttaa tutkimuksessa saavutettavan tiedon sisältöön ja laatuun. Toisaalta yksilön kokemuksiin suuntautunut tutkimus ei näkemykseni mukaan kärsi perustavanlaatuisesti sellaisesta vinoumasta; tämä tutkimus ei pyri yleistettävyyteen vaan ihmiskokemuksen kuvailuun ja ilmiön monitahoiseen ymmärtämiseen yksilöiden kokemusten kautta.

Teemahaastattelu, jonka metodein tämän tutkimuksen aineisto on koottu, on puolistrukturoitu haastattelun muoto. Siinä haastattelun tukirunko rakennetaan ennalta valittujen teemojen pohjalta. Teemat määräytyvät tutkimustehtävän perusteella ja kiinnittyvät usein tutkimuksen viitekehykseen. Haastattelutilanteessa käsitellään kutakin teemaa tarkentavien kysymysten kautta. Kaikkia kysymyksiä ei kuitenkaan laadita ennakolta valmiiksi eikä jokaisessa haastattelutilanteessa edetä samalla kaavalla kysymyksestä toiseen.⁹⁵ Ihannetapauksessa haastattelutilanne elää tiedonantajan ehdoilla eikä haastattelun runko rajoita tiedonantajan miellelyhtymien julkituloa, mutta samalla teemarunko pitää huolen, että haastatteluissa käydään läpi kaikki tutkimustehtävää palvelevat teemat.

Teemahaastattelun avoimuuden aste voi vaihdella kysymyksenasettelusta riippuen ja voi siten olla hyvinkin lähellä keskustelunomaista syvähaastattelua.⁹⁶ Metodin etuna on pääsy liki niin kokemukseen kuin käsityksimaailmaa tuoden julki elämäkokemuksia yksilöiden motiivien ja merkitysten

---

⁹⁵ Eskola & Suoranta 2001, 86.

⁹⁶ Tuomi & Sarajärvi 2013, 75.

välityksellä.⁹⁷ Tiedonantajalla on relatiivinen vapaus seurata omien ajatustensa johdatusta teemoittain strukturoidun, avoimiakin kysymyksiä sisältävän haastattelutilanteen puitteissa. Kun kysymykset ohjaavat haastateltavaa kuvailemaan, aineistossa päästään lähelle tiedonantajien kokemusmaailmaa.⁹⁸ Kuvailemiseen rohkaisevat kysymykset, joita tämän tutkimuksen tiedonantajille haastatteluissa esitin, koskivat esimerkiksi luontoon menemisen kokemuksia: Minkälaisia asioita näet ja tunnet, kun menet luontoon? Avoimeen kuvailuun rohkaisu tapahtui haastattelutilanteissa myös jatkokysymysten kautta, kuten lapsuuden suosikkipaikoista kysyttäessä: Ensin tiedonantajaa pyydettiin kertomaan missä paikoissa kylällä hän viihtyi lapsena. Tyypillisesti haastateltava nimesi ja kuvaili sijainnin kahdesta viiteen paikalle kylällä tai kylän läheisyydessä ja kertoi, mitä siellä oli tapana tehdä. Jos vastaus oli luettelonomainen, jatkokysymyksessä pyydettiin luonnehtimaan paikkaa tarkemmin, esimerkiksi sen herättämien tuntemusten kautta.⁹⁹ Tyypillisimmin jatkokysymykset olivat rajattuja viitekehuksesta kumpuaviin aiheisiin, kuten liikkuvuuteen ja turvallisuuden kokemiseen. Tällöin tiedonanto välitti vahvemmin käsityksiä kuin kokemuksia kysymyksen jossain määrin ohjailtua vastausta. Vastaus ilmaisi mielipiteen tai näkemyksen aiheesta.

Haastattelu on aina vuorovaikutustilanne, jossa haastattelijan tehtävä on välittää haastateltavan ajatuksia. Haastattelijan persoona ja esimerkiksi vireyden ja läsnäolon taso vaikuttavat joustavuuteen ja tilanteeseen reagointiin.¹⁰⁰ Havaitsin itsekin toisissa haastatteluissa tilanteen etenevän luonnollisemmin tiedonantajan ehdoilla teemojen välillä risteillen, kun tunsin olevani herkempivaistoisemmin läsnä. Erään haastateltavan kanssa käsittelin lapsuuden muistoja osittain rinnakkain tulevaisuuden haaveiden kanssa, koska hänelle oli ominaista peilata lapsuuden kokemuksia omiin käsityksiinsä hyvästä lapsuudesta tai henkilökohtaisista toiveistaan tulevaisuudelle.¹⁰¹ Se, että jokainen teema tulee tukilistan avulla käsitellyksi kussakin haastattelutilanteessa, lieventää myös persoonakohtaisten muuttujien, esimerkiksi vireystason, vaikutusta lopulliseen aineistoon. Haastateltavien tiedonantojen perusteella tähdätään löytämään yhteyksiä tutkimuksen perusjoukon keskuudessa, ja teemarunko haastattelun pohjalla pitää huolen, että kunkin haastateltavan kanssa on käyty läpi samoja asioita.¹⁰² Kun haastateltavia on useita, keskeisten teemojen ennakkoon määrittely luo edellytykset yhtenäiselle, tutkimuksen kannalta olennaisia asioita tavoittavalle ja helposti lähestyttävälle aineistolle.

⁹⁷ Hirsjärvi & Hurme 2000, 11, 34-35.

⁹⁸ Laine 2001, 36.

⁹⁹ Liite 1, Kysymyksiä haastatteluun.

¹⁰⁰ Hirsjärvi & Hurme 2000, 41, 49.

¹⁰¹ N24.

¹⁰² Eskola & Suoranta 2001, 87.

Haastattelutilanteita varten kokosin listan tukikysymyksistä¹⁰³ ja ryhmittelin ne neljän teeman — muistot, nykypäivä, arvot ja asenteet sekä tulevaisuus — alle. En seurannut kysymyslistaa systemaattisesti, vaan käytin sitä tukisanalistan tapaan oman ajatteluni välineenä, ja siten eri haastattelutilanteissa kysymysten asettelu ja järjestys olivat erilaisia. Tutkimuskirjallisuus vaikutti jossain määrin kysymysten muotoiluun, kuitenkin teorian testaamisen sijaan niin, että kysymykset kannustivat tiedonantajaa myös intuitiivisten havaintojen ilmaisemiseen.¹⁰⁴ Erityisesti Leila Scannellin ja Robert Giffordin muotoilema paikkakiintymyksen kolmiosainen malli¹⁰⁵ sekä Marketta Kytän esittämät ympäristöpsykologiset näkökulmat kasvu ympäristön elementteihin¹⁰⁶ ohjasivat kysymysten muodostamista. Erityisesti, koska tutkimuksen viitekehys käsittää usean eri tieteenalan teorioita, tuntui luonnolliselta antaa ilmiöstä jo tiedetyn inspiroida aineiston keruuvaiheessa, jotta aineistoa olisi mielekästä myöhemmin tulkita useista eri kulmista.

3.2 Kohti tulkintoja: teoriasidonnainen sisällönanalyysi ja teemoittelu

Analyysivaihe on tulkinnasta teknisesti erillinen tapahtuma. Laadullisessa tutkimuksessa analyysi on vaihe, jossa aineistoa järjestellään ja eritellään siten, että siitä pystyy helpommin tekemään tulkintoja ja se edistää ilmiön ymmärtämistä.¹⁰⁷ Hermeneuttisen tutkimuksen analyysivaiheessa hermeneutiikka on tutkimuksellinen ote sen sijaan että määrittäisi tutkimukselle säännönmukaista aineiston käsittelytapaa. Analyysin metodi muotoutuu aina käsi kädessä tutkimustehtävän ja aineiston kanssa.¹⁰⁸ Hermeneuttisen kehän käsite vaikuttaa jatkuvasti tutkimuksen taustalla. Se on tietynlaista tutkimuksellista dialogia, jonka päämääränä on yhteisymmärrys, eli tutkijan ja ilmiön ymmärrysten sulautuminen. Tutkija, tutustumalla aineistoon yhä uudelleen uudesta tarkastelukulmasta, korjaa ja syventää omaa ymmärrystensä tutkittavasta ilmiöstä tarkastelemalla omaa tulkintaansa aineistoon peilaten.¹⁰⁹ Hermeneuttinen kehä kuvaa myös osien ja kokonaisuuden suhdetta ilmiön ymmärtämisessä. Ilmiön osia ei voi ymmärtää irrallaan kokonaisuudesta, vastaavasti kokonaisuuden ymmärtäminen on riippuvainen osien ymmärtämisestä.¹¹⁰ Käytännössä hermeneuttinen kehä näkyy tässä tutkimuksessa syvällisenä uppoutumisena aineistoon useiden tavoitteellisten lukukertojen muodossa. Tavoitteena on aineiston lukemisen, uudelleenjärjestelyjen

---

¹⁰³ Liite 1.

¹⁰⁴ Tuomi & Sarajärvi 2013, 75.

¹⁰⁵ Scannell & Gifford 2010.

¹⁰⁶ Kyttä 2003b.

¹⁰⁷ Eskola & Suoranta 2001, 150.

¹⁰⁸ Laine 2001, 31.

¹⁰⁹ Laine 2001, 34-35.

¹¹⁰ Gadamer 2004, 29.

ja erittelyjen välityksellä yhdistää ilmiön osia, teoreettista viitekehystä, aineistosta nouseviin teemoihin. Yhdistely ruokkii tulkintaa ja syventää ymmärtämistä ja tätä korjautunutta tulkintaa vuorostaan koetellaan jälleen aineistoa vasten peilaten.

Tämän tutkimuksen tehtävä kietoutuu sisäsyntyisesti monien erilaisten teemojen ympärille, koska tavoitteena on saavuttaa asianomaisten muistojen ja käsitysten kautta syvempi ymmärrys Kangasalan Yhteiskylästä lapsuuden ympäristönä. Ihmisen ja paikan väliseen liittoon liittyvä väistämättä lukuisia käsitteitä ja teemoja, ja tämänkin tutkimuksen keskeisimpiin käsitteisiin lukeutuu niin kasvatustieteiden, ympäristöpsykologian kuin humanistisen maantieteen käsitteistöä. Siksi haastatteluaineiston jäsentely teemoittain on järkevää ja tutkimuksellisesti hyödyllistä. Lisäksi tutkimuksen kuvailevan ja ymmärtävän luonteen vuoksi on yhtä arvokasta etsiä perusjoukon keskuudesta niin sisäisiä samankaltaisuuksia kuin yksilökohtaisia näkemyksiä ja kokemuksia. Teemoittelu edistää kumpaisenkin esille nostamista, ja siten se on on lunastanut paikkansa aineistoanalyysin välineenä ja tämän tutkimuksen keskeisenä menetelmänä kohti tulkintoja.

Teemoittelussa aineistosta nostetaan huolellisen tutustumisen perusteella esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja. Aineisto kokonaisuudessaan eritellään ja järjestetään uudelleen teemojen pohjalta. Teemoittain järjestetystä aineistosta on jo tässä vaiheessa nostettavissa mielenkiintoisia sitaatteja. Tieto ja ymmärrys tutkimuskohteesta kasvaa kuitenkin vasta, kun tutkimusprosessi rakentuu empirian ja teorian keskinäiselle kommunikoinnille, ja vuoropuhelu näkyy myös havainnollisena raportointina.¹¹¹ Tässä tutkimuksessa aineistolähtöisyys ja teoreettinen viitekehys kohtaavat tutkijan käsittelyssä. Teemat nousevat aineistosta mutta niiden etsintää ohjaa aiempi tieto ilmiöstä. Jo haastattelun teemarungon luomisessa ilmiötä valottava aiempi tutkimustieto, joka on aiemmin vähälle ja lähes olemattomalle käsittelylle jäänyttä ilmiötä tutkittaessa löytynyt useasta eri tutkimustraditiosta, on vaikuttanut aineiston muodostumiseen. Haastattelun teemarunko on aineistoanalyysin teemoittelun pohjana. Empirian ja teorian yhdisteleminen vaatii tutkijalta luovuutta, mutta voi poikia aivan uudenlaisia näkökulmia. Siten analyysistä on havaittavissa aiemman tiedon vaikutus, jonka tarkoitus on avata uusia näkymiä ja ajattelun uria teorialähtöiseen analyysiin kuuluvan teorian systemaattisen testaamisen asemasta.¹¹²

---

¹¹¹ Eskola & Suoranta 2001, 174

¹¹² Tuomi & Sarajärvi 2013, 97.

4 YHTEISKYLÄN YMPÄRISTÖ JA YHTEISÖ

Ekokyliä on tutkittu tieteellisesti 1980-luvulta lähtien eikä julkaisutahti ole hidastunut Suomessa tai maailmalla. Suomessa tekeillä olevista ja vastavalmistuneista tutkimuksista päätellen mielenkiinto ekoyhteisöjä kohtaan vaikuttaisi olevan jopa kasvussa.¹¹³ Tutkimuksia on tehty pääasiassa pienten asuinyhteisöjen kestävän suunnittelun näkökulmista. Kyliä ja yhteisöjä on tarkasteltu niiden arkkitehtuurin, infrastruktuurin ja toiminnan kautta ja huomiota on kiinnitetty toteutuneisiin ratkaisuihin ja ympäristövaikutuksiin. Toisaalta on julkaistu teoksia, joissa ekokyliä määritellään ja niille annetaan kriteerejä, ja jotka toimivat myös ekoyhteisön perustamisen tukena ja oppaana.¹¹⁴

Suomessa ekokylän jokapäiväistä elämää asukkaan näkökulmasta on esitelty Kirsi Haapamatin ja Suvi Elon kuvatietokirjassa *Unelmien ekokylät* (2015); muuten ekoyhteisöjen asukasnäkökulma on jäänyt popularisoituja sanoma- ja aikakauslehtiartikkeleita mukaanlukematta ohueksi. Ruotsissa 1990-luvulla toteutettu tapaustutkimus yhdeksästä ekokylästä sisältää myös asukkaiden kokemuksia ekokyläasumisesta ja näkemyksiä ekokyläideaalin toteutumisesta yhteisön arjessa.¹¹⁵ Keskeisiä suomalaisia ekokylätutkimuksia on Pirjo Siipolan lisensiaatintyö *Kestävän kehityksen mukainen pientaloryhmä* (2000), jossa Siipola esittää suomalaisen ekokyläkenttään sovitun kriteeristön ekokylälle sekä arkkitehti Bruno Eratin erittelyt kestävästä yhdyskuntarakenteesta teoksessa *Ekologia, ihminen ympäristö* (1994), johon Siipolan kriteeristö pohjautuu. Tämän tutkimuksen näkökulmasta keskeinen julkaisu on Outi Palttalan ja Bruno Eratin (2009) vertaileva seurantatutkimus kahdesta suomalaisesta ekokylästä, joista toinen on Kangasalan Yhteiskylä. Suomen ulkopuolella tärkeimpiä ekokylätutkimuksia on amerikkalaisen Robert Gilmanin tutkimus (1991), jonka ekokyläideaalin määritelmät ovat vaikuttaneet esimerkiksi kansainvälisen ekokyläverkosto GENin perustamiseen ja pohja-ajatuksiin, ruotsalaisen Folke Güntherin (1989) luonnehdinnat ekologisesta rakentamisesta ja ekokyliä kategorisoinneista sekä Jan Martin Bangin teos *Ecovillages* (2005), joka on olemassaolevia ekoyhteisöjä esittelevä opas ekologisen yhteisön perustamiseksi. Vuonna 2013 on valmistunut Itämeren alueen ekokyliä tutkineen hankkeen ”Kestävän maaseutukehityksen ekokylät” julkaisut. Hankkeessa tutkittiin ekokylissä asuvien ihmisten kokemuksia asumisesta ja kylien ekologisista ratkaisuista, ja esiteltiin niitä myös siitä näkökulmasta, että niitä voisi hyödyntää muissa ekokylä- ja yhteisöprojekteissa.¹¹⁶

¹¹³ Haapamatti & Elo 2015, 13.

¹¹⁴ Huomio perustuu Global Ecovillage Network -verkoston ylläpitämään listaan ekokylistä tehdystä tieteellisestä tutkimuksesta. https://ecovillage.org/sites/default/files/files/Literature-on-ecovillages_2017_03_13_IK_FA.pdf

¹¹⁵ Norbeck 2004 [online].

¹¹⁶ Palojärvi, Pyysiäinen & Paloranta 2013; Vidickiene 2013.

Robert Gilman (1991) Määritelmä	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ihmisen kokoinen yhteisö, 2) joka sisältää asumisen/elämisen perustoiminnot, 3) jossa ihmisen aktiviteetit on integroitu luonnonympäristöön sitä vahingoittamatta, 4) siten, että ne tukevat tervettä inhimillistä kehitystä ja mahdollistavat menestyksekkään jatkon määrittelemättömään tulevaisuuteen.
GEN Määritelmä	Ruraali tai urbaani yhteisö, joka on paikallisilla, osallistavilla prosesseilla tietoisesti suunniteltu kehittämään sosiaalista- ja luonnonympäristöään, ottaen huomioon kaikki kestävyuden neljä ulottuvuutta (sosiaalinen, kulttuurinen, ekologinen ja taloudellinen).
Bruno Erat (1994) Kriteetit	<ol style="list-style-type: none"> 1) Paikka resurssina, eli luonnonympäristö ja historia, rakennettu ympäristö ja sen historia 2) Energia ja aineet resurssina, eli energian optimaalinen käyttö, suljetut lyhyet aineen kiertokulut, kulkumäärien minimointi, puhtaat prosessit osana luonnon kiertokulkua ja kestävä talous 3) Ihmisen resurssit eli sosiaaliset lähtökohdat, yhteistoimintasynergia, esteettinen ja henkinen kauneus.
Pirjo Siipola (2000) Kriteerit	<ol style="list-style-type: none"> 1) Paikan olosuhteet: maisema, yhdyskuntarakenne, luonnonolosuhteet, kulttuuriympäristö 2) Energiatalous ja luonnon kiertokulku: omavaraisuuteen perustuva energiatalous, materiaalityö, omavaraisuuteen perustuva vesitalous, ilmatalous, ravinteiden kierrätys 3) Ihmisen resurssit: elämäntapa, yhteistoiminta, asukkaiden osallistuminen, elinkaari 4) Hankkeen toteutus: ekologisen rakentamistavan kehittäminen, asukkaiden vaikutusmahdollisuudet, rahoitus ja avustukset, ekologisten periaatteiden jatkuvuus turvattu esim. kaavoituksen keinoin
Boverket (1991) Kriteerit	Energia- ja vesitalous, jätehuolto, sisäilma, viljely/omavaraisuus, rakennusmateriaalit ja rakennuspaikka, yhteistoiminta.
Folke Günther 1989 Kategorisointi	<p>Toiminnan ja sijainnin perusteella: 1) tilakylä elää symbioosissa elintarvikkeita tuottavan maatilankansan kanssa 2) ekokortteli on kaupunkiympäristössä 3) Eri asteiset ekokylävaihtoehdot osuvat tilakylän ja ekokorttelin välimaastoon.</p> <p>Ympäristösuhteen perusteella: 1) Ensimmäisen sukupolven ekokylät keskittyvät rakennusten tekniikkaan ja toimintaan 2) Toisen sukupolven ekokylät huomioivat lisäksi ympäristön 3) Kolmannen sukupolven ekokylillä on jo regeneroiva vaikutus ympäröivään ekosysteemiin.</p>
Elo & Haapamatti 2013 Kategorisointi	<p>Toiminnan ja sijainnin perusteella: 1) Tunnustukselliset ekoyhteisöt perustuvat muuhun ideologiaan tai aatteeseen, ekologisuus sivutuote. 2) Perinnekyllissä eläminen pyritään järjestämään niin, että kylän ulkopuolelta hankittavien palveluiden ja tuotteiden tarve olisi vähäistä. 3) Viljely-yhteisöt perustuvat omavaraisuuteen ja viljelyyn. 4) Palvelukylät pyrkivät vastaamaan johonkin paikalliseen palveluntarpeeseen, kylä toimii usein asukkaansa itsenäisen ammatinharjoittamisen resurssina. 5) Ekokylät asuinalueita, jossa on pyritty ympäristöystävällisiin ja asukkaiden yhteistoimintaa tukeviin ratkaisuihin. 6) Vihreät citykommuunit kimppa-asumiseen ja ekologiseen elämäntapaan perustuvia kaupunkiyhteisöjä, ekologisuus muodostuu asukkaiden henkilökohtaisten elämänvalintojen kautta.</p>

Taulukko 2. Ekokylä- ja -yhteisöjen määrittelyjä.

Ekokylät vastaavat kestäväen kehityksen tarpeisiin. Kestävä kehitys määritellään nykypäivän tarpeiden toteuttamiseksi vaarantamatta tulevien sukupolvien kykyä toteuttaa tarpeensa. Niin ekokylän kuin kestäväen kehityksen määritelmät noudattelevat samaa kolmeen — taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen — jakautuvaa perustaa. Useimmiten ekokylän määritelmänä käytetään GENin muotoilua: ”An ecovillage is an intentional, traditional or urban community that is consciously designed through locally owned, participatory processes in all 4 dimensions of sustainability (social, culture, ecology, economy into a whole systems design) to regenerate its social and natural environment. Ecovillages are living laboratories pioneering beautiful alternatives and innovative solutions.”¹¹⁷ Ekokyläen keskeisiin tehtäviin kuuluu siis myös kestävien ja asukkaita tyydyttävien asumisratkaisujen pilotointi.¹¹⁸ Taulukossa 2 on esitelty ekoyhteisön/-kylän määritelmiä, kriteeristöjä ja kategorisointeja. On huomionarvoista, että määritelmät ja kriteerit ovat ekokylän ideaaleja, ja on epätodennäköistä, että olisi olemassa ekoyhteisöä, joka täyttäisi kaikki kriteerit. Sen sijaan ekoyhteisöjen tavoitteissa ja siten yhteisöjen määritelmissä itsestään ja identiteetistään niillä on keskeinen merkitys.

Ekokyläen kategorisoinnit auttavat hahmottamaan erityyppisten ekologista ja kestävää elämäntapaa toteuttavien yhteisöjen eroja ja yhtymäkohtia. Folke Günther Lundin yliopistosta on hahmotellut ekokyläen tyypittelyä toiminnan ja sijainnin perusteella, ja tähän tyypittelyyn perustuen Unelmien ekokylät -kuvatietokirjan tekijät Kirsi Haapamatti ja Suvi Elo ovat jalostaneet jaottelua Suomen ekoyhteisökentälle sopivaksi (taulukko 2). Haapamatin ja Elon jaottelun mukaan Kangasalan Yhteiskylä on ekolähiö, eli asuinalue, jossa pyritään ympäristöystävällisiin ja asukkaiden yhteistoimintaa tukeviin ratkaisuihin.¹¹⁹ Tämän jaottelun ja ekokyläen määritelmäen lähtökohdistä tässä luvussa esitellään ja problematisoidaan Kangasalan Yhteiskylää. Minkälainen se on asuinalueena? Minkälainen on sen ympäristö, sitä asuttava yhteisö ja yhteisöä yhdistävät elämäntavan elementit? Yhteiskylä puretaan osiin tutkimalla sen ”ekoutta” ja ”kylyyttä” ja erittelyn kautta kylä asettuu myös yhteiskunnalliseen kontekstiinsa. Näin pyritään myös esittämään se ekokyläen ero muuhun asuinalueeseen, mikä kiteytyy ekokyläen erityiseen missioon. Perusteltu esitys asuinalueen erityisyydestä on edellytys ekokylällä varttumisen tutkimiselle ja ymmärtämiselle.

---

¹¹⁷ Global Ecovillage Network [online].

¹¹⁸ Erat 1994, 81.

¹¹⁹ Haapamatti & Elo 2015, 48-52.

4.1 Eko

Suomenkielen etuliitteen eko- etymologia periytyy kreikan sanasta oikos, joka tarkoittaa taloa, kotia, asumusta. Etuliitteenä se on nykyisessä kielenkäytössä eriytynyt sanasta ekologia ja viittaa ympäristöön ja ihmisen suhteeseen siihen.¹²⁰ MOT kielitoimiston sanakirjan mukaan ekologinen on ”ympäristöä t. energiaa säästävä, ympäristöriskit huomioon ottava; tällä tavoin tehtävä t. tuotettava”. Esimerkiksi *ekologinen jalanjälki* on ”ihmisen luonnonvaroihin kohdistama, ympäristöön pysyvän jäljen jättävä rasitus; kulutuksen suoraan t. välillisesti vaatima maa-ala”.¹²¹ Ekokylän määritelmässä eko viittaa sellaiseen kestäväan suhteeseen, joka asuinalueella on ympäristöönsä. Esimerkiksi, Gilmanin määritelmässä puhutaan ihmiselämän integroimisesta luonnonympäristöön sitä vahingoittamatta¹²² ja GENin määritelmässä puhutaan jopa sosiaalisen ja kulttuuriympäristön kehittämistä tai parantamisesta (englanniksi regenerate).¹²³ Yleisesti ekokyläien perustamisajatuksena on rakentamisen ja elämisen mahdollisimman pieni kuormitus luonnolliselle ympäristölle.

Kangasalan Yhteiskylän tavoitteissa ja toteutuksessa on pyritty mahdollisimman pieneen ekologiseen jalanjälkeen paikallisesti ja laajemmin. Rakennusvaiheessa paikalliset luonnonelementit eli kasvillisuus, maaston muodot ja mikroilmasto on otettu suunnittelun lähtökohdaksi. Esimerkiksi suunnitteluohjeessa on rakennuksille suositeltu kapeaa runkosyvyyyttä, jotta maaston muotoilu olisi minimaalista ja rakennus saataisiin sovitettua tontille maaston ehdoilla. Jätevesijärjestelmän viemäriinjat on vedetty samaan kanaaliin muiden verkostojen kanssa ja maaston myllerrystä on vältetty myös jätevesijärjestelmään kuuluvan lammen kaivuussa: viemäriinjat ja lampi on kylän peltoalueella jätetty niin pintaan, että alueelta rakennusvaiheessa kaivuissa kerätty maa-aines on käytetty pellon yläosan nostamiseen viemäriputkien peittämiseksi.¹²⁴ Toisaalta luontoa on paikallisesti pyritty rasittamaan mahdollisimman vähän myös jättämällä kylän alue mahdollisimman puustoiseksi eikä kylällä esimerkiksi näe suuria, tasaisia nurmikenttiä. Rakennuksissa käytetyt materiaalivalinnat ovat luonnonmukaisia, ja lisäksi kaikissa kotitalouksissa on hyödynnetty kierrätysmateriaaleja.¹²⁵

Asuinalueen yleisen ekologisen jalanjäljen kannalta merkittävää on kylän omassa hakelämpökeskuksessa tuotettu lämpöenergia ja paikallisesti toteutettu harmaan veden

¹²⁰ Online Etymology Dictionary, 2018.

¹²¹ Kielitoimiston sanakirja, 2018.

¹²² Gilman 1991.

¹²³ GEN kotisivut [online].

¹²⁴ Palttala & Erat 2009, 33 & 41 & 82.

¹²⁵ Haapamtti & Elo 2013, 213; Palttala & Erat 2009, 38.

puhdistusjärjestelmä. Jälkimmäinen on mahdollista asuinrakennusten kuivakäymälöiden ansiosta sekä siksi, että jokainen asukas on sitoutunut käyttämään mahdollisimman haitattomia pesuaineita. Jätehuolto ja kierrätys on järjestetty siten, että kukin kotitalous huolehtii kompostijätteestä, joka monessa taloudessa heitetään suoraan kompostoivaan kuivakäymälään, ja paperi-, kartonki-, pienmetalli-, lasi- ja sekajätekeräysastiat löytyvät kylän yhteisestä jätepisteestä. Risua ja puuromua on poltettu aika-ajoin yhteisenä kokkona kylän pellolla.¹²⁶ Ekokyläiden kriteereissä on mainittu myös ekokylän edullinen sijainti palveluihin nähden sekä niin ihmisten kuin tavaran kulkemien matkojen minimointi kylän arkipäivässä.¹²⁷ Kangasalan Yhteiskylä sijaitsee pyöräilymatkan (0,5-5km) etäisyydellä päiväkodista, ala- ja yläasteesta, lukioista, kaupasta, kirjastosta ja muista Kangasalan kirkonkylän palveluista. Tampere on kahdenkymmenen kilometrin etäisyydellä ja kylän välittömästä läheisyydestä kulkee bussilinja kaupungin keskustaan. Moni kylän aikuisesta työskentelee osittain tai kokonaan kotoa käsin. Kylällä on lisäksi mahdollisuus omatarveviljelyyn kylän pellon viljelypalstoilla, mikä vähentää kulutuskakun ruokakilometrejä.¹²⁸

Esimerkiksi Pirjo Siipolan kriteereissä kestävyiden ympäristöulottuvuuteen suhteutuvat kohdat 1 Paikan olosuhteet ja 2 Energiatalous ja luonnon kiertokulku — ”eko” — näyttävät toteutuvan Kangasalan Yhteiskylässä hyvin. Asukkaiden elämälle on rakennettu sellaiset puitteet, että ympäristöystävällisiä valintoja on verrattain helppo tehdä. Mutta kuinka kylän ja sen arjen ekologisuus koetaan asukkaiden parissa? Useissa kylällä varttuneiden lasten haastattelussa ilmenee epäily siitä, kuinka ekologinen kylällä eletty elämäntapa oikeastaan on. Lapsille vaikutelma on tullut kylän elämäntapaan sitoutuneiden aikuisten tarkastelun kautta.

Eveliina: ”[...] Jälkikäteen, kun mä oon kuullu siitä, millasii haasteita siellä on niiku aikuisilla vaikka ollu, ja esimerkiks siitä, että välttämättä kaikki vanhemmat eivät ole olleet niin sellasia niinkun ekoihmisiä, muutamissa perheissä, vaan et ne on ollu ehkä enemmänki kiinnostuneita tästä konseptista sen sijaan, että ne ois oikeesti halunnu elää sitä tai et ois eläny sitä. Niin et jos mä ite vois asua ekokylällä joskus, tai olisin mukana perustamassa sellasta tai mitä tahansa, niin mä haa- kyl se toive olis, et kaikki ois oikeesti semmosia, että ne ois niinkun sydämestään mukana siinä. Sen sijaan, että vaan haluais kokeilla rakentaa ekologisesti.”

N24 (1:16:26)

¹²⁶ Palttala & Erat 2009, 41-42.

¹²⁷ Siipola 2000; Günther 1989; Boverket 1991; Erat 1995.

¹²⁸ Palttala & Erat 2009, 35 & 42.

Senja: ”*Mm... No mä ehkä oon vähän sillai niinku kriittinen sen suhteen että kuinka sitä [ekologisuutta] on oikeesti painotettu, että kyllähän se nyt on niinku, että on kierrätetty ja on maalattu punamultamaaleilla ja sillai mutta niinku että, että onks se nyt kauheen monelle kuitenkin ollu ihan niinku super tärkeätä tai silleen, että kaikilla on kuitenkin useempi auto yleensä pihassa [...] Emmä tiedä onks se niinku kuitenkin ollu niin kauheesti erottautumista sen ekologisuuden suhteen, että, että on tehty sellasia monia hyviä asioita, mutta [...] se ei ehkä tunnu että se ois ollu niin sellain isossa roolissa ainakaa mun, ehkä mun perheessä. Tai, että se on ollu niinku että he on valinnu että he on halunnu mennä sinne, jotenki ehkä vähän niinku sitä omaa omaatuntookin lievittääkseen, että, että niinku, että kyllä mä valitsen rakentaa omakotitalon, mutta mä teen siihen liittyviä hyviä valintoja. [...] mä en tiedä et onks se sitte, niinku, sittemmin ollu sellanen elämän ohjenuora, että tää on tärkeä tää ekologisuus, että.”*

N26 (00:29:11)

Lainaukset kertovat siitä, minkälaisena ekologisuus koetaan kylällä varttuneiden lasten näkökulmasta, mitä odotuksia käsitteen sisällölle ja käytännön elämässä näkymiselle on. Elämäntavan ekologisuus nähdään jokaisessa perheessä eri tavalla ja sitoutuminen ympäristöystävällisen elämäntavan eri osa-alueisiin on eritasoista. Toisille on tärkeää tehdä paljon kestäviä valintoja arjessa, ostaa lähi- ja luomuruokaa, viljellä itse tai ostaa ekologista kosmetiikkaa ja hyödyntää kiertotaloutta. Toinen haluaa sijoittaa hybridiautoon ja kestävään energiantuotantoon aurinkopaneelien muodossa, panostaen siis elämän ja asumisen puitteisiin. Kenties ensimmäisen lainauksen sisältämä viittaus aikuisten välisiin vaikeuksiin on juuri tätä erilaisten tavoitteiden yhteentörmäystä. Yhteisössä, johon jokainen on päätenyt enemmän tai vähemmän motivoituneena ekologiseen elämäntapaan, erilaiset näkemykset ekologisuudesta ja kaikesta sen sisältämästä sekä siitä, mikä on elämäntavassa riittävän ekologista, voi aiheuttaa yhteiselossa ja yhteisessä päätöksenteossa ristiriitaa. Toisaalta kylän lapset tarkkailevat ekologisuuden toteutumista eri näkökulmasta kuin kylän suunnittelussa, perustamisessa ja käytännön ylläpidossa mukana olleet ja olevat aikuiset. Eletään arkea ja kuullaan arjen keskustelut, mutta kokemuksen ulkopuolelle jää ymmärrys kylän toiminnan taustalla vaikuttavista ekologisista tekijöistä ja rakenteista. Lapsilla ei ole talonmiesvuoroja tai hallitusvastuuta. Jälkimmäisen ajatuksen esittänyt jatkaakin:

Senja: ”*Joo ja ehkä mä en ymmärräkään, onhan se varmaan se lämpökeskus niinku merkittävä niinku asia, että se tuotetaan se sillä tavalla, ja nyt on ne aurinkopaneelit ja kaikki, että kyllähän siellä niinku on tehty isoja juttuja sen eteen. Mutta just että esimerkiks, että on, on pukeuduttu ihan normaalisti ja niinku, niinku syöty ihan normaalisti ja just autoiltu ja sillain nii.”*

N26 (00:32:24)

Outi Palttalan kymmenvuotisen seurantatutkimuksen tuloksissa on näyttö siitä, että Kangasalan Yhteiskylän hiilidioksidipäästöt ovat varsin pieniä keskimääräiseen 1990-luvun puolivälin asuinalueeseen verrattuna. Kuluttajan tottumuksien lisäksi vähäpäästöiselle asumiselle olennaista on etenkin yhteisten energiantuotanto- ja LV-järjestelmien ympäristöä säästävään elämäntapaan ohjaava vaikutus.¹²⁹ Moni ekokylällä varttunut ja arkensa elänyt nuori on saanut vaikutelman, että asukkaat eivät näe paljonkaan vaivaa tai tee suuria uhrauksia ekologisen elämäntavan eteen, ja kuitenkin ekokylän asukkaan hiilijalanjälki on keskiarvoa merkittävästi matalampi. Kylällä varttuneiden kyseenalaistavat käsitykset kylän todellisesta ekologisuudesta voi siis itseasiassa nähdä merkinä erään kylän keskeisen päämäärään toteutumisesta, ekologisempaan asuin- ja elämäntapaan siirtymisen kynnyksen madaltamisesta. Kuten Yhteiskylän kotisivuilla yhteisö itse visionsa määrittelee: ”Toivomme, että olemme osaltamme lievittäneet ennakkoluuloja kestävämpää, yhteistyöhön perustuvaa elämäntapaa kohtaan.”¹³⁰

Kylällä varttuneiden kokemus kylän ekologisesta erityisyydestä vaihtelee. Toisille ekologisuus on kylän merkityksiä ja erityisyyttä määrittäessä olennaista, toisissa haastatteluissa se jäi muiden asioiden — luonnon, leikkikavereiden tai esimerkiksi ruuan viljelyn ja metsän antimien — varjoon. Siis toisten haastateltavien kokemuksissa kylän missiolla on ollut keskeinen merkitys lapsuudessa ja sen vaikutuksissa, toisilla vähemmän. Kylän ”eko” on myös jotain, joka herättää ja on herättänyt mielenkiintoa ulkopuolisissa, ja haastateltavien näkemys siitä, miten paljon ja minkä sävyistä mielenkiintoa se herättää, vaihtelee. Senja ja Linnea eivät muistaneet kohdanneensa lapsuudessaan tai nuoruudessaan juuri ollenkaan ennakkoluuloja tai ihmettelyä asuinpaikasta. Hilda koki erilaisuuden itse melko vahvasti ja kohtasi ihmettelyä myös muilta, kun taas Pauli ja Sofi kokivat itse asuvansa normaalissa kodissa, mutta kohtasivat ihmettelyä ulkopuolisilta.

Pauli: ”[...] *Hirveesti saatto tulla justiinsa kommenttia siitä, että joku ekokylä. Sehän aiheuttaa hirveesti ennakkoluuloja ihmisissä. Yks mun kaveri se veti vielä pitkälle lukioon asti sillai et se heitti aina niinku läpällä että onko meillä vielääkään sähköä, onks meillä juoksevaa vettä. [...] Se eko niinku siinä aiheutti aika paljon ennakkoluuloja et tota. Ja nää niinku kuivavessat että se oli kanssa [...] sellanen ensimmäinen kerta justiinsa et mitä hittoa. [...] Kyllä se on niinku lähestulkoon joku, että sanoo missä mä oon lapsuutensa asunu, tai sillon lapsena sano justiinsa että missä asuu, nii oli vähä just sillai että mikä hörhö tääki ny sitte oikee oli.”*

¹²⁹ Palttala & Erat 2009, 91.

¹³⁰ Kangasalan Yhteiskylän kotisivut [online].

Haastattelija: ”Aivan. No muistaksää että sää olisit itte lapsena aatellu että sä asut erikoisessa paikassa?”

Pauli: ”En. Mä en oikeestaan oo ikinä aatellu sitä paikkaa niinku muuten ku et meil on kuivavessa. Ja sen nimi on ekokylä. [...]”

M25 (00:11:34)

Lapsuuden erilaisuuden kokemuksissa ilmenevät ekokylää määrittävät rajanvedot ja toiseuden määrittely. Paulin ja Sofin kokemuksissa ekokylä (ja sen ekologisuus) verrattuna muunlaisiin asuinalueisiin oli ulkopuolisten määrittelemää. He eivät itse kokeneet lapsuudessaan ja nuoruudessaan asuvansa erikoisessa paikassa, vaan varsin tavallisessa omakotitalossa ja naapurustossa. Sen sijaan ulkopuolelta vedettiin rajoja Yhteiskylään päin. Koulutoverit ovat Paulin kokemuksissa määrittäneet ekokylän erikoisuutta, vaikkakin huumoriin kätkeytyneenä, negatiivisuuden kautta: ekokylän erilaisuus on jotain huonompaa, taantumuksellista. Vesivessojen puuttuminen on merkki alikehityksestä ja ekoaste yleisesti on ”hörhöilyä”. Lapselle tietysti koti on aina koti ja se normaali ja tavallinen, johon on tottunut. Hilda muistaa silti yläasteella tiedostaneensa oman kotikylänsä erilaisuuden ja tunteneensa siitä epämukavuutta ja jopa häpeää. Kotitalouden opettaja, jonka Hilda muistaa pyytäneen itseään esittelemään ekokylää muulle ryhmälle, määrittä, vaikkakin oletettavasti hyvässä hengessä, Hildalle tutun ja tavallisen kasvuympäristön erilaiseksi. Ulkopuolelta tulevat rajanvedot ja ekokylän toiseuden määrittelemisen alkoi vaikuttaa myös kylän asukkaan ja kasvatin näkemykseen omasta kotipaikastaan.

4.2 Kylä

Kielitoimiston sanakirjassa kylä saa seuravaanlaisia määritelmiä: 1. Alueellisen kokonaisuuden muodostava asutus varsinkin maaseudulla. *Erik.* kylän asukkaista, kyläläiset. *Koko kylä oli liikkeellä.* 2. Kiinteistörekisteriin (aikaisemmin maarekisteriin) merkitty tarkkarajainen asuttu alue, virallinen kylä, rekisterikylä.¹³¹ Ensimmäisessä määritelmässä, joka muistuttaa myös arkista ymmärrystä käsitteestä maaseutuasumisen perinteisenä muotona, näkyy yhteisöulottuvuus. Kylästä voidaan puhua paitsi alueena, myös asukkaina. Kylä on usein mielletty yhteisöksi, jossa keskeistä on asukkaiden välisen toiminnan ja vuorovaikutuksen asuinpaikkaan luomaa yhteisyyttä.¹³² Virastokielen käsitys kylästä viittaa toiseen määritelmään kylästä tiettyrajaisena asuttuna alueena, jolloin sillä voi olla painotuserojen vaihdellessa paljon synonyymeja naapurustosta lähiöön. Kylätutkimuksen perinteinen määritelmä suomalaisesta kylästä on lähekkäin sijaitsevien maatalojen

¹³¹ Kielitoimiston sanakirja, 2018.

¹³² Kirveennummi & Räsänen 2000, 8.

ryhmittymä, sosiaalinen ja taloudellinen toimintayksikkö ja paikka.¹³³ Kylän perinteiseen luonnehdintaan kuuluva ulottuvuus hallinnollisena yksikkönä, joka on asukkaattensa naapurialueista rajoitettu toiminta- ja omistusalue, on käyttökelpoinen tänäkin päivänä.¹³⁴

Ekokylälieni tapauksessa ”kylä” on merkitykseltään lähellä yhteisöä, ja ekokylää ja -yhteisöä käytetäänkin taajaan toistensa synonyymeina. Ekokylää asuttavan yhteisön rajat ovat usein samat kuin ekokylän rajat asuinalueena.¹³⁵ Jotkut ekologisesti toimivat yhteisöt eivät kuitenkaan pidä itseään ekokyläinä ja joissain yhteisöissä ekologisuus on muun yhteisöä yhdistävän aatteen sivutuote.¹³⁶ Yleisesti ottaen yhteisö ja kylä ovat saman ilmiön kaksi eri puolta, joista toisessa painotus on henkilöissä, jotka ympäristöystävällistä aluetta asuttavat ja toisessa ympäristöystävällisyyden periaattein perustetussa asuinalueessa. Näin on asian laita myös Kangasalan Yhteiskylässä, jossa yhteisö on melko suljettu ja tiukkarajainen: kylän alueen rajat ovat yhteisön rajat¹³⁷ ja yhteisöä yhdistää yhdessä asuttu, jaettuun aatteisiin perustuva kyläalue.

Kangasalan Yhteiskylän kylä sitä asuttavina ihmisinä koostuu yhdeksästä perheestä. Elinkaarensa aikana sen jokaisessa talossa on asunut lapsiperheitä. Esimerkiksi vuonna 2007 kylässä asui kaikkiaan 38 asukasta, joista lapsia oli 20.¹³⁸ Nykyään, vuonna 2018, monia taloja asuttaa lasten varttumisen ja poismuuton seurauksena vain aikuiset ja kylän vakituisten asukkaiden lukumäärä on pienentynyt. Kylä asukkaina ilmenee Kangasalan Yhteiskylän perustamisajatuksessa ja suunnitelmissa tavoitteena yhteistoiminnasta kylän perustoimintona. Perustamissuunnitelmaan on sisällytetty ajatus talkootöistä ja visio kyläyhteisöstä, jossa voimavaroja yhdistetään ja yhdessä tekeminen tuottaa asukkaille iloa.¹³⁹ Talkookulttuuri ammentaa perinteisestä kyläkulttuurista ja sitä esiintyy lähiöistä maalaiskyläin erilaisilla asuinalueilla. Käytännössä päätöksenteko ja suuri osa kylän töistä perustuu yhteisvastuuseen ja työnjakoon.¹⁴⁰ Myös kylällä varttuneet lapset muistavat vahvasti kylän talkoot, joissa yhteistä ympäristöä rakennettiin ja huollettiin.

Linnea: ”[...] *Se kylä pyörii, pyöri niinku nii, että juurikaan ei niinku ulkosta, ulkosta apua tota ostettu, niin sitte tota monet asiat tehtiin sitten talkooporukalla ja [...] mun iskä esimerkiks, jos*

¹³³ Lundgren 2015, 143.

¹³⁴ Kirveennummi & Räsänen 2000, 8.

¹³⁵ Esimerkiksi Mänttä-Vilppulassa sijaitseva teofilosofiseen elämäntavotukseen perustuva yhteisö on myös ekologinen yhteisö, mutta siihen kuuluu jäseniä, jotka eivät asu yhteisön asuinalueen sisällä. Mikkonen, 2018.

¹³⁶ Haapamatti & Elo 2015, 48.

¹³⁷ Lievänä poikkeuksena esimerkiksi kylältä poismuuttaneet nuoret, jotka kokevat itsensä enemmän tai vähemmän osaksi yhteisöä, vaikka eivät enää asu kylän rajojen sisällä.

¹³⁸ Palttala & Erat 2009, 42.

¹³⁹ Palttala & Erat 2009, 33.

¹⁴⁰ Palttala & Erat 2009, 43.

liitty jotai rakennusjuttua, niin se saatto sitte vähän niinku sitte ohjata että miten [...] tehoa ja kuka tekee mitäki [...], siellä oli niinku erilaisia osaamisia niin sitte pysty tekeen monenlaisia asioita [...]. Mulla on sellanen käsitys, että aika hyvin sitte toteutu se tasapuolisuus siinä, että, että tota, että kaikki, kaikki aika hyvin sitte osallistu talkoisiin.”

N25 (00:13:10)

Kylä on suunnitteluvaiheestaan asti rakentunut yhteiselle päätöksenteolle ja tekemiselle, ja naapurusto on pakonkin edessä tullut keskenään tutuksi.¹⁴¹ Tuttuus heijastuu myös Yhteiskylällä varttuneiden lasten kokemuksissa. Kylyys ilmeni yhteistoiminnan lisäksi kokemuksissa fyysisesti erillisestä asuinyhteisöstä kaukana muista sekä esimerkiksi viljelynä ja sosiaalisesti läheisinä naapurisuhteina.

Pauli: ”[...] Se on niinku tollanen niinkun yhteisö tai niinkun naapurusto vähän tollai niinku et se on irtaantunu ja se on vähän erilainen naapurusto vaan siinä mielessä et porukka oikeesti tuntee toisensa. Ku yleensä lähiöissä justinsa ei kerrota naapurille mitään ja naapuri on se pahin vihollinen, kun tuolla [...] porukka justinsa [...] tuntee hyvin toisensa ja on niinku hyvin yhtenäisiä.”

M25 (00:17:17)

Sofi: ”[...] Kaukana kaupungin melusta ja saasteista ja semmosesta kiireestä ja sellasesta niinku stressiä tuovasta elämästä [...], mutta sitten tavallaan tää on taas aika lähellä. [...] Nii ja nii muutenki se, että on just asuttu tällasessa että ruoka tulee tuolta pellolta ja sitä sitten syödään. Ja marjat kerätään näin, ja niitä voidaan syödä talvella ja, ja just että voi olla eläimiä [...]. ”

N22 (00:29:35)

Kangasalan Yhteiskylä sijaitsee omana yksikkönään erillään muusta asutuksesta maaseutumaisessa ympäristössä. Talot ovat sijoittuneet tiiviikkösti yhteisen kylänraitin ympärille (kuva 3).

Rakennusten materiaalit muistuttavat suomalaisen rakentamisen perinteistä ja kylällä myös viljellään ja pidetään eläimiä vaikkakin harrastuksenomaisesti.¹⁴² Kylän rakennettu ympäristö on ehkä myös tavallista 1990-2000-luvuilla rakennettua naapurustoa enemmän yhteistä toimintaa ja ihmisten kohtaamisia tukevaa kyläkeskuksineen ja yhteisine viljelyalueineen. Toki ekokyläien spektrillä perinteistä kylämielikuvaa lähempänä olevia kyliä on olemassa. Näitä ovat esimerkiksi permakulttuurista ammentavat viljelylle keskeisesti perustuvat kyläyhteisöt, sekä kotitila

¹⁴¹ Palttala & Erat 2009, 43.

¹⁴² Haapamatti & Elo 2013, 211.

-konseptiin perustuvat ekoyhteisöt, joita on 2000-luvun alussa entisiin neuvosto-tasavaltoihin perustettu useita. Kotitilat perustuvat suljettuun ravinteiden kiertoon ja viljelyyn, ne ovat yhteisöjä, jotka koostuvat itsenäisistä pientiloista.¹⁴³

Kangasalan Yhteiskylän, kuten muidenkin ekokyläliikkeen, kylyys on tapauskohtaisesti määrittyvä ja kytköksissä sen itsensä ekokyläliikkeen vaikutuksessa määrittämiin kylän ja yhteisön konstruktioihin, joissa korostuvat kylän luonne sosiaalisten suhteiden verkostona. Esimerkiksi Bruno Erat esittää, että motivaatio ekokyläasumisen taustalla kumpuaa usein paitsi tietoisuudesta nykyelämäntavan kestävämmästä, myös kaipuusta johonkin nykyajalle tyypillistä stabiilimpaan yhteisöllisyyteen; sellaiseen, mitä oli ennenvanhaan maalaiskylissä ja vielä viime vuosisadan työläisyhteisöissä, joissa yksilö kiinnittyi yhteisön verkkoon. Myös esteettiset ja funktionaaliset viitteet perinteiseen maalaiskylään on havaittavissa. Perinteisessä maalaiskylässä,

Kuva 3. Ortokuva Kangasalan Yhteiskylästä ja sen ympäristöstä. Oikean alakulman rakennus on päiväkotia, vasemmalla kylän tonttiin kuuluvaa peltoaluetta viljelypalstoinen ja aurinkopaneeliseinen. Itse kylä raitteineen on kuvassa keskellä yläreunassa metsän ja pellon rajalla. Kuva: Maanmittauslaitoksen ortokuvatietokannan 02/2019 pohjalta muokannut Adele Halttunen.

¹⁴³ Mirzagitova & Vidickiene 2013, 20.

jossa maaston muotoja noudattavan pääkadun ympärillä kohoava kylä on usein metsän tarjoamassa tuulen suojassa peltonotkelmien kainalossa, ja pihapiirejä täplittävät kasvimaat ja puut, monet asiat toimivat luonnostaan ekologisella tavalla, paikallisesti.¹⁴⁴ Eratin maalaama kuva perinteisestä kylästä, joka perustuu eläviin pohjois-saksalaisiin ja puolalaisiin kyliin, voisi olla kuvaus Kangasalan Yhteiskylästä ja ainakin sen visiosta, joka nuoruudestaan ja monista nykypäivän mukavuuksistaan huolimatta lainaa paljon tällaisesta kylän kuvastosta. Maaston ehdoilla rakentaminen ja luonnonmukaiset, paikalliset materiaalit ohjaavat ekokylän estetiikkaa jollain tapaa samaan suuntaan, mitä perinteiset maalaiskylät edustavat.

	Maalaiskylä (esim. Kirveennummi & Räsänen, 2000)	Lähiö (Saarikangas 2002, 2006)	Ekokylä (Erat 1994; Siipola 2000)
Synty	Historian saatossa	Rakennutettu kaupungistumisen seurauksena	Asukkaat rakentavat hyvän elämän ideologian pohjalta
Ideologia taustalla	Ei selkeää ideologiaa	Luonnon läheisyys, palvelut alueen sisällä, palvelee perhe-elämää	Ekologisuus ja yhteisöllisyys — paikka, luonto ja ihminen
Koko, asukkaiden lkm	Joitakin kymmeniä	Joitakin satoja — tuhansia	Joitakin kymmeniä
Sijainti suhteessa asutuskeskukseen	Kaukana	Reunalla, erillinen yksikkö	Mielellään lähellä (esim. Siipola 2000)
Asukas suhteessa yhteisöön	Perinteisesti osa yhteisöä — nykyään riippuu kylästä	Itsenäinen	Osa yhteisöä

Taulukko 3. Tyypillisen maalaiskylän, lähiön ja ekokylän vertailuja.

Päivi Poikolainen, Leena Rinne ja Karoliina Taruvuori (2005) ovat sosionomian opinnäytetyönään tehneet pitkäaikais tutkimuksen kaupunki- ja maaseutu ympäristöjen vaikutuksesta koulutusvalintoihin ja elämäntapoihin vuonna 1960-luvulla syntyneillä tutkittavilla. Tutkimuksen luonnehdinnat syrjäisten maaseutukyliä ja viimevuosisadan puolivälin jälkeen yleistyneiden kaupunkilähiöiden eroista nimenomaan kasvu ympäristön näkökulmasta valottavat myös ekokylän kyylyttä ja asuin ympäristön tyyppiä. Kyseisessä tutkimuksessa syrjäisten maaseutujen kylä 1960-70 -luvulla ilmenee haastatteluaineiston perusteella maata viljelevään elämäntapaan perustuvana pienenä yhteisönä, jossa väljän asumistiheyden vuoksi perhekeskeisyys korostuu esimerkiksi lasten leikeissä

¹⁴⁴ Erat 1994, 76.

ja lapset osallistuvat paljon kodin töihin.¹⁴⁵ Saman aikakauden lähiö taas näyttäytyy sosiaalisempana ympäristönä, jossa kerrostalojen pihoilla eri-ikäiset lapset kohtasivat toisiaan, muodostivat oman yhteisönsä ja leikkivät aikuisten puuttumatta. Lähiöelämään liittyi myös enemmän kodin piirin ulkopuolisia harrastuksia.¹⁴⁶ Kangasalan Yhteiskylä on paljon lähiötä pienempi yksikkö erillään muusta asutuksesta ja siinä mielessä muistuttaa maaseudun kylää, mutta Poikolaisen, Rinteen ja Taruvuoren tutkimukseen heijastaen sosiaalisesti se on lähempänä lähiötä, ”kaupunkikylää”. Yhteiskylän lasten haastatteluista nousee jatkuvasti esiin naapuruston lasten yhteisön merkitys, yhteiset leikit ja menot. Vanhemmat kävivät nyky-yhteiskunnan tapaan töissä ja lasten aika kului päiväkodissa, koulussa ja harrastuksissa. Lapsilla ei ollut kodin toimeentuloon liittyviä vastuita ja töitä. Huomioonotettavaa tietysti on, että maaseudun kylien luonne ja määritelmä on muuttunut merkittävästi 1960-luvulta 2010-luvulle. Tänä päivänä tehtävässä maaseutu- ja kylätutkimuksessa korostuvat maaseudulla asuvien ihmisten arkielämä ja elinolosuhteet. Kylä voidaan nähdä niin materiaalisena tilana, konstruktiona kuin elettyinä prosessina tai sosiaalisten suhteiden verkostona.¹⁴⁷ Kangasalan Yhteiskylä onkin jonkinlainen välimuoto maaseutumaisen ja kaupunkimaisen asuinyhteisön välillä. Perinteinen maaseutukylä se ei ole, mutta ei myöskään tavallinen lähiö, kaupunkikylä tai kaupunkiasutuksen laitamilla sijaitseva asuinalue. Poikkeavan siitä tekee sen ekologinen ja yhteisöllinen missio, joka on ohjannut sen elinkaarta suunnitteluvaiheesta lähtien.

5 MUISTOJEN YHTEISKYLÄ

Eveliina: ”[...] *Lapsena on kuitenkin niin sen ympäristönsä olento ja niinku tavallaan elää sen mukana.*”

N24 (00:47:29)

Haastatteluaineistossa korostuvat ikäkausista leikki-ikä ja varhainen kouluikä, mikä johtuu oletettavasti sekä kysymysten muotoiluista¹⁴⁸, joissa leikki oli keskeinen käsite, että pohjimmiltaan kokonaisteemasta eli ekokylällä varttuneiden lasten kokemuksesta kylän ympäristöstä. Kylä on haastateltaville kodin välitöntä ympäristöä ja lapsen psykologisen kehityksen näkökulmasta toimintasäteelle keskeinen alue nimenomaan leikki-ikässä ja varhaiskouluiässä.¹⁴⁹ Korostuva

¹⁴⁵ Poikolainen, Rinne ja Taruvuori 2005, 40-41.

¹⁴⁶ Poikolainen, Rinne ja Taruvuori 2005, 48-49.

¹⁴⁷ Lundgren 2015, 144.

¹⁴⁸ Lista haastatteluissa esitetyistä kysymyksistä liite 1.

¹⁴⁹ Esim. Horelli & Vepsä 1995, 38.

ikäkausi näkyy myös siinä, miten leikkejä ja pelejä muistellaan spontaanisti ilman haastattelijan johdattelua. Esimerkiksi neljällä kuudesta haastateltavasta päällimmäisin muisto lapsuudesta kylällä liittyy tavalla tai toisella leikkiin ja leikin paikkoihin.¹⁵⁰ Muistojen pohjavire on positiivinen. Kaikkien haastateltavien on helppo muistaa onnellisia ja iloisia asioita lapsuudesta, mutta moni heistä kokee vaikeaksi negatiivisten tai ristiriitaisten tapahtumien tai paikkojen muistamisen suorasta kysymyksestä huolimatta.¹⁵¹ Kerronnassa läpileikkaavina elementteinä ovat luonto ja yhteisö, tila ja turvallisuus. Näiden tiimoilta kirkastuvat liikkumisen ja saavutettavuuden teemat. Aineistossa muistellaan paljon sitä, minne kylän ympäristössä mentiin ja toisaalta myös jonkin verran sitä, miten kylältä liikuttiin sen ulkopuolelle ja miten kylä liikkumisenkin kautta hahmottui suhteessa muuhun paikallisympäristöön ja -yhteisöön. Vanhemmilla haastateltavilla kylän rakennusaika tulee kerronnassa spontaanisti esiin eri yhteyksissä. Yhteinen tekeminen ja ennen kaikkea kylän muut lapset ovat tasaisesti läsnä muistelussa. Kouluikä ja teini-ikä tulevat haastatteluissa ilmi, kun muistellaan omaa ja ulkopuolisten suhtautumista kylään. Myöhemmän lapsuusiän muistot eivät enää niinkään kytkeydy toimintaan kylän ympäristössä.

Leikki-ikäiselle ja varhaiskouluikäiselle lapselle maailma on leikkikenttä. Suhde maailmaan on ulospäinsuuntautunut ja toiminnallinen.¹⁵² Ympäristösuhde rakentuu vaikutelmien varaan, ja vaikutelmat ovat useimmiten kytköksissä siihen, millä tavalla lapsi voi ympäristössä toimia ja mitä ympäristöllä on tarjota leikkiin. Ennen kaikkea lapsen paikkasuhde ja ympäristöön orientoituminen perustuu siis fantasiaan, mielikuvitusmaailmaan. Se on se media, välimaailma, joka yhdistää ulkomaailman ja lapsen kokemuksen.¹⁵³ Lapsen elämään kuuluu myös muita kuin leikin paikkoja: on koulu, formaali kasvuympäristö, jossa kuuluu käyttäytyä ja toimia eri tavalla kuin vapaa-ajan paikoissa, ja on koti, jossa levätään ja syödään ja jossa lapsellakin on velvollisuuksia. Kangasalan Yhteiskylä on tutkittavilla kuitenkin kotipiha ja kodin lähiympäristö, jossa toimiminen on ollut lapsuusaikana pääasiassa leikkimistä, ja sellaisena se ilmenee myös aineistossa. Siksi tässä luvussa korostuu lasten vapaa-ajan eli leikin paikat ja kokemusmaailman kytkökset mielikuvitukseen. Analysoin aineistoa sillä silmällä, näkyykö muistojen paikkakokemuksissa kylän ideologiaan perustuvan asuinalueen erityisyyden vaikutusta. Myöhemmin tarkastellaan muistoissa ilmenevää muiden lasten ja naapuruston aikuisten merkitystä ekokylän lasten elinpiirissä.

Ekokylällä varttuneiden lasten muistoista voidaan tarjoutumien avulla paikantaa ja esittää kertojien kokemus ekokylästä lapsen asuinpaikkana. Merkitykset rakentuvat aktualisoituneiden tarjoutumien ja

¹⁵⁰ Linnea N25, Senja N26, Sofi N22, Eveliina N24.

¹⁵¹ Hilda, Senja, Pauli, Eveliina eivät osaa mainita juuri mitään negatiivista lapsuudestaan.

¹⁵² Horelli & Vepsä 1995, 41.

¹⁵³ Kyttä 2003a, 22 ; Day 2007, 14 ja 17.

muistijäljen jättäneiden paikkojen ympärille. Tarjoumia on ympäristössä periaatteessa loputtomasti, ja erilaisilla valmiuksilla ja intresseillä varustetut ihmiset, esimerkiksi aikuiset verrattuna lapsiin, löytävät ja hyödyntävät ympäristöstä erilaisia tarjoumia.¹⁵⁴ Kyttä on kehittänyt James Gibsonin ekologisesta psykologiasta peräisin olevan tarjouma -käsitteen (affordance) ympärille asuinympäristön laadun tutkimiseen soveltuvan tarjoumateorian, jossa tarjouma käsitteenä auttaa pääsemään yli ihmisen ja luonnon välisen suhteen dualistisesta käsittelystä; siihen sisältyy sekä ympäristön fyysinen ominaisuus että ihmisen havainto sen tarjoamasta mahdollisuudesta, ja siten se yhdistää ihmisen kokemusmaailman ja psyyken objektiiviseen ympäristöön.¹⁵⁵ Ihmisen asuinpaikkakokemukseen liittyvä laatutekijä, joita Kyttä on löytänyt tutkimuksissaan kuutta eri tyyppiä¹⁵⁶, on ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien ja kunkin ihmisen ideaalien tarjoumien yhtymäpinta.¹⁵⁷ Ilman lasten itsenäisen liikkumisvapauden mahdollisuutta ympäristön mahdollisuuksien ja laatutekijöiden löytäminen on mahdotonta.¹⁵⁸ Ympäristön paikoista muodostuu saavutettavuuden ehdoilla yksilölle verkosto, jota Kyttä tutkimuksissaan elinympäristön koetusta laadusta nimittää laatuverkostoksi.¹⁵⁹ Horelli ja Vepsä ovat nimittäneet paikkoja, joista lapsen elinpiirin verkosto muodostuu, solmuiksi, jotka ovat sekä virallisia aikuisten tuntemia paikkoja että epävirallisia lasten omia ja salaisia paikkoja. Verkoston langat ovat paikkojen välisiä turvallisiksi koettuja kulkuväyliä.¹⁶⁰ Liikkumisen ja Yhteiskylän lasten elinpiirin verkoston hahmottamisen kautta etsin aineistosta viitteitä siitä, millä tavoilla ekokylällä varttuneet muistelevat hahmottaneensa kylän ja sen rajat lapsen kokemuksessaan. Keskeistä tässä on myös sen tarkastelu, minkälaisia ovat turvallisiksi/positiiviseksi ja turvattomaksi/negatiiviseksi koetut paikat kylän ympäristössä ja miksi.

Tutkimuksen lähtökohta ja rajoite on, että lapsuuden ympäristöä tutkitaan nuoren aikuisen muistelun kautta. Kaikki kokemukset ympäristöstä ovat ajan värittämiä. Etenkin aineiston muistelussa ilmenevät emotionaaliset ja esteettiset kokemukset ja mieltymykset kertovat enemmän haastateltavien nykypäivänä antamista merkityksistä kuin lapsuuden todellisesta kokemuksesta. Lapsen kokemusmaailman, joka on psykologisiltakin edellytyksiltään perustavanlaatuisesti erilainen kuin aikuisen, on mahdoton päästä eläytymään aikuisen roolissa ja näkökulmasta.¹⁶¹

¹⁵⁴ Kyttä 2003a, 23.

¹⁵⁵ Kyttä & Kahila 2006, 12.

¹⁵⁶ 1. Asukkaiden henkilökohtaiset toiveet yhteisöllisyyden ja yksityisyyden asteesta (fyysisen ympäristön mahdollistama sosiaalisuus) 2. Esteettiset mieltymykset 3. Kokemukset ympäristön turvallisuudesta 4. Elpymisen mahdollisuudet 5. Toiminnan mahdollisuudet 6. Elinympäristön terveellisyys.

¹⁵⁷ Kyttä & Kahila 2006, 13 & 33.

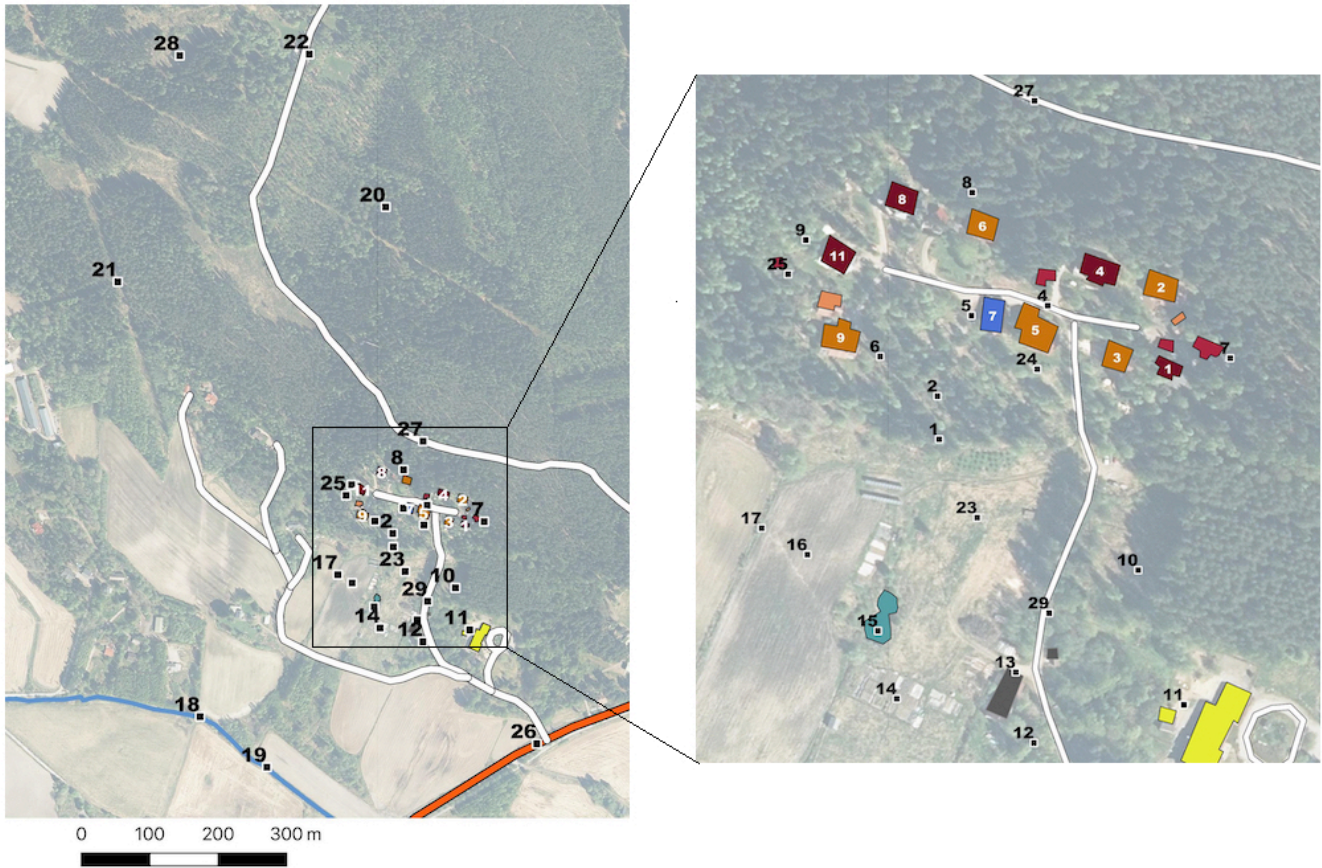
¹⁵⁸ Kyttä 2003a, 22.

¹⁵⁹ Kyttä & Kahila 2006, 14 & 33.

¹⁶⁰ Kyttä & Kahila 2006, 38-39.

¹⁶¹ Tuan 2007, 20.

Laatutekijöiden valossa tarkastellen aineistossa korostuu ekokylän paikkojen mahdollistama toiminnallisuus ja sosiaalisuus, ympäristössä muodostuva ja koettu yksityisyyden ja yhteisöllisyyden vaihtelu. Sen sijaan ohueksi jää yksinolon teema: ympäristö emotionaalisenä tai itsesäätelyn, elpymisen välineenä ei juuri ilmene aineistosta.

Kuva 4. Haastatteluissa mainitut paikat numeroituna kartalla (ks. liite 2 taulukko mainituista paikoista).

Maanmittauslaitoksen orto- ja taustakarttatietokantojen 02/2019 pohjalta muokannut Adele Halttunen,

Etsin aineistosta kaikki maininnat lapsuuden paikoista ja reviiireistä.¹⁶² Niiden pohjalta olen koonnut kartta (kuva 4) kylän ympäristöstä, jonka numerointiin viittaa tekstin lomassa sulkeissa joko talon numeron (valkoiset numerot kartalla) tai tähden * (mustat numerot kartalla) kera — esimerkiksi pikkumetsä (*2) tai (talo 3). Ensimmäisessä alaluvussa tarkastelen lapsuuden ekokylää leikin paikkojen välille muodostuvana verkostona. Toisessa alaluvussa kiinnitän huomiota sosiaalisuuteen, yhteisöön ja yhteisöllisyyteen eli muistelijoitten kerronnassa näkyviin tulkintoihin omasta roolista suhteessa muihin, etenkin kylältä löytyviin ikätovereihin ja aikuisiin.

¹⁶² Liite 3, taulukko mainituista paikoista, niiden tyypistä ja mainintojen määrästä.

5.1 Lapsuuden paikkojen verkosto

Lämpökeskus, pikkumetsä ja kylän pelto:

Pauli: ” Siellä on tota siä pellon vieressä on semmonen kallio mihin jokkut rakensi ton leikkimajan. Niin se on sellanen et se on tota sen muistaa tosi hyvin. Et ihan se et miten sinne tullaan siitä lämpökeskukselta, miten se polku menee siitä ja sitte pikkase tulee sellasta nousua ja laskua siin-, ne pikkukalliot, vaikka se on pienelle ihmiselle tietysti hirveen korkeeta nii – ja sitten oli niin hirveen pitkä ja jyrkkä kallio siinä se päädyssä justiinsa se. Se on niinku sellanen minkä muistaa ainaki tosi hyvin se.”

M25 (00:03:35)

Senja: ”Siinä on semmonen pieni metsä siinä pellon ja kylän välillä, niin siinä oli, tosi tutuks tuli ne kalliot ja siinä oli kaikkia majojaki niinku et, sit siihen rakennettiin lopulta se virallinenki puumaja, mutta ennenki oli vähän kaikkii sellasia epävirallisempia, että mikä on poikien maja ja mikä on tyttöjen maja ja ja ja ... Sitten just se pelto siinä sitte, siin sitte, siinä metsän takana. Sielläki oli jotain möykkyjä, jotka oli jotain hienoja aina millon mitäki [nauraa], kartano.”

N26 (00:06:02)

Eveliina: ”[...]Pissakivi on vaan tämmönen funktionaalinen sijainti ja just tämmönen niinku lapsuuden muisto, mutta tota, mutta niinku just nää pihat ja ne metsäalueet ja niinku nää majat niissä on niinku just se et se on ruokkinu mielikuvitusta [...] et se on se sama sijainti, mut että siihen liittyy niin monta eri mielikuvitusmaailmaa [...].”

N24 (00:09:25)

Lämpökeskus (talo 7) on kylän yhteinen rakennus, joka pitää sisällään kylän lämmitysjärjestelmän pannuhuoneen ja hakevaraston sekä yhteisen kokous-/kerhuhuoneen. Sen pihaan (*5) on rakennettu leikkialue leikkivälineineen. Heti lämpökeskuksen eteläpuolella ennen kylätonttiin kuuluvaa peltoaluetta on ”Pikkumetsä” (*2). Pikkumetsässä on kallioita, kiviä ja oja, sinne on rakennettu majoja ja lopulta aikuisten avustuksella varsinainen puumaja (*1), ja sieltä löytyy myös erään haastateltavan mainitsema tyttölasten metsävessa, ”pissakivi” (*3). Lämpökeskus, Pikkumetsä ja puumaja on mainittu kaikissa aineiston haastatteluissa mieluisana paikkana, se oli lapsille tärkeä ja turvalliseksi koettu leikin areena. Edellä siteeratuissa muistoissa käy ilmi sen sopivuus lapsen

perspektiiviin: maaston muodot ja näköesteet luovat mielikuvaa paikasta, joka on varsinaista kokoaan suurempi ja mystisempi, se luo lapsen leikille ja fantasiamaailmalle sopivia tiloja ja antaa mahdollisuuden ympäristön haltuunottamiselle ja manipuloinnille, majojen rakentamiselle ja möykkykartanon kuvittelemiselle.¹⁶³

Eveliina: ”[...] *Ja nääkin niiku tää, missä oli tää maja siinä lämpökeskuksen lähellä, niin sehän on tosi pieni metsäalue, siis oikeesti tosi pieni, mut se tuntu silloin tosi isolta ja semmoselta hienolta. Mut et toisaalta siinä on varmaan kuitenkin hahmottanu sen, että se on semmonen rajattu ja turvallinen alue, ja just se oli semmosella alueella vielä, että jos käytännössä mistä tahansa talosta siitä kylältä oltais huudettu syömään tai mitä tahansa, niin sen kuuli sinne metsään. Että sitte myöski niinku me saatiin olla siellä itseksemme, mikä oli hienoo. [...] Vanhempien ei tarvinnu ees niin paljon sit niinku miettiä [...] sieltä ne löytyy sitte huutoetäisyydeltä.”*

N24 (00:13:20)

Aineistossa nousee toistuvasti esille kokemus kylän ja sen ympäristön turvallisuudesta. Kylällä varttuneet nostavat esille turvallisuuden teemoja reviiiristä, suosikkipaikoista ja naapurussuhteista keskustellessa. Eveliina, Sofi, Linnea ja Hilda mainitsevat turvallisuuden lämpökeskuksen yhteydessä. Kylän keskeiseltä paikalta oli lyhyt matka kaikkiin koteihin ja siihen kuuli, jos kotoa kutsuttiin. Kodin ja lasten leikin paikkojen välinen suhde muistuttaa lähiöiden elettyä tilaa tutkineen Kirsi Saarikankaan huomioista lähiöiden ulko- ja sisätilan suhteesta. Lähiöissä hiekkalaatikat, jotka oli rakennettu pienempien lasten leikin paikoiksi, oli sijoitettu asuinrakennusten läheisyyteen keittiöiden ikkunoiden ja parvekkeiden äärelle. Lapset saattoivat leikkiä ulkona ja äidit seurata lasten tekemisiä kodin sisätiloista. ”Lasten ’äiti, tuu ikkunaan’ -huudot jäsensivät ja loivat osaltaan lähiötilaa. Ne yhdistivät pihan ja kodin, katseen ja äänen toisiinsa.”¹⁶⁴ Toisaalta lähiöille luonteenomaista on ja on ollut rakennetun ympäristön ja joutomaan heterotopinen suhde — kahden erilaisen, rinnakkaisen tilan toisiaan määrittävyys. Lapsille ja nuorille mieluisia paikkoja ovat olleet rakennettujen lähiöiden lomaan jääneet metsän kuplat, joissa päästiin pois aikuisen katseen ulottuvista, ja jotka tarjosivat mahdollisuuksia toisenlaisille kohtaamisille ja saattoivat olla tutussa ympäristössä jännittäviä ja outoja, salaperäisiä paikkoja.¹⁶⁵ Yhteiskylälle on tyypillistä ympäristön epähierkarkisuus: rakennetut tilat ja luonnonympäristöt lomittuvat melko saumattomasti yhteen eikä synny rinnakkaisia heterotopioita, vahvoja siirtymiä rakennetusta rakentamattomaan. Kuitenkin saman mahdollisuuden autonomisuuteen ja mielikuvitusleikkeihin lasten kesken, salaperäisyyteen,

¹⁶³ Day 2007, 14-15; Horelli & Vepsä 1995, 40

¹⁶⁴ Saarikangas 2002, 73-74.

¹⁶⁵ Saarikangas 2002, 67; Saarikangas 2006, 217.

mainitsevat haastateltavat pikkumetsän yhteydessä. Tämän tyyppisen tilan mielekkyyden lapselle voi liittää lapsen psykologiseen kehitykseen. Autonomian ja tarvitsevuuden jännite alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi koko elämän: toinen liittyy yksilöitymiskehitykseen ja toinen turvallisuuden ja hyvinvointitunteen tavoitteluun.¹⁶⁶ Lämpökeskus ja pikkumetsä olivat lapsuudenkodin lähiympäristön kohtaamispaikkoja, jossa saattoi upota omiin leikkeihinsä omilla ehdoillansa, ja joka tarjosi leikille sopivan mittakaavan ja maaston elementit, mutta joka vastasi lapsen turvallisuuden tarpeeseen. Se oli ihanteellinen paikka ja väline tämän psykologiseen kehitykseen liittyvän perusristiriidan sääntelyyn.

Viime vuosisadan puolivälissä perustettuja asumalähiöitä ja Kangasalan Yhteiskylää yhdistää myös asukkaiston tietynlainen tasarakeisuus: niin Yhteiskylälle kuin lähiöihin muutti lapsiperheitä, molemmissa tapauksissa usein tilan ja luonnon perässä. Asukkaiden kesken jaettu elämänvaihe paitsi loi lapselle mielekkään lasten oman yhteisön pihapiiriin, saattoi myös lisätä Yhteiskylällä varttuneiden ilmaisemaa kokemusta turvallisuudesta. Kaikilla kylän asukkailla oli kollektiivinen intressi pitää yllä hyvää, kivaa ja turvallista kasvuympäristöä lapsille, se lienee ollut keskeisimpiä odotuksia Yhteiskylälle asuinalueena.¹⁶⁷ Se loi kylälle hyvän yhteisön ja ilmapiirin lapselle varttua. Haastateltavat mainitsevat turvallisuudentunteen kummuneen myös turvallisista aikuisista. Ei ollut alkoholisoituneita ja tai väkivaltaisia vanhempia (Linnea), ja keneltä tahansa saattoi mennä pyytämään laastaria, jos tuli haava (Eveliina).

Haastattelija: ”*Oliko se kotipihaa se kylän raitti vai?*”

Hilda: ”*Joo! Kyl, just tollee, kotipihaa, ainaki siihen lämpökeskukselle [talo 7] asti, niin se oli niinku mejän omaa pihaa vaan niinku jatkettuna, elikkä puoliin väliin suurin piirtein sitä raittia, se on siinä puolessa välissä se lämpökeskus, niin siihen saakka nii ei niinku, ei mitään, siinä leikittiin ihan samallailla siinä lämpökeskuksella ku omassa pihassakin [talo 11]. Tai naapureiden pihassa.*”

N19 (00:13:21)

Yksityinen ja yhteinen ovat lapsenkin ymmärtämiä paikkojen mahdollisuuksiin, saavutettavuuteen ja henkeen vaikuttavia määreitä. Lämpökeskus ja Pikkumetsä ovat olleet lapsille saavutettavia, yhteisiä alueita. Naapureiden pihat ovat osan kertomuksissa sen sijaan mainittu reviiriin

¹⁶⁶ Horelli & Vepsä 1995, 37.

¹⁶⁷ Palttala & Erat 2009, 76. Palttalan seurantatutkimuksen mukaan asukkaiden yleisin peruste valintaan asettua Yhteiskylälle oli kylän ekologiset arvot (75% vastaajista) ja lasten sopiva kasvuympäristö (yli 60% vastaajista). Kyselyssä pyydettiin mainitsemaan kolme tärkeintä perustetta asuinalueen valintaan.

ulkopuolisina, yksityisinä alueina, jotka Linnea ja Sofi mainitsevat arkuuttakin aiheuttaneina alueina.

Yksityiset piha-alueet:

Eveliina: ”[...] [Naapureiden pihojen] läpi saatettiin oikasta metsään niinku ilman, mutta eihän siellä niinku oltu silleen möyrimässä ilman niinku että leikittiin sit niinku vaikka teijän kanssa tai jotain. [...]”

Sekä: ”[Erästä naapurin pihasta] ei saanut oikaista läpi, koska siihen tulee polku. Ja sitten tota aina välillä piti kattoo kun oikastiin siitä pihan läpi että eihän siellä nyt kukaan kato ikkunasta [...], koska sitten se tulee meille sanomaan vihasesti siitä et me mennään tästä pihan poikki. [...]”

N24 (00:20:01 ja 00:25:12)

Haastattelija: ”No tuleeko sulle mieleen semmosia paikkoja sieltä, mitkä ois ollu vähän niinku jännittäviä tai vaarallisentuntusia lapselle? Minne ois ehkä kiellettykin menemästä? Mutta ei ole pakko olla semmonen, mikä ois kielletty.”

Linnea: ”Hmm. Mä luulen, että, että tota, että pienenä lapsena ehkä sitte jotkut pihat, että joitaki, joidenki lasten vanhempia saatto jännittää. Et se tulee niinku, että joitaki, joissaki tilanteissa oli pienenä aika ujo niin toi tulee ekana mieleen.”

N25 (00:18:11)

Omat ja kavereiden yksityiset pihat mainitaan haastatteluissa taajaan mieluisina leikkipaikkoina, mutta yleensä ne liittyvät kertomuksissa osaksi lasten vapaan liikkumisen aluetta vasta, kun leikkiporukassa oli mukana kotipihaan asukas. Naapureiden pihat olivat yleisesti ottaen lapsen vapaan liikkumisen lisenssien ulkopuolella. Toisten pihojen poikki oikaisemisesta tuli luvaton olo ja pihat olivat kylässä ainoita paikkoja, joihin liittyi jännityksen tunteita, joka kumpusi kielletyn tunteesta. Ne muodostivat kylän alueen turvalliselle leikkireviirille kiellettyjä kuplia, joihin mentiin vain erityistapauksessa.

Hilda: ”Sit meillä on aika usein semmostaki, että, ku meillä oli yhellä naapurilla [...] oli jättitrampoliini, niin me joskus mentiin sinne niinku hyppimään, me oltiin saatu lupa, että ilman niinku [naapurin lasta], tai ilman et ne oli kotonakin, niin me saatiin vaan kävellä niitten takapihalle sinne hyppimään sillä trampoliinilla [...]”

N19 (00:13:43)

Trampoliini talon 9 pihalla (*6) on jäänyt monen kylän lapsen mieleen mieluisana paikkana — sitä muistelevat Linnea, jonka perheen trampoliini oli, Hilda, Sofi ja Eveliina. Sekä Hilda, kuten edellä siteeratusta lainauksesta ilmenee, että Eveliina muistavat sen, että trampoliinille sai mennä, vaikka se oli naapurien yksityisellä pihalla ja yksityistä omaisuutta. Juuri siksi trampoliini oli erityistapaus, että sinne saattoi mennä hyppimään ilman pihan asukkaita. Samaan tapaan talon 1 takametsään rakennettu lasimaja (*7) tarjosi lapsille liikkumisen vapautta myös naapurin yksityisen piha-alueen tuntumaan, vaikka sen sijainti metsässä ei assosioitunut kertomuksissa naapurin pihaksi. Lasimajan mieluisana, ”maagisena” leikkipaikkana muistaa Senja ja Eveliina, mutta se jäi haastateltavien mukaan kuitenkin vähälle käytölle. Lasimajan rakentaman perheen lapset olivat poikia, joiden kanssa Senja tai Eveliina eivät erikseen maininneet viettäneensä aikaa, mikä voi vaikuttaa lasimajan käyttöasteeseen kyseisten tyttöjen leikeissä. Onhan se myös kylän keskeisimmältä paikalta syrjässä.

Sofi: ”[...] Siinä oli sellanen piha-alue ja sitte — tää on niinku ehkä yks tällasista pahimmista, että mennään jonkun toisen pihaan ja näin ei saa tehdä, kielletty alue. Et siinä oli se pihapiiri ja kukaan meistä ei tienny kuka siellä asuu tai että niinku ei ollu kenenkää tuttu paikka. Ja sitte [...] ne lähti juokseen, mä seisoin siinä tiellä, ja ne lähti juokseen jonossa siitä pihan poikki [...] ’kyllä tästä saa mennä’, ne sano, ja mä olin, että ’aijaa’, että ’mä en oikee tiedä’. Ja sitte ne lähti juokseen jonossa siitä pihan poikki kunnes siitä, öö, soli semmonen navettarakennus, semmonen pitempi, niin sieltä ovesta tulee semmonen vanha mies, [...] niin se, se heti vihastu kun se näki, että täällä juoksee pikkutyttöjä hänen pihansa poikki, ja hän tuli tosi vihaseks ja huusi, että että, ’hei tytöt, tää on kiellettyä aluetta, tää on yksityisaluetta’, että ’tästä ei saa mennä’ ja sitte ne tytöt kauheesti pelästy, ja mää seisoin, mä muistan et jotenki et mä seisoin siinä tiellä jotenki tosi epäuskosen näkösenä, että tätä ei voi tapahtua, että mä oon jossai unessa. Mut se oikeesti tapahtu. Ja sit ne kaikki pelästy ja sitte me lähettii vaa niinku, me oltiin vaa, että okei, ja jotain niinku valitettiin sille ja sitte kuljettiin matka tänne takasin kylälle [...] Mä en tiedä, se on ehkä pahin tämmönen.”

N22 (00:09:54)

Kylän ulkopuoliset yksityiset pihat jäivät selvästi lasten vapaan liikkumisen alueen ulkopuolelle. Sofille on jäänyt vahva negatiivinen muisto vieraille, yksityiselle pihalle poikkeamisesta porukan mukana vastoin omaa vaistoa ja tahtoa. Koska yksityiskohdat ja tunnelmat kuvaillaan tarkkaan, tulee vaikutelma, että tilanne on tehnyt lapseen negatiivissävytteisen vaikutuksen ja piirtynyt mieleen tarkasti. Tunne luvattomuudesta, mikä liittyy myös naapureiden pihoihin kylällä, ilmenee esimerkiksi turvattomuuden tunnetta selkeämmin aineistossa negatiiviseksi koetuista paikoista ja muistoista puhuttaessa. Kuten Sofin kertomuksessa lapsiporukalla tehdystä seikkailuretkestä, myös

Eveliinan mainitsemiin kahteen ristiriitaiseksi tai negatiiviseksi koettuun paikkaan — päiväkodin pihan ulkovarastoon, johon lapset yrittivät kurkkia sisälle, ja kylän läntisen päädyn naapureihin ja kylän ja naapureiden maita erottavaan ojaan — liittyy tunne luvattomuudesta.

Sofin muisto on ainoa koko aineistossa ilmenevä selkeästi negatiivinen tai ristiriitainen muisto tai paikkakokemus. On silmiinpistävää, että suurin osa haastateltavista kokee vaikeaksi tavoittaa varhaisesta lapsuudestaan ylipäänsä selvästi negatiivisia muistoja ja paikkakokemuksia ekokylältä. Eveliinan on vaikea keksiä negatiiviseksi koettuja paikkoja, kun taas positiiviset paikat on ”tosi vahvoja”. Hilda ei osaa mainita mitään jännittäviä tai negatiivisia paikkoja ja Senjan ainoa maininta on rakennusaikaan liittyen ”varmaan jos perustukset oli tehty mutta ei vielä lattioita”. Linnea muistelee tilannetta, jossa leikkikaveri on kiivennyt korkealle puuhun, mistä on jäänyt ristiriitainen kokemus — sekään ei kuitenkaan kytkeydy selkeästi mihinkään paikkaan kylän sisällä. Pauli mainitsee ainoana pelottavaksi tai negatiiviseksi koettuna paikkana lämpökeskuksen hakevaraston, jota oli ”opetettu pelkäämään”; hakevarastossa liukuhihna kuljettaa haketta tai pellettiä uuniin, ja varaston hakekasoissa leikkiminen oli siten riski. Sofin kertomuksessa negatiiviseksi koettuja paikkoja nousee esille edellä siteeratun seikkailukertomuksen ohella muutama, ja niihin liittyy lapsen kokemus pelosta tai jännityksestä. Kylän itäisen metsän synkkyys sekä kylän takana olevan Vallitun tien (*27) läheisyydessä oleva metsä tulevat mainituiksi paikkoina, jotka herättivät lapsessa pelon tunteita ja olivat Sofin kertomuksessa myös leikin ja reviirin rajoja.

Kauemmat pelot ja Vallitun metsä:

Hilda: ”[...] Siellä kylän ulkopuolella mutta me aika usein mentiin lapsena, siellä on semmonen, peltojen välissä menee semmonen oja ja siellä oli semmonen pieni - me sanottiin sitä vesiputoukseks pienenä, mutta ei se nyt mikään vesiputous ollu vaan purossa oli epätasaisuuksia jossa se solisi se vesi. Niin sinne mentiin, mutta se ei oo kyllä siellä kylän sisällä.”

Haastattelija: ”Mut olikse kuitenkin sulle tämä paikka niinku ikään kun osa sitä sun asuinalueetta vai tuntuko susta että sä lähit vähän niinku pois kotoo seikkailemaan kun sä lähit sinne?”

Hilda: ”Ehkä mä lähin seikkaileen, koska se oli aina vähän semmonen että mä en tiedä että oisko mejän pitänyt kysyä äitiltä lupa et saadaanko me mennä, mä en vieläkään tiedä et oltaisko me saatu kävellä sieltä peltojen halki sinne, mutta sinne me aina mentiin. Tai silleen et sinne mentiin niinku keväällä ensimmäisen kerran ku lumet sulii, niin se oli hieno paikka, ja kesällä sinne aina mentiin silleen seikkaileen. Ja sen saman puron varrella mut vähän eteenpäin nii siellä oli semmone iso kuusi [...] ehkä se oli kuitenkin niinku aikalailta me niinku yhdistettiin vielä se siihen kylään koska sinne mentiin, se oli joskus ihan täynnä niitä kylän lapsia [...] yks jättimäinen kuusi ja siihen

oli helppo kiivetä kun siinä oli oksat matalalla [...] mä muistan [kylän poikia] on ollu siellä jossain yläoksilla istumassa ja [...] ihan pienenä en oo päässy sinne ylös ja mä oon ollu niin kateellinen niille.”

N19 (00:06:27)

Sitaatti tihkuu lapsen perspektiiviä ympäristöön: pienestä solisevasta purosta (*18) kasvaa lapsen tutkimusretkillä vesiputous ja puron varrella kasvava kuusi oli iso (*19), mutta kuitenkin lasten sopivaksi havaitsema ympäristön tarjouma, koska alaoksat olivat tarpeeksi matalalla kiipeämistä ja varten. Paikka tarjosi lapselle lapsenkokoisia haasteita, jännittävän, ehkä vanhempien asettamia sääntöjä ja reviirin rajoja venyttävän seikkailun purolle, puun, johon kiipeäminen ei ainakaan pienelle lapselle ollut ihan yksinkertaista, ja sosiaalisen tilanteen, jossa lapset toimivat keskenään, autonomisesti, ilman vanhempien kontrollia ja puuttumista. Mielenkiintoinen leikkipaikka kauempana kylältä oli monien kylän lasten löytämä. Hilda nimeää muista purolla leikkineistä lapsista Paulin ja myös Pauli itse mainitsee saman puron leikkireviirin kauimpana pisteenä kylän eteläpuolella, tosin muistelee, ettei siellä kovin paljoa käyty. Pauliin paikka ei ole tehnyt samanlaista yksityiskohtaista muistelupuhetta ruokkivaa vaikutusta kuin Hildaan.

Hilda arvelee, että purolle mennessä olisi tarvittu vanhempien lupa, mutta lapset menivät sinne aikuisilta kyselemättä. Eveliina taas muistelee samaan tapaan, että kylää pohjoispuolella rajaavasta Vallitun tiestä kuten myös kylän kaakkoispuolella sijaitsevasta päiväkodista (*11) olisi mahdollisesti sanallisesti sanottu, ettei siitä pidemmälle saa mennä. Haastattelussa tulee siis ilmi mielikuvat vanhemmilta saaduista ohjeista siitä, missä sai liikkua. Näitä vanhempien lapsille antamia potentiaalisia liikkumisen vapauksia, liikkumislisenssejä, on lasten elinympäristöjen tutkimuksissa todettu myönnettävän eniten väljissä asuinympäristöissä metropolien ulkopuolisilla asuinalueilla.¹⁶⁸ Tämän tyyppinen ympäristö on myös Yhteiskylä. Toisaalta on huomattu, että usein lapset suosivat paikkoja, jotka ovat vanhempien kontrollin ulottumattomissa, mikä viitanee siihen, että lapset eivät aina hyväksy vanhempiensa asettamia rajoituksia liikkumiselle.¹⁶⁹

Kun haastattelussa kysyttiin leikkialueesta ja lapsuuden reviiristä, lähes kaikki haastateltavat mainitsivat kylän aluetta pohjoispuolella rajaavan Vallitun tien vapaan liikkumisen alueen takarajana. Paulin kuvaileman reviirin rajat ovat kauempana kylän ytimeä kuin muilla haastateltavilla ulottuen aina noin kilometrin kylästä pohjoiseen sijaitsevaan Vallitun leirikeskukseen (*22) asti, ja hän muistaakin lapsuudestaan salaisen leikkipaikan (*20) Vallitun tien

¹⁶⁸ Kyttä, Broberg & Kahila 2009, 10.

¹⁶⁹ Korpela, Kyttä & Hartig 2002, 389-390.

takaa. Tyypillisesti alue Vallitun tien takana, Vallitun metsä, on tullut ekokylän lapsille enemmän osaksi elinpiiriä varttumisen ja vapaa-ajan muutosten myötä. Eveliina mainitsee, että ”*kun oltiin vähän isompia, siihen kuulu se, että menttiin Vallitun tien toiselle puolelle*” ja kuvailee Vallitun metsästä kivistä näköalapaikkaa (*21), jonne ei aina löytänyt, ja joka ehkä siksikin oli ”maaginen”; kun taas Linnean ja Hildan elinpiiriin Vallitun metsä eli metsä tien takana tuli osaksi koirien lenkityksen kautta. Sofi ja Hilda mainitsevat metsän marjanpoiminnan yhteydessä. Toiminta-alue laajeni uusien toimintamallien ja ympäristöön kohdistuvien intentioiden myötä. Koirien ulkoilutus ja marjojen poiminta on enemmän aikuisen ympäristösuhteelle tyypillistä ympäristön käyttämistä ja vähemmän lapselle ominaista sen tutkimista.¹⁷⁰ Lapsen elinpiiri muuttuu asteittain lapsen kehityksen mukana ja lapsen toimintasäde laajenee varttumisen myötä.¹⁷¹ Varttumisen ja psykologisen kehityksen myötä myös intentio ja siten ympäristöstä havaitut toiminnan mahdollisuudet sekä kokemus ympäristöstä ja sen laadusta muuttuvat.

Reviirin rajat ja sen ulkopuoliset alueet:

Hilda: ”[...] *Meillähän oli siis semmonen - nyt mä keksin! Koska meillä oli semmonen ruokakello mejän portilla, ja sit ku aina ku tultiin syömään niin äiti soitti sitä, ja siitä tiesi, että nyt mennä, pitää mennä syömään, niin se oli ehkä niin pitkälle sai mennä, ku kuuli sen totanoin kellon äänen. Että mä muistan, että jossai joskus ollaan päikylläkin leikitty ja sit kuulu et aha nyt soi [...] kello että nyt pitää mennä syömään, ja sit sanoo et mä käyn syömässä ja tuun kohta takas, ja sit juoksee kotiin syömään ja tulee takasi. Et niin pitkälle kun kuulee sen kellon, niin sai, niinku se oli se alue, millä leikittiin.*”

N19 (00:20:07)

Turvallisuudesta puhutaan paljon, mutta yleisesti koko laajempaa asuinympäristöä kuvaavana määreenä lapsuuden reviirin määreen sijaan. Varsinaisen leikkireviirin ympärillä oli ikään kuin turvallisuuden puskurivyöhyke. Ekokylän lasten muistoissa päivittäisen vapaan liikkumisen elinpiirin, leikin reviirin rajoja, määrittää esimerkiksi maaston vaikeakulkuisuus ja äänen kantama kotiin. Hilda ja Senja muistavat ruokakellon, joka Hildan perheellä oli käytössä. Molempien muisto kellosta yhdistyy noin puolen kilometrin päässä kylästä sijaitsevaan päiväkotiin (*11). Päiväkodin piha-alue, jossa lapset pelailivat ja leikkivät paljon yhdessä, oli ihmisäänen kantaman ulottumattomissa, mutta ruokakello oli leikkiville lapsille kotoa kuuluva signaali ja kutsu.

¹⁷⁰ Day 2007, 17.

¹⁷¹ Horelli & Vepsä 1995, 37-38.

Eveliina: ”[...] Toisessa suunnassa oli, no se niinku meidän [talo 3] sivustasta [...] se niinkun naapuritalon takaa lähtevä [metsä] [...] esimerkiks tästä lasi-ikkuna- niinku majasta niin taaksepäin alko heti semmonen kauhee jyrkänne ja sit semmosta niinkun pöpelikkö, siitä taaemmas, mä en tiedä onks siitä, siitäkin on luultavasti ehkä sanottu, että älkää lähtekö, mut se ei ees kutsunu silleen, koska se oli niin vaikeekulkusta se maasto. Ja sitten tota sitten päiväkodin suuntaan [...] selkein oli se iso tie, [...] Pikonlinnan tie, joo. Niin Pikonlinnan tie oli selkee kanssa. Ja sit sen jälkee oli vaan peltoja. Kyllähän me sinne sitten niinkun käytiin uimarannoilla ja muilla, mut ne oli sit semmosii et erikseen sanottiin [...]. Ja sitten, sitten siellä niinku teidän [talo 11] suunnassa kylää, niin mä sanoisin, että aikalailla se teidän niinku piha ja takametsät [...] siellä alko aika vaikeekulkunen kans semmonen niinku joku semmonen pajukko tai sellanen mun mielestä, muistaakseni. Että vähän se vaikeakulkisuus ja myös se semmonen, että ne joku oli selkeitä just nää tiet jotka oli niinku rajoja, rajoja siihen, että sitä pidemmälle ei mennä. Ilman, että sanotaan.”

N24 (00:18:53)

Ekokylän lasten haastatteluissa mainitsemia paikkoja ja reviierejä kuvaavassa kartassa valtaosa pisteistä sijaitsee kylän välittömässä läheisyydessä, sen keskellä ja eteläpuolella. Paljon mainintoja sai myös päiväkodin piha (*11), joka kylän lasten yhteisten pelien areenana oli ensimmäisten muistojen ja paikkojen joukossa jokaisella haastateltavalla. Yksittäisiä mainintoja eteläistä pelloista ja pohjoisista metsistä aineistosta löytyy, mutta kylän länsi- ja itäpuolen metsät jäävät heti kylän rajojen ulkopuolella tyhjiksi lapselle mielenkiintoisista leikin paikoista. Eveliina muistelee molempien metsäalueiden vaikeakulkuisuutta ja määrittää sinne oman leikin reviriinsä rajat vaikeakulkuisuuden perusteella. Samoin Sofi mainitsee päiväkodin ja Vallitun tien väliin jäävän metsän olleen risukkoista ja vaikeekulkuista; Sofissa ainoana haastateltavista metsä herätti myös pelon tunteita. Hilda muistaa leikkineensä yksin länsipuolen metsässä, oman kotitalonsa (talo 11) takametsässä (*9). Metsä oli fyysisestikin paljon lähempänä Hildan kotiovea ja siten luontevasti Hildan reviiirillä. Kylän länsipuolen talotontit, samoin kuin idän, sulkevat takaiset metsänsä irrallisiksi kylästä ja yksityisten pihojen poikki ei lapsenakaan mielellään menty.

Teini-iän paikkakokemukset jäävät tässä tutkimuksessa leikki-iän ja varhaisen kouluiän kokemusten varjoon, eikä aineistosta löydy teini-ikään ajoittuvia ja kylän ympäristöön paikantuvia muistoja. Sen sijaan kokemus kylästä paikkana suhteessa muuhun paikallisyhteisöön eli Kangasalaan sekä lähimpään kaupunkikeskukseen, Tampereeseen, tulee esille haastateltavien ajatuksista. Pauli puhuu nuoruuden mopon kaipuustaan, jotta syrjäiseltä kylältä olisi päässyt kaverien pariin. Senja mainitsee, että kylän ympäristön lisäksi koulun ja kavereiden kotien ympäristöt merkitsivät yhä enemmän varttumisen myötä. Eveliina arvelee, että perheen poismuutto kylältä noin vuonna 2007

johtui paljolti myös siitä, että koko muu elämä — koulu, työt ja harrastukset — alkoi olla kaupungissa, kylällä vietetty aika kävi vähiin, ja myös elämäntavan ekologisuus kärski, kun tuli paljon ajamista melko syrjäiseltä kylältä harrastuksiin. Hildalla on toinen näkökulma kylän lasten varttumiseen ja nuorimpana haastateltavana hän muistaa sen vaikutuksen lasten yhteisöön, yhteisten leikkien vähenemiseen ja kylän hiljenemiseen. Teini-ikä ulospäin suuntautuneen toiminnallisen varhaiskouluiän jälkeen kääntää varttuvan lapsen katseen itseensä.¹⁷² Linnea ja Hilda puhuvat sisälle ja omaan tilaan, omaan huoneeseen, vetäytymisestä. Toiselle television katsominen ja toiselle kirjojen lukeminen tuli pihalla puuhailua tärkeämmäksi vapaa-ajanviettotavaksi.

Kuva 5. Lapsia kylän raitilla.

Kuva: Tuija Halttunen,
Kangasalla, 2000. Kuva
valokuvaajan hallussa.

5.2 Osana ekoyhteisöä

Haastattelija: ”[...] *Oliko se mukavaa ku kylällä tehtiin yhdessä asioita?*”

Pauli: ”*Olihan se joo. Että - -*”

Haastattelija: ”*Oliks se ihan tavallista lapsena?*”

Pauli: ”[...] *Emmä niinku ainakaan kokenu sillai että se ois ollu mitenkää erikoista. Et se oli ihan kiva niinku et oli enemmän porukkaa, ja mitä enemmän oli porukkaa niin sitä parempi se oikeestaan oli [...] kyl se niinku tota porukan paljous niin kyä se niinku lisää sitä iloa sillai, varsinki jo lapsella [...].*”

M25 (00:14:38)

¹⁷² Horelli & Vepsä 1995, 41.

Aristotelisen näkemyksen mukaan hyvä yhteisö tarjoaa puitteet hyvälle ihmiselämälle ja yhteisön jäsenten osallisuudelle. Yksilön kohdalla hyvä elämä tarkoittaa osallistumista yhteisön päätösten tekoon ja toimintaan. Ekokylä on pyritty luomaan tietynlaiseksi asuinpaikaksi perustuen yhteisön jakamiin näkemyksiin hyvän elämän edellytyksistä. Kangasalan Yhteiskylällä keskeisiä toimintaa määrittäviä tekijöitä on kaksi: ympäristöystävällisyys ja yhteinen tekeminen.¹⁷³ Yhteisön toimintaperiaatteet ja säännöt sekä se ympäristö, jossa yhteisö vaikuttaa, on pyritty rakentamaan niin, että sen jäsenillä on mahdollista helposti toteuttaa elämässään näitä hyvän elämän osaksi koettuja аспектеja. Aineiston tarkastelulla ja tulkinnalla tähtään paikantamaan ilmaisut siitä, minkälaisena näyttäytyy ekokylällä varttuneen lapsen kokemus tällaisen yhteisön ja mahdollisesti sen suunnittelun osallisena.

Osallisuuden käsite nousee tässä kohtaa tärkeäksi työvälineeksi aineiston tulkintaan. Muistelusta etsitään viittauksia elämästä osana yhteisöä ja erityisesti tarkastellaan myös sitä, minkälainen lasten yhteisö kylällä on ollut ja miten se on toiminut. Tarkastelun apuna on Nivalan ja Ryytäsen osallisuus- ja yhteisöteoriasta poimitut kysymykset: Onko lapset hyväksytyt osaksi yhteisöä (olemisen taso)? Onko yhteisö tarjonnut lapsille mahdollisuuksia toimintaan ja osallistumiseen (toiminnan taso)? Onko yhteisössä kehittynyt yhteenkuuluvuuden ilmapiiri (kokemisen taso)?¹⁷⁴

Lasten yhteisö:

Haastattelija: ”[...] Muistatko lapsuudesta, että oliko sillä jotain erityistä merkitystä, että oli semmonen tiivis kylän raitti siinä, missä oli kaikki naapurit ja leikkikaverit?”

Senja: ”Joo, kyllä sillä oli merkitystä, ei, mun mielestä meidän lapsuudessa oli sillain et ei kyl soitettu etukäteen, tai tuli se varmaan siinä teini-iässä, mutta niinku ihan lapsena vaa juostiin johonki talolle ja soitettii ovikelloo. Ja sit saatettiin jos oli joku yhteinen peli mielessä niin soittaa kaikkien talot läpi. Siitähän se oli helppo alottaa tosta ja käyt kaikki läpi järjestyksessä. [...]”

N26 (00:09:20)

Yhteiskylällä varttuneet lapset ovat lapset päätyneet asumaan lähekkäin vanhempien hyvän elämän käsitysten ja arvovalintojen pohjalta ja ovat tavallaan osa aatteellista yhteisöä. Lapsille lapsuuden leikkiverit ovat kuitenkin olleet tärkeitä siksi, että heidän kotiovensa ovat kylän raitin varrella ja yhteisten leikkien ja pelien aloittaminen on ollut siksi lapselle luontevaa ja helppoa. Lapsen todellisuudessa arvoilla ei ole merkitystä vaan havaituilla toiminnan mahdollisuuksilla. Lasten

¹⁷³ Kangasalan Yhteiskylän kotisivut [online].

¹⁷⁴ Nivala & Ryytänen 2013, 27.

yhteisön liima on mahdollisuus yhteiseen puuhailuun ja se perustuu lähekkäin asumiseen. Kylän raitin lisäksi ennen kaikkea läheisen päiväkodin piha (*11) mainitaan toistuvasti paikkana, johon kylän lasten yhteisö hakeutui, koska se tarjosi sopivat puitteet yhteiselle tekemiselle. Kylä kasvuympäristönä tarjosi lapsille sopivia mahdollisuuksia yhteisiin peleihin ja leikkeihin.

Eveliina: ”[...] *Ja sitte myös se, [...] että jos oli tylsää, tai harvoin oli, mut jos ois ollu tylsää, niin sitten se oli se ajatus että, no mä meen tonne nyt — valitse joku naapuri kenen luokse — niin ’mä meen nyt sen luokse koputetaan ovee ja kysyyn et onks se kotona’ ja ’ooksä tänään mun kaa’.* [...] *vaikka oli silleen että niinkun oli selkeesti niinkun ne jokkut tietyt [naapurin lapset] kenen kaa mä niinku selkeesti olin enemmän, nii sitten mä muistan et yks viikko [...] jostain syystä mä vietin [naapurin pojan] kanssa. Me oltiin ihan parhaita ystäviä koko viikko [...]. Mut just tolleen, et ei ollu sitä semmosta niinkun että, et vähän että no, ei me nyt ton kaa olla, tai jotenki, et se oli mun mielestä kivaa.*”

N24 (00:23:22)

Arvot ja aatteet eivät vaikuttaneet toveruussuhteiden syntyyn ja ylläpitoon. Päinvastoin, useat haastateltavista muistelevat sitä, kuinka tärkeää lapsuudessa oli läheltä löytyvät leikkiverit, ja esimerkiksi ylläolevan sitaatin lausunut Eveliina sekä Hilda mainitsevat, miten erityistä oli se, että kylällä saattoi leikkiä kenen kanssa hyvänsä. Oli läheisimmät kaverit, mutta oli myös niitä leikkejä ja pelejä, joissa mukana olivat kaikki.

Sofi: ”*No, mä muistan parhaiten niinku kesät, koska kesinä ei just ollu koulua ja mulla ei ollu niitä harjotuksiakaan [...] niin kesällä leikittii ihan kauheesti ulkona, oli niinku tikanheitto ja kymmenen tikkua laudalla [...] välillä me syötiin jäätelöä ja sitte taas leikittiin vähä lisää pikkulegoilla, sellasilla belville-legoilla, prinsessalegoilla, ja bratzeilla leikittiin kans [...] niinku tommosilla tyttöjen leluilla. Ja, ja sitte [naapurin tytöt] innostu jossain vaiheessa kuvaamaan niinku videokameralla kaikkia näytelmiä ja kaikkia semmosia haastattelupätkiä, mutta mä en sit ollu niin innostunu siitä. [...] Ja sitte just joskus mentiin kaikkien ovella kiertämään, että kysyttiin aina, että onko sen talon lapsi kotona, tai lapset kotona, että tuutteko päikylle pelaan jotai peliä, yleensä lipunryöstöä. Ja, ja sitä kesti niinku aika kauanki, tai musta ku oli mielikuva, ja silloin oli melkein kaikki lapset ja, ja se oli niinku yks parhaista niinku tällasista yhteisöllisyyden muistoista, mikä mulla on, et siellä niinku oikeesti kaikki pelas. Ja ne jaettiin yleensä ne joukkueetkin silleen aika tasavertaisesti, että oli niitä poikia ja tyttöjä saman verran ja samanikäisiä niinku lapsia, ja siellä oli, no sitte välillä aina, ku oli niitä vähän isompia poikia ja sit tämmösii temperamenttisempiä [...]*”

saatto syntyy vähän jotai riitotaki siellä ja vähän pientä tappeluakin. Mutta myös lipunryöstön lisäksi pelattiin just tota pesäpalloa tossa pellolla yhdessä vaiheessa myös.”

N22 (00:14:27)

Lapset ovat saaneet kulkea ja toimia vapaasti keskenään. Siihen on tarjonnut puitteet kylän ympäristö sopivien paikkojen verkostona ja tietenkin sopivan ikäiset leikkiverit lähellä. Aineistossa lasten yhteisöä muistellaan lämmöllä. Päälimmäinen muisto liittyy viidellä kuudesta haastateltavasta kyläyhteisön ihmisiin ja neljällä nimenomaan naapuruston lapsiin. Esimerkiksi Senja, joka on haastateltavista vanhin, muistaa rakennusajan, kun lapset vaelsivat leikkiessään rakennustyömaalta toiselle aikuisten rakentaessa. Ilmapiiri muistuu mieleen yhteisöllisenä ja kulkeminen hyvin vapaana. Myös nykypäivänä arvostettuna asiana kylällä varttumisesta, tai sellaisena seikkana, jonka toivoisi myös omille (mahdollisille) lapsillensa omasta lapsuudestaan pystyvänsä siirtämään, mainitaan useimmiten se, että oli paljon leikkiveriteitä lähellä. Lapset ovat saaneet toimia keskenään, harjoitella sosiaalisia tilanteita riippumattomasti ilman tuomarina toimivaa aikuista. Haastatteluissa kyllä muistetaan, ettei lasten keskuudessa aina säästyty kärhämiltä, mutta ristiriitatilanteita ei muistella erityisen negatiivisina asioina eivätkä ne ole jättäneet jälkeensä yksityiskohtaisia muistijälkiä. Esimerkiksi Sofi mainitsee ristiriitatilanteet muistellessaan ”parhaita yhteisöllisyyden muistoja” päiväkodin yhteisistä peleistä ja Pauli mainitsee kärhämät ohimennen muistellessaan poikaporukkaa, jossa lapsena tuli samoiltua kylän maastoa.

Koko kylä yhdessä:

Haastattelija: *”No mitäs sä muistat siitä, niistä talkoista ja yhdessä tekemisestä ja tämmösistä, yhteisön toiminnasta?”*

Senja: *”Am, oliko, ne oli jossain vaiheessa joka viikonloppu [...] jossain vaiheessahan tuli järjestettyä sitten niitten kylän ystävien kanssa jotain tämmösiä kahvituksia tai jotain, me kerättiin vähän rahaakin, että otettiin vapaaehtonen maksu, leivottiin jotain pullaa ja talkoolaisille myytiin pullia ja kahvia ja... Öö, sekin oli jotenki sellanen aika jännä että tommosii et ku oli talkoopäivä niin siihen niinku siihen keskelle vaa vähä ilmaannuttiin [...] katottiin vähän ikkunasta et nyt tuolla on joku lappuhaalarit päällä, että pitäsköhän sinne nyt mennä. [...] Mutta mä en ehkä ollu mikään maailman ahkerin talkoolainen koskaan, että ehkä enemmän sellanen leikkipäivä sekin sitte on ollu [...].”*

N26 (00:21:14)

Hilda: ”[...] Vanhemmat aina meni sinne talkoisiin auttamaan, ja sitte, mitä mulla oli siinä niin mä juoksin sen mun muovilautaseni kanssa aina syömään sinne keittoon. Ja sit muuten mä vaan leikin siellä. Emmä niinku, emmä niihin talkoisiin oikeestaan osallistunu. Mulla oo sellasta muuta muistikuvaa muuta, ku vaa että vanhemmat aina meni sinne ja sitten oli yhteinen ruoka.”

N19 (00:04:25)

Toisaalta haastateltavien muistoissa tutkijan ymmärryksen valossa yhteisön ekologisuuteen ja voimien yhdistämiseen pohjaava aatemaailma näkyy kylän toiminnassa ja ilmapiirissä, vaikka lapsen kokemusmaailmaan arvopohjainen havainnointi ei kuulu. Talkoot, joita monet lapset muistelevat, juontuvat siitä valinnasta, miten yhteiselämä halutaan järjestää. Tämän päivän keskimääräisessä naapurustossa talkoille ei ole tarvetta, kun voimavarojen yhdistämistä ja yhteistä tekemistä ei nähdä hyvän elämän ja asumisen edellytyksensä. Vaikka lasten muistoihin talkoot ovat jättäneet jäljen leikin, yhteisen talkoosopan ja lapselle mukavan ilmapiirin vuoksi, kylän jakama aatemaailma talkoiden ja muun toiminnan sekä aineistosta nousevan vuorovaikutuksen luonteen taustalla on tutkijan tietojen varassa helppo nähdä. Ekokylällä varttuneiden haastatteluissa käy niinikään selväksi, että kun nyt nuoret aikuiset reflektoivat kylän yhteisiä tapahtumia ja omaa lapsuuttaan, sen yhteys kylän aatteellisuuteen nähdään. Konkreettiset muistot ovat kuitenkin arvottamisesta vapaata.

Senja: ”[...] Leirejä ainaki järjestettiin aina välillä siellä Vallitussa, ja että oli varattu koko leirikeskus, Vallitun leirikeskus oli varattu muutamaks päiväks ja [haastateltavan lapsi itkee ja haastattelu keskeytyy hetkeksi]. Etenkin alkuaikoina sinne varmaan kokoonnuttiin ahkerammin. Siellä oli leikkejä ja pelejä, just saunomista ja... Sit oli näitä ponijuttuja ja heppajuttuja, ku siellä oli hevosia siellä pellolla, niin oli niitä kävelytyksiä, talutuksia, että ne hevosten omistajat niinku aina laitto siihen lämpökeskukselle lapun että koska olis talutusratsastusta. Sitten joskus niitä sai vähän enemmänki hoidella niitä hevosia, että mää muistan ku olikse Embla, tai joku, niin sen sai joskus ottaa riimussaki sihe johonki, taluttaa siihen ja harjailla sitä, jotain sellasta hienoo. Ja sittenhän oli aina joulusin oli aina noi pikkujoulut [...]. ”

N26 (00:22:50)

Kylän taustalla vaikuttava ideologia elämäntavasta, jossa asukkaiden voimavarat yhdistyvät ja naapureita kohdataan enemmän, on luonut kylälle yhteistoiminnan rakenteita, jotka ovat lapsille tarjonneet mielekkäitä ja sosiaalisia toiminnan mahdollisuuksia. Senjan sitaatissa luetellut tapahtumat, joita muistelevat monet muutkin haastateltavat, ovat pitkälti lasten ehdoilla ja lapsia varten järjestettyjä. Leirikeskuksessa pelailtiin ja puuhailtiin yhdessä, ja pellon kesähevokset

maksoivat vuokransa kylän lapsille talutusratsastusten muodossa. Eveliinan ja Hildan muistot täydentävät yhteisten tapahtumien listaa: Eveliina muistaa kylän yhteisiä kesäjuhlia, joiden ohjelma oli paljolti lasten esitysten varassa, sekä yhteisiä ruuanlaittokursseja ja Hilda muistelee kylän 10- ja 20-vuotissyntymäpäiviä, sekä epämuodollisia yhteisöllisyyden merkkejä, kuten ahkeraa tavaroiden lainaamista naapureiden kesken ja automaattisia kutsuja kyläläisille lasten rippijuhliin ja valmistujaisiin. Hilda haastateltavista nuorimpana on todistanut eniten myös kylän ikääntymisprosessia. Hän muistaa, kuinka lasten aikuistumisen myötä yhteiset pihaleikit jäivät unholaan ja kylä tuntui hiljenevän. Myös esimerkiksi Sofi kokee, että yhteisöllisyys on vähentynyt lasten poismuuton myötä, Senja sanoo, että kylä on nykyään aikuisten ihmisten kylä, jossa ei leikitä, ja Pauli huomioi, että lasten poismuutto on jakanut kylälle jääneitä ja kylä on ”horroksessa”. Yhteisöllisyyden moottori on saanut paljon voimaa kylän lapsista, kylän yhteisen tekemisen ilmapiiriä on luotu lasten toimesta ja toisaalta lapsia varten. Varttuneiden kokemuksissa Yhteiskylän toiminnassa ilmennyt yhteisöllisyys on liittynyt vahvasti ikävaiheeseen.

Oma rooli:

Sen, minkälaisena lasten rooli kylän yhteisössä haastatteluiden perusteella ilmenee, läpileikkaavina elementteinä on vapaus ja autonomisuus kylän ympäristössä. Kuten tutkimuksessa aiemmin on esitetty, kylällä varttuneilla lapsilla on ollut runsaasti mahdollisuuksia kulkea kylän ympäristössä vapaasti ja järjestää keskinäinen toimintansa omilla ehdoillaan. Ympäristössä on ollut paljon mahdollisuuksia leikin luovuudelle ja myös oman jäljen jättämiselle. Kylä on otettu ja koettu omaksi. Tässä mielenkiintoinen on myös Nivalan ja Ryynäsen osallisuuden teorian toiminnan taso siitä näkökulmasta, että minkälainen on lapsen rooli ollut yhteisössä ja suhteessa muuhun yhteisöön. Onko lapsilla ollut jokin vastuu kylällä, onko lapsilla ollut mahdollisuus osallistumalla vaikuttaa kylään ja yhteisöön vai onko lapsille muodostunut oma leikkiin ja vapaa-aikaan perustuva lokero yhteisön sisälle?

Talkoomuistoista käy selväksi, että leikki- ja varhaiskouluikäiset lapset eivät tavanneet osallistua talkootöihin, mutta vähän vanhemmalla iällä on vastuuta saatettu jo ottaa. Sofi ja Linnea muistavat talkoita, joissa he ovat itse olleet tekemässä talkootöitä. Eveliina taas muistaa osallistuneensa jo rakennusaikana sen verran oman perheensä rakennusurakkaan kuin pystyi, esimerkiksi maalaamalla ja kantamalla pikkukiviä pois tieltä. Pellolla työskentelyä muistelevat kaikki kolme: Sofi ja Eveliina ovat auttaneet viljelmillä ja Linnea muistaa niittohommia, joihin piti osallistua. Vastuuta on ollut nuorella iällä myös koiran lenkittämisen (Hilda, Linnea), lastenhoidon (Sofi) ja vuokraaponin hoidon (Linnea) muodoissa. Vastuuta on siis ollut, mutta enemmän perheyksikön kuin yhteisön tasolla.

Kuva 6. Lapset ovat osallistuneet kykyjensä mukaan kaikkeen kylän toimintaan. Kuva: Tuija Halttunen, Kangasalla, 1997. Kuva valokuvaajan hallussa.

Yhteishyvää edistävät vastuut ja yhteisön hyväksi toimiminen jää kerronnassa vähälle. Lapsilla ei ollut omaa vastuuta yhteisön pyörittämisessä, mutta kyllä näkivät työntekoa ja olivat rakennusaikana ja talkoissa läsnä (kuva 6). Eveliina muotoilee lapsen vastuun kylän ja yhteisön tasolla:

Eveliina: ”[...] *Kokemus siitä ehkä, että sen sijaan että ois aktiivisesti kokoajan tehty jotain, niin se oli ennemminkin semmosta niinkun jatkuvaa vastuuta siitä omasta tilasta. Ja niinku siitä yhteisestä tilasta. Että eihän siellä niinku ei siellä roskattu, jos sieltä ois löytäny jonku roskan tai nähny et joku heittää roskan niin sit siitä ois menty sanomaan tai sit se ois poimittu. Ja myöskin että ei niinku sitten revitty siellä mitään istutuksia tai muita sellasia että niiden perään katottiin ja niinku arvostettiin sitä ympäröivää luontoa. Eikä niinkun, mä muistan et meille on sanottu siitäkin ettei niinkun revitä*

mitään puiden oksia tai muita sellasia ja just että jos mustikoita kerätään niin ettei ota niitä varpuja kokonaan vaan että niitä mustikoita sitten sieltä varvuista erillisenä niitä. Että ehkä ennemminkin niinku semmosta että niinku pidetään huolta, mut että ei semmosta niinkun aktiivista toiminnallista.”

N24 (00:30:25)

5.3 Yhteenveto

Ei ole epäilystä, etteikö Yhteiskylä olisi kasvu ympäristönä ollut siellä varttuneille lapsille leikki- ja varhaisessa kouluiässä mielekäs niin fyysisesti kuin sosiaalisesti. Ympäristö on tarjonnut runsaasti erilaisia mahdollisuuksia lasten toimintaan ja hyvän ympäristösuhteen luomiseen. Se on ruokkinut mielikuvitusta ja sieltä on löytynyt sopivia paikkoja yhteisten pihaleikkien toteuttamiseen. Kokemus turvallisuudesta ja esimerkiksi sopiva sijainti kaukana isoista teistä ja muista asuinalueista on mahdollistanut lasten itsenäisen liikkumisen mielekkäiden paikkojen verkostossa. Kytän lapsiystävällisyyttä mittavaan mallin mukaan Yhteiskylä kasvu ympäristönä on melukylä: se tarjoaa

runsaasti mahdollisuuksia toiminnalle ja tarjoumat ovat olleet lasten itsenäisesti saavutettavissa.¹⁷⁵ Talkoissa, rakennuspuuhissa ja esimerkiksi kesähevosten hoidossa on päästy harjoittelemaan vastuunottoa. Lapset ovat olleet osana kaikenlaisissa kylän toimintaan liittyvissä tilanteissa. Lasten kokemus osallisuudesta yhteisöön on kasvattanut monesta myös aktiivisesti oman roolinsa yhteiskunnassa ottavia nuoria aikuisia.¹⁷⁶ Lapsia ei suljeta yhteisön tapahtumista ulkopuolelle vaan heillä on sosiaalisessa ympäristössä omia vastuita ja roolejaan.

Kun ympäristösuhde on hiljalleen kääntynyt käyttöorientoituneemmaksi, metsä on tarjonnut koiranlenkitysmahdollisuuksia ja hyviä marja- ja sienestyspaikkoja — mutta aineistossa paikkakokemukset kylän ympäristössä lapsuuden kääntyessä teini-ikään jättävät aukon. Maailman ja oman elinympäristön kokeminen muuttuu ihmisen kehityksen myötä teini-ikään tullessa. Sosiaalisen ja yhteiskunnallisen maailman merkitys korostuu toiminnallisten mahdollisuuksien yli, ja lapselle hyvin hedelmällisenä näyttäytynyt asuinympäristö voikin muuttua nuoren kokemana köyhäksi.¹⁷⁷ Tämän voi todeta myös ekokylän tapauksessa aineiston analyysin pohjalta, ja myös siitä, mitä aineistossa ei näy: kylän ympäristöön kiinnittyneet paikkakokemukset, jotka ajoittuisivat teini-ikään. Usean haastateltavan puheissa kylän pihapiiri on menettänyt merkitystään teini-ikässä oman katseen siirtyessä toisaalta itseän, mikä näyttäytyy vetäytymisenä omaan tilaan kodin sisällä, toisaalta sosiaaliseen kanssakäymiseen ikätovereiden kanssa. Tällöin korostuu kylältä poispääsemisen ja uusien alueiden valloittamisen tärkeys.

Lapsi oppii ymmärtämään maailmaa siinä ympäristössä, missä hän varttuu. Normalisoitumisen myötä ympäristön edustamat arvot — fyysiset merkit ja sosiaalinen ympäristö — tulevat osaksi ihmistä, joka ympäristölle altistuu. Ympäristön sisäänkirjoitetut arvot vaikuttavat meihin sitä syvemmin, mitä pidempi altistuminen niille on.¹⁷⁸ Ekokylän fyysisessä ympäristössä rakennustapoihin vaikuttaneet ympäristöarvot ovat näkyvillä esimerkiksi kylätontin pinnanmuotojen vaihtelussa ja puustoisuudessa sekä esimerkiksi talojen kierrätysmateriaalien käytön ja värikkään ulkoilun aikaansaamassa estetiikassa.¹⁷⁹ Leikkiympäristön luonnonomaisuuden merkitys siellä varttuneille ilmenee haastatteluissa taajaan. Yhteiskylä lapsuudenympäristönä veratutuu Kytän lapsiystävälliseksi ympäristöksi nimeämään maalaiskylään, jossa luonnonympäristön strukturoimattomuus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisiin lapsille sopiviin

¹⁷⁵ Kyttä, Broberg & Kahila 2009, 10; Kyttä 2003, 22; Horelli 2003, 8.

¹⁷⁶ Nivala & Rynnänen 2013, 27-30.

¹⁷⁷ Kyttä 2003, 25-26; Horelli 2003, 10.

¹⁷⁸ Day 2007, 137.

¹⁷⁹ Palttala & Erat 2009, 33 & 41 & 82.

toimintoihin, ympäristön koetteluun ja manipulointiin.¹⁸⁰ Yhteiskylän ympäristölle on tyypillistä vahvojen heterotopioiden puuttuminen, ympäristön epähierarkisuus. Rakennetut tilat ja luonnonympäristöt lomittuvat melko saumattomasti yhteen eikä synny rinnakkaisia heterotopioita, vahvoja siirtymiä rakennetusta rakentamattomaan. Tämä on tukenut lapsiystävällisyyttä: kylän sisältä luonnonomaisesta ympäristöstä on löytynyt lapsille mieluisia ja turvallisia paikkoja, joissa päästiin pois aikuisen katseen ulottuvilta.¹⁸¹ Kylän ympäristön ”eko” yhdessä verrattain vapaan liikkumisen mahdollistaneen turvallisuuden kokemuksen kanssa, joka myös osaltaan liittyy ekokylän luonnonomaiseen, esimerkiksi merkittävistä liikenteen aiheuttamista turvallisuusriskeistä vapaaseen ympäristöön, on vaikuttanut siihen, miten mielekkäänä lapset ovat ympäristön kokeneet. Asuinalueen ympäristöystävällisyys — paikallista maastoa ja ekosysteemiä säästävä rakentamistyyli — luo mielikuvitusta ruokkivan sekä autonomian että turvallisuuden tarpeita tukevan lapsiystävällisen ympäristön.

Ekokylä lapsuuden ympäristönä ei välttämättä poikkea toisenlaisesta, samantyyppisessä sijainnissa olevasta tai samankaltaiset yhteisösuhteet käsittävästä asuinalueesta. Esimerkiksi maalaiskylässä tai jopa lähiössä voi olla samanlaiset mahdollisuudet vapaaseen liikkumiseen, autonomiseen leikkiin, luontokokemuksiin ja naapuriapuun ja turvalliseen, tiiviiseen yhteisöön. Mutta onko sillä väliä? Ekokylä on konseptina sellainen, joka pyrkii monin tavoin tukemaan hyvää ihmiselämää, jossa otetaan huomioon luonnon hyvinvointi. Perinteistä on poimittu paljon viisautta ideologian toteuttamiseen käytännössä.¹⁸² Ei ole siis ihme, että yhdysviivoja maalaiskylään tai maalaisesta asuinatavasta inspiroituneeseen lähiörakentamiseen¹⁸³ löytyy. Sopivien asukkaiden sattuessa samaa yhteisen tekemisen meininkiä näkyy nykyäänkin maalaiskylissä tai lähiöissä. Ekokylässä siihen toisaalta sitoudutaan ja pyritään muuttopäätöksestä alkaen. Erityisyys ei siis kummunkaan siitä, että näitä paikka- ja yhteisösuhteen teemoja — vapaa liikkuvuus, turvallisuus, yhteinen tekeminen, luonnon tärkeys — sattuu näkymään aineistossa, vaan siitä, että niitä melko varmasti löytyisi aineistosta mitä hyvänsä ekokylää tutkittaessa.¹⁸⁴ Samaa ei voi sanoa mistä tahansa maalaiskylästä tai lähiöstä.

¹⁸⁰ Kyttä 2003, 25-26.

¹⁸¹ Katso myös Saarikangas 2002, 67; Saarikangas 2006, 217.

¹⁸² Erat 1994, 76; katso myös tämän tutkielman luku 4.

¹⁸³ Mäenpää 2004, 296.

¹⁸⁴ Poislukien Haapamatin ja Elon kategorisoinnin kaupunkikorttelimaiset ekoyhteisöt kaupungeissa, jossa vapaa liikkuvuus ja luonnon läheisyys eivät toteudu samalla tavalla.

6 MERKITYSTEN JA VAIKUTUSTEN KYLÄ

Merkitykset ilmenevät ihmisten suhteessa toisiin ihmisiin ja ihmisryhmiin tai ympäristöön ja paikkoihin.¹⁸⁵ Yhteiskylän lasten kylälle paikkana ja yhteisönä antamat merkitykset näyttäytyvät tarkastelemalla tutkittavien suhdetta kylän sosiaaliseen ja fyysiseen ulottuvuuteen. Kun edellisessä luvussa esittelin fyysistä ja sosiaalista ympäristöä, eli haastateltavien nimeämiä kylän ympäristön paikkoja, tapahtumia ja naapurussuhteita ja lasten toimintaa, tässä luvussa johdatteoen suhteiden analyysillä merkitysten jäljille. Tässä luvussa siis tulkitseen: etsin perusteluita ja motiiveja haastateltavien ilmaisuille kylästä ja suhteestaan siihen.

Se, mitä päätetään tai halutaan kertoa, kertoo asioille annetuista merkityksistä.¹⁸⁶ Edellisessä luvussa tiedonantajien kerronta paljastaa, minkälaisia asioita lapsuuden ympäristöstä on tiedostaen tai tiedostamatta nostettu osaksi oman lapsuuden ja Yhteiskylän narratiivia. Luonto ja sen tarjoama tila ja vapaus, yhteisö ja sen tarjoama yhteinen tekeminen nousevat lapsuuden ympäristön tärkeimmiksi seikoiksi. Tässä luvussa merkityksiä löydetään tutkimalla, millä tavalla haastateltavat artikuloivat kylää nykypäivän näkökulmasta. Kysymällä ja tarkastelemalla aineistoa selvitän, mikä suhde tiedonantajilla on omaan lapsuuteen kylällä nykyään tai minkälaisena tämän päivän kylän nähdään. Aineistoa lukemalla paikannan suhdetta valottavia ilmaisuja kylästä ja lapsuudesta. Ihmisen kasvun ja kehityksen vaikutus käsitykseen kylästä kirkastuu vertailemalla myös sitä, miten menneisyyden kylä näyttäytyy kerronnassa verraten nykypäivän kylään. Elävä kylä ja yhteisö on tärkeä ja yhteisessä tekemisessä näkyy elämä. Yhteiskylällä varttuneiden kerronnassa nykypäivänä kiinnitettiin paljon huomiota kylän horrokseen, hitaaseen sammumiseen ennen kuin muutokset, esimerkiksi asukasvaihdokset, ehkä elävöittävät kylää jälleen.

Toisessa alaluvussa paikannan kylälle annettuja merkityksiä siitä, minkälaisena sen tulevaisuus nähdään tai toivotaan nähtävän, ja minkälainen vaikutus omalle tulevaisuudelle kylällä vietetyllä lapsuudella on. Etsin aineistosta ilmaisuja sille, miten haastateltavien mielestä kylällä on tulevaisuutta. Sitenkö, että kylä muuttuu luonteeltaan erilaiseksi, ikääntyvien ihmisten tyyssijaksi, vaiko siten, että asukkaat vaihtuvat ja alkaa uusi kierros lapsiperheiden kylänä? Nähdäänkö itse osana kylän tulevaisuutta? Onko kylä ja sen vaikutukset osa haastateltavien tulevaisuutta? Kiinnostavaa on myös, mitä arvoja haastateltavat ovat mallailleet oman elämänsä perustaksi,

---

¹⁸⁵ Laine 2001 s. 27.

¹⁸⁶ Portelli 2006, 55.

minkälaisilla asenteilla he elämään suhtautuvat. Kolmannessa aluvussa esitän, millä tavalla kertojat kokevat oman nykyisyyden, arvomaailman ja tulevaisuuden kytkeytyvän kylällä vietettyyn lapsuuteen. Annetaanko kylälle merkitystä oman elämän perusteisiin vaikuttavana tekijänä, rakennetaanko kylää osaksi omaa identiteettitarinaa?

6.1 Kiintymys ja kyseenalaistaminen

Kun aineisto on järjestetty uudestaan muistojen, nykykokemuksen, arvojen ja asenteiden sekä tulevaisuuden teemojen alle, paljastuu muistoja kriittisempi nykypäivän suhtautuminen kylään. Lapsuuden kylän luonnehdinnat ”ihana, kiva, hieno, erityinen, haaveellinen” saavat rinnalleen nykypäivänä toisen sävyn: ”jakautunut, ikääntynyt, horroksessa, realistinen”. Lapsuuden ympäristö on muistojen koskemattomassa maailmassa kultainen ja onnellinen, mutta varttuneempana arvojen ja asenteiden määrittämä maailmankuva värittää käsitystä nykyisestä kylästä. Niin Senja, Pauli, Eveliina kuin Sofikin kyseenalaistavat yhteisön toimintaa, esimerkiksi innokkuutta osallistua talkoisiin ja investoida aikaa tai rahaa yhä kestävämpään tapaan asua (Sofi) ja asukkaiden sitoutumista kylän ekologisiin arvoihin (Eveliina, Senja, Pauli)¹⁸⁷. Mielikuvaan kylästä on liittynyt myös huomio, harmi tai huoli kylän hiljentymisestä ja ikääntymisestä (Hilda, Pauli, Senja ja Linnea) ja lapsuuden kylän yhdessä tekemiseen ja elävyyteen perustuneen viehätysten katoaminen. Yksi usealla haastateltavalla negatiiviseksi asiaksi nouseva kylän ominaisuus on nuorelle ja aikuiselle tärkeä asuinpaikan ominaisuus eli palveluiden saavutettavuus (Pauli, Sofi ja Eveliina).

Haastattelija: *”Minkälainen mielikuva sulla nykyään on siitä kylällä vartumisesta? Ja lapsuudesta siellä?”*

Senja: *”No tosi, tosi kyllä onnekas sillain, että, että tuntuu, että on ollu tosi, tosi ihana lapsuus, jotenki siihen liittyen, että on saanu just siellä siellä ihm-, niinku tärkeitä ihmisiä ympärillä, ja on päässy leikkimään ja just olemaan siellä luonnon keskellä ja paljon ulkona ja, ja ja, touhuilemaan. Ja tietysti myös se aikuisten, aikuisten tuki, että ne on joko järjestäny sit sitä yhteistä ohjelmaa tai ollu, ollu muuten siellä apuna tai niinku. Nii. Kyl se on tuntunu sellaselta yhteisölliseltä ja hienolta.”*

N26 (00:25:28)

Lähes kaikilla haastateltavilla nousee esille erilaiset arvostuksen tunteet, kun on puhe siitä, mitä kylällä vietetystä lapsuudesta ajattelee nykyään. Ylläolevassa sitaatissa Senja puhuu onnekkauudesta.

¹⁸⁷ Aihetta käsiteltiin luvussa 4.

Onnekkouden tunne kohdistuu hyviin lapsuusmuistoihin, joissa korostuu kylän yhteisö ja ympäristö, erityisesti luonto. Sofi ja Linnea puolestaan puhuvat kiitollisuudesta. Linnealla kiitollisuus kohdistuu yleisesti kasvu-ympäristöön eikä hän erittele sitä tarkemmin. Sofi kohdistaa kiitollisuutensa kylän sijaintiin ja saavutettavuuteen: vaikka hän puhuu kylän kaukaisesta sijainnista kaupungin palveluihin nähden negatiivisena asiana, hän kuitenkin kiittelee hyviä bussiyhteyksiä Tampereelle. Hän antaa erityismaininnan myös sille, että on saanut kasvaa kylällä oman maan tuotteita syöden ja pellon kotieläimiä kohdaten. Lapsuus on luonut erityisen suhteen ja arvostuksen ruokaan, ymmärryksen siitä, mistä ruoka lautaselle tulee. Eveliina, joka on muuttanut kylältä pois 13-vuotiaana, painottaa paikan erityisyyttä ja peilaa sitä omiin käsityksiinsä ihanteellisesta kasvu- ja asuinpaikasta, joka olisi juuri Yhteiskylän kaltainen, mahdollisuuksine pienimuotoiseen omavaraisuuteen ja lasten vapaaseen liikkumiseen. Hildassa kasvupaikka, joka on aiemmin tuntunut joko ihan tavalliselta tai teini-iässä liiankin erikoiselta¹⁸⁸ on ajan kuluessa ja perspektiivin muuttuessa herättänyt uudenlaisia arvostuksen tunteita, jopa kunnioitusta. Hilda tarkentaa, että kertoo nykyään mielellään, minkälaisessa paikassa on saanut kasvaa — hän tuntee ylpeyttä kylästä, omasta osuudestaan sen tarinassa ja sen osasta omassa elämäntarinassaan.

Nykykokemuksissa kylän kasvatit vetävät rajoja ja määrittelevät kylän erikoisuutta myös itse, sisältä ulos, verrattuna luvussa 4 käsiteltyyn ulkopuolelta kumpuvaan toiseuttamiseen.

Haastatteluissa erikoisuus paikantuu etenkin kylän sosiaaliseen ympäristöön. Esimerkiksi Sofi ja Senja kertovat varttuneemmalla iällä tajunneensa, miten poikkeuksellista ja hienoa on, että on tuntenut kaikki naapurinsa ja lähellä on ollut paljon omanikäisiä leikkitovereita. Yhteiskylällä on tiivis sosiaalinen kanssakäyminen, toisin kuin tyypillisesti muualla Kangasalla ja suomalaisessa yhteiskunnassa, jossa naapureita ei tavata tuntea. Toisaalta tunnistetaan myös asuinalueen erilaisuus sen ympäristöön ja ”ekoon” liittyen, joka näkyy esimerkiksi omavaraisviljelyssä, pellon eläimissä, luonnonläheisyydessä ja ympäristön kunnioituksessa, tietoisuudessa ympäristöasioista, kylän keskusteleavassa ja parempia ratkaisuja hakevassa ilmapiirissä. Siitä rajanvedosta, eli Yhteiskylän määritelmistä muista asuinalueista poikkeavana on tullut monille kasvateille ylpeyden aihe, minkä sanoittavat esimerkiksi Hilda ja Sofi.

Senja: ”[...] *Että tuskin siellä enää kukaan pimplottelee ovikelloja enää pihalla, mitäs leikitää, että onhan se sillai, se on nyt aikuisten ihmisten kylä.*”

N26 (00:37:06)

---

¹⁸⁸ Kts. luku 4.

Sofi: ”*Joo, ei tällasii paikkoja oo. [...] Välillä se aina latistuu, [...] kun ei täällä oo nyt enää nii sellast yhteisöllisyyttä niinku täällä joskus oli. Kun just on paljon lapsia muuttanu pois ja ei niinku monet perheet ei niinku ehdi tai halua osallistua talkoisiin, ja, ja niinku, ja sitte jos tehdä jotai, nii ei oo rahaa, ja ei oo rahaa, ja, tai nii. [...]*”

N22 (00:31:21)

Kaikki haastateltavat mainitsevat haastatteluissaan kerran tai useammin lasten poismuuton ja kylän ikääntymisen. Ikärakenteen muuttuminen on vaikuttanut kylän ilmapiiriin huomattavasti. Sofi ja Senja kertovat kylälle jääneiden vanhempien vähentyneestä innosta yhteistoimintaan, talkoisiin ja yhteisiin investointeihin. Pauli puhuu yhteisten, jaettujen asioiden vähentymisestä ja tulkitsee, että kylälle jäänyt aikuisten yhteisö on nyt jakautuneempi kuin useampien lasten vielä asuttaessa naapurustoa. Linnea ja Eveliina mainitsevat ikääntymisen myös, mutta ohimennen ja sitä spekuloiden. Heillä ei ole samanlaista arkipäivän kokemusta kylän ilmapiirin muutoksista kuin muilla haastateltavilla, koska heillä ei enää asu perhettä kylällä. Hildalle lasten varttuminen ja poismuutto merkitsee hiljenemistä. Kylän raitilla ei näe enää leikkiviä lapsia.

Senja: ”*[...] Täytyy sanoo silleen, että kyllähän sen on jotenki sitten jälkikäteen just huomannu, [...] että ihmisiä sielläkin on kaikki, [...] on monia perheitä sillain hajonnu ja, ja niinku, että ei ne kaikki asiat ehkä oo aina ollu niin sillain ruususia, että monista asioista on vähän ehkä kullisseissaki sitte väännetty ja sillai että. Enkä mä ny tiedä että kuinka ny siellä on aina talikko tanassa kun on talkoopäivä että onhan se vähän sillain että ois kaikkee muutaki ja sellasta että, että... Että ehkä nyt on vähän semmonen realistisempi kuva ja...*”

N26 (00:27:22)

Senja puhuu haastateltavista eniten yhteisöstä ja naapurussuhteista. Yleisesti sävy on lämmin, sellainen, kuten Senja itse muotoilee, mitä käytetään etäisistä sukulaisista puhuttaessa. Naapurit tuntuvat tutuilta ja ovat kiinnostuneita Senjan asioista. Kylän yhteisössä kohtaavat erilaiset persoonat ja erikoisilta tilanteilta ei vältytä: Senja muistelee, kuinka naapurin rouva oli kasvattanut heidän pihalleen kirsikkapuun lupia kyselemättä. Toisaalta erilaiset persoonat luovat yhteisölle haasteita, joita nyt varttuneempana näkee itsekin. Kuva kylästä on muuttunut realistisemmaksi.

Hilda: ”*[...] Nii mä uskon, et jos me kokoonnuttais [...] jonkun vuosi- niinku luokkakokoontumisen tapaisesti, niinniin, kai siä, kai siellä tulis helposti just semmosta, että muisteltais, että kun ollaan ja pelattiin niitä pelejä ja, ja oltiin yhdessä ja tehtiin paljo niinku porukassa [...] sit ku siellä on niitä*

nuorempia [...] niinni nehän ei oo tienny sitä ollenkaan, nii emmä tiä että onko niillä esim. yhtään samanlaista kokemusta siitä kylästä, ku sillon, ku rakennusaikoina jotenki kaikki oli paljon niinku tiiviimpää, ku oli niitä- kaikki lapset oli kaikki suurinpiirtein samanikäisiä, samassa ikähaarukassa, ja oli [...] yhdessä tekemistä [...].”

N19 (00:48:49)

Hildan sitaatti liittyy haastattelutilanteessa käytyyn keskusteluun hänen suhteestaan muihin kylän lapsiin nykyään. Vaikka aktiivisia ystävyys-suhteita ei ole säilynyt kuin yhteen kylän naapuriin, yhteenkuuluvuuden tunne löytyy muidenkin kanssa. Haastateltavat jakavat käsityksen onnellisesta lapsuudesta. Toisaalta nostalgian kiillottama mielikuva lapsuudesta kultaisena, kadonneena aikana viittaa kriittisen vertailevasti nykytilanteeseen. Ennen oli tiiviimpää, nyt vähemmän tiivistä. Ennen oli paljon yhteistä tekemistä, nyt vähemmän. Muistelun teema tulee esille muissakin haastatteluissa. Linnea ja Pauli sanovat muistelevansa kylällä vain vähän ja suhde kylään on ennemminkin ajankohtainen, käytännöllinen, ”normielämää”. Hilda, Senja ja Eveliina muistelevat enemmän, tosin Hilda sanoo kylän olevan vielä vahvasti osa omaa elävää elämää, eikä sinne mennessä tule mummola -vaikutelmia. Sofille tulee mieleen lapsuuden leikit lapsuudenkodin ikkunasta ulos katsellessa, mutta kylä kiinnittyy vahvemmin arkiseen nykyelämään. Haastatteluhetkellä Sofi oli asunut edeltävän kesän vanhempiansa luona työharjoittelupaikan vuoksi.

Eveliina: *”[...] Aina ku mä tuun sinne, kun kävelee sitä jo, jo kun kävelee, varsinki jos tulee bussilla niin sitä tietä siitä niinku päiväkodilta, niin mulla on koko aika sellanen olo kun astuis johonki semmoseen niinku satumaailmaan. Kävelee kokoajan silleen ’ooo, ihanaa, ihanaa’. Ja sitte mulla ei tuu missään määrin niinku negatiivinen tai surullinen olo kun kävelee sen vanhan kodin ohi, vaan si-, ku se on siinä heti ensimmäisenä. [...] Positiivisen tämmösen nostalgia - niinkun - matkan kyläkohde aina. [...] Joo ja just tämmönen niinkun mitä monilla varmasti tulee niinkun vaikka ois ihan jossain kaupungissa lapsuuden koti, aina kun siitä menee ohi , niin on sillain et ’ahh, toi on toi’. Ja koska me ollaan kuitenkin ns. niin varhasessa vaiheessa mun niinku lapsuutta sieltä pois [...].”*

N24 (00:45:25)

Pauli: *”No siis, mä en, se on vähän niinku mulle niinku sellanen normaali lapsuus. Et just se että se oli tosi kivaa sillon pienempänä lapsena ja sit se oli semi perseestä sillon vähän vanhempana, kun se oli vähän sellanen se oli vähän inhottava matka et se niinku viis kilometriä keskustaan [...].”*

M25 (00:15:40)

Esimerkiksi Senja ja Eveliina maalailevat kerronnallaan kuvaa hyvin emotionaalisesta suhteesta, nostalgiastakin: möykkyinen, puiden reunustama tie kylälle tullessa herättelee nostalgiseen tunnelmaan, kylän mielikuvaan yhdistyvät omat haavekuvat omavaraisuudesta ja luonnon tarjoamasta vapaudesta (Eveliina) ja naapureita kuvataan lämpimästi ja paikoin havainnollisesti (Senja). Senja on alkanut muistella lapsuutensa uudella tavalla, kun on esitellyt kylää puolisolleen, ja uskoo nostalgisen suhtautumisen vielä lisääntyvän, kun oma poika varttuu sellaiseen ikään, että äitinä pääsee esittelemään omia lapsuuden paikkojaan. Eveliina, joka on muuttanut kylältä pois 13-vuotiaana ennen teini-iän mukanaan tuomaa muutosta ympäristöön suhtautumisessa, on kaikista kultaisin kuva kylästä ja yhteisöstä. Se perustuu lapsuuden kokemuksiin ja käsityksiin ja on säilynyt menneisyydessä koskemattomana. Eveliina viljelee kerronnassaan positiivisia adjektiiveja ja ilmaisuja, jotka kohdistuvat ennen kaikkea kylän mahdollistamaan elämäntapaan ja sen luonnonläheiseen ympäristöön. Pauli on haastateltavien toisessa ääripäässä ja ei juurikaan käytä emotionaalisia ilmaisuja kylästä ja suhteestaan siihen. Hän kuvaa lapsuuttaan muista poiketen hyvin neutraalisti ”normaaliksi” ja muistaa teini-iän, jolloin kylällä oli jopa ”semi perseestä” asua. Paikka on tärkeä, koska äiti asuu siellä, ”muuten vähän niin ja näin”. Myöhemmin Pauli kyllä myöntää, että äidin poismuutto surettaisi.

Linnea: *”Varmaan sillon kun oli ne juhlat... Tossa muutama vuosi sitten siellä...”*

Haastattelija: *”Joo. 20-vee juhlat.”* [...]

Linnea: *”Niin. Niin sillon ehkä tuli sellanen herätys, että olipas tää niinku, toi on aika siisti paikka.”* [...]

Haastattelija: *”Sillon tuli sellanen herätys?”*

Linnea: *”Joo. Et sitä oikee niinku pysähty aattelemaan silleen.”*

N25 (00:36:09)

Eveliina: *”No ehdottomasti siis semmonen olo, et se on erityinen. Sellanen mulla oli aina kun me muutettiin sieltä ja sit nyt kun ollaan asuttu muualla, niin on aina ollu sellanen olo. Et nykyään niinkun ehkä vielä voimakkaammin. Ja kyl mä muistan, että kun oli ne kakskytvee juhlat ja tota sitte teidän äiti itseasiassa [...] jotenki sil oli niinku semmonen huoli siitä, että muuttaako kaikki sieltä pois kaikki lapset [...]. Niin mulle tuli semmonen, että oi vitsi kun ois niin ihana muuttaa tänne takasin [...].”*

N24 (00:42:26)

Kangasalan Yhteiskylän 20-vuotisjuhlat tulevat esille Linnean ja Eveliinan haastatteluissa.

Linnealle ja Eveliinalle, joilla ei enää asu perhettä kylällä, juhlat ovat olleet harvinaislaatusempi

tilanne, jossa omaa lapsuutta kylällä on tullut muisteltua. Harvoin vierailtu lapsuuden ympäristö ja tutut ihmiset ovat palauttaneet ajatukset päättäneeseen ajanjaksoon omassa elämäntarinassa. Merkkipäivät ovatkin yhteisön mahdollisuus pysähtyä kohtaamaan ja juhlistamaan yhteistä elettyä elämää.

6.2 Arvot ja tulevaisuus

Yhteiskylässä varttuneiden haaveet ja suunnitelmat omasta tulevaisuudesta ovat varsin yleismaailmallisia: onnellinen elämä, johon kuuluu perhe, mukava koti, mielekäs työ ja itsensä kehittäminen. Linnea on ainoa, joka ei vielä tiedä, haluaako lapsia. Hänen haaveensa keskittyvätkin muita enemmän itsensä kehittämiseen ihmisenä, ja materiaallinen puoli — koti ja työ — ovat toissijaisia, välineellisiä asioita itseään tyydyttävän elämäntavan löytämiseen. Linnean toiveissa on kehittyä yhä ihmisläheisemmäksi ihmiseksi, ja se näkyy hänen tulevaisuuden haaveissaan. Koti saisi olla ystävien lähellä, ihmisten keskellä, ja siksi kaupunkiasuminen houkuttelee tällä hetkellä enemmän kuin maaseutumainen asuminen. Tulevaisuudessa pian valmistuva hammaslääkäri tahtois tehdä kenties vielä ihmisläheisempää työtä, mutta nykyisen ammatinvalinnankin pohjalta löytyy halu auttaa ja parantaa toisten ihmisten elämää.

Myös Eveliina, Hilda ja Sofi toivovat tulevaisuuden työltään mahdollisuutta vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin. Sofille, joka opiskelee ympäristöjohtamista, ja Hildalle, jonka opintoala on tietojenkäsittely, sydäntä lähellä olevia kysymyksiä ovat ennen kaikkea ilmastoasiat. Eveliina toivoo tulevalta opettajanuraltaan mahdollisuutta vaikuttaa siihen, että yhteiskuntaan kasvaa lapsia, jotka ovat sen aktiiviisiä toimijoita ja kokevat voivansa vaikuttaa sen asioihin. Senjan työtoiveet liittyvät vaikutusmahdollisuuksien sijaan työyhteisön ominaisuuksiin ja ennen kaikkea hyvään yhdessä tekemisen ilmapiiriin. Senjan kerronnassa yhteisö ja tukiverkko näyttäytyy kautta haastattelun hyvin tärkeänä ja keskeisenä elämän elementtinä. Senja toivoo toisaalta näkevänsä yhteiskunnan muuttuvan sellaiseen suuntaan, jossa ihmiset välittävät toisistaan enemmän ja tekevät elämänvalintoja ja esimerkiksi kulutuspäätöksiä tietoisesti, ja näkee tässä yhteydessä oman ammatti-identiteettinsä liittyvän toiveiden tulevaisuuteen sivistyksen lisäämisen kautta. Pauli haluaa sanoutua irti yhteiskunnallisista kysymyksistä eikä tahdo ”missään nimessä” olla omilla toimillaan mukana yhteiskunnan muutoksessa. Tulevaisuuden haaveet ovat henkilökohtaiseen elämänpolkuun liittyviä.

Pauli pohtii tulevaisuuden työsuunnitelmista puhuttaessa, ettei muutto ulkomaillekaan ole poissuljettu vaihtoehto, mutta toivoo kasvattavansa omat mahdolliset lapsensa maaseudulla,

	Luonto ja ekologisuus	Ihmisläheisyys, yhteisöllisyys ja naapurit	Vaikuttaminen ja itsensä kehittäminen
Pauli	- Luonto lenkkeily-ympäristönä, tila ja hiljaisuus - Ekologisuus ei tärkeää, ei usko ilmastonmuutokseen	Naapurisuhteet melko tärkeitä, kaveriporukka tärkeä, arvostaa yksilötyöskentelyä ja omaa aikaa	- Luovuus työelämässä tärkeää - Ei halua vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin
Sofi	- Luonto liikunnan ja esim. marjanpöiminnan areenana - Ekologisuus hyvin tärkeää, ilmenee ahdistuksena	Yhteisöllisyyden arvot eivät erityisen tärkeitä, lapsuudessa leikkiverit tärkeitä	- Halu vaikuttaa etenkin ympäristöasioihin - Halu kehittyä esim. voimistelussa
Eveliina	- Luonto kaikkialla ympärillä, kaupunki-luonto tärkeää, esteettinen suhde - Ekologisuus tärkeää, uskoo yksilön vaikutusmahdollisuuksiin	Yhteisöllisyys ja tulevaisuudessa hyvät naapurisuhteet hyvin tärkeitä	- Halu vaikuttaa työelämässään ja omilla teoillaan - Itsensä kehittäminen ei nouse esille
Hilda	- Voimakas luontosuhde, itsesäätely ja moniaistisuus - Ekologisuus hyvin tärkeää, ilmenee ahdistuksena	Toivoo hyviä naapurisuhteita tulevaisuudelta	- Halu vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin työelämässä - Halu kehittää ajattelu- ja toimintapojaan esim. kestävän kehityksen kysymyksissä
Linnea	- Luonnossa liikutaan, rauhoitutaan ja ihaillaan kauneutta - Omakohtainen ekologisuus tärkeää	Ihmisläheisyys ja yhteisöllisyys tärkeää työelämässä, haluaa myös asua ystävien lähellä	- Halu kehittyä työelämässä ja vapaa-ajalla - Yhteiskunnallinen vaikuttaminen ei ensisijaisen tärkeää
Senja	- Luonto virkistäytymiseen - Omakohtainen ekologisuus tärkeää	Yhteisöllisyys ja voimavarojen jakaminen hyvin tärkeää	- Halu avoimin mielin etsiä parempia tapoja toimia esim. ekologisuus - Halu vaikuttaa ei nouse esille

Taulukko 4. Haastateltavien arvoja.

kaukana kaupungin huolista. Linnea muotoilee olevansa avoin asumisratkaisun ja sijainnin suhteen, mutta mainitsee erityisesti kaupunkiasumisen kenties Helsingissä. Maaseutu olisi vaihtoehto, mikäli olisi mahdollista, että paljon ystäviä asuisi lähistöllä. Senja on suunnitellut kerrostaloasumisen tarjoamaa huolettomuutta, jossa ei tarvitse ajatella lumenluonnin kaltaisia velvollisuuksia, ja luonnon ja sosiaalisen tilan kaipuuseen vastaisi haaveiden mökki. Kerrostalosuunnitelmasta huolimatta jo melko lähitulevaisuudessa suunnitelmissa olisi muuttaa pois kaupunkimaisesta ympäristöstä, jotta lapsi pääsisi varttumaan otollisemmassa ympäristössä. Hildan tulevaisuuden toiveissa hämmöttää koti maaseutumaisessa ympäristössä, mutta sopivan lähellä kaupungin palveluita. Sofi toivoo kotia kaupunkilähiöstä, jossa on hyvät kulkuyhteydet ja palvelut, mutta myös paljon kasvillisuutta ja valoa, niin sisällä kuin ulkona. Eveliinalla on selkeät haaveet tulevaisuuden

asumisratkaisuihin. Aluksi voisi pienen perheenkin kanssa asua kerrostalossa, myöhemmin tilantarpeen kasvaessa sitten ehkä omakotitalossa. Omakotitalon miljööksi ekokylä olisi ”haaveellinen”.

Sofi: ”[...] *Ei mun haaveena ainakaa täl hetkellä oo niinku, niinku tällanen ekokylä, että tyyliin vaan, että se itse rakennetaan talo ja, ja että, et luodaan semmonen kulttuuri jonnekin paikkaan, nii, niin ei se tällä hetkellä oo sellanen unelma. [...]*”

N22 (01:12:15)

Eveliina: ”*Se kyllä näyttää semmoselta et mielelläni muuttaisin takasi niinku tälleen [napsauttaa sormiaan] jos ois, jos se ois niinku mahdollista, se ois hienoo niinku silleen et se ois niinku se oma, jota sais niinku ite sit laittaa ja hoitaa.*”

N24 (00:45:58)

Kylän tulevaisuus on haastateltavia mietityttänyt asia ja tuli haastatteluissa taajaan esille muiden käsiteltävien teemojen lomassa. Aiemmin käsitelty teema kylän ikääntymisestä ja sen tuomista muutoksista kytki päälle monella haastateltavalla pohdinnat omasta osasta kylän tulevaisuudessa. Olenko minä osa kylän tulevaisuutta? Linnea ja Eveliina, joilla ei ole parhaillaan perhekytköksiä kylälle, eivät sanoittaneet surua kylän menettämisestä. Suora suhde kylään on jo menneisyyttä. Molemmat kuitenkin näkevät mahdollisuutena oman tai jonkun perheen jäsenen paluun kylän asukkaaksi. Eveliinalle paluu kylälle on haavekuva, johon hän palasi useamman kerran haastattelun aikana. Hän kokee, että pääsisi toteuttamaan ekokylällä sellaista elämää, joka vastaisi hänen omia arvojaan. Linnealla paluu kylälle liittyy käytännöllisyyteen ja tuli esille kylän nykymerkityksistä keskustellessa. Hänen äitinsä omistaa yhä nyt vuokralla olevan talon kylällä. Väylä paluulle on siis avoinna, ja kylä tuntuu jollain tapaa yhä perheelle tärkeältä ja ajankohtaiselta paikalta. Sofi ja Hilda, haastateltavista nuorimmat, joilla oma asuminen kylällä on kaikista lähimpänä, sanoivat suoraan, ettei oman elämän perustaminen kylälle tällä hetkellä kiinnosta. Sofia ei kiinnosta ekokylätyyppinen asumisratkaisu, oman talon rakentaminen ja yhteisön kulttuurin luominen, muuallakaan. Molemmat olivat kuitenkin murheissaan ajatuksesta, että vanhemmat myisivät talon ja side kylään katkeaisi. Lapsuuden kodin luopumisesta puhuttaessa Sofin puheessa pilkahtaa mahdollisuus oman paluuhalukkuuden syttymiseen joskus tulevaisuudessa. Tärkeää olisi, että taloon muuttaisi joku, joka ymmärtää ekokylän arvon.

Pauli: ”[...] *Vähän tuntuu, et ku nyt ei oo enää niitä yhteisiä asioita, ku ei oo ne lapset sillai siinä, niin [...] se on sellatteessa horrosvaiheessa justinsa, että musta tuntuu että kohta niinku porukka*

alkaa justiiinsa muuttamaan sieltä pois, niinkun, [...] johonkin kaupunkiin tai johonkin, et tota. Tietysti äitihän ei sieltä lähde ikinä, että se, sitä on ihan turha-, mutta justiiinsa, että kuitenkin se tuntuu vähän sellatteelta, että justiiinsa, se on vähän sellane odottava filis siinä, et.”

M25 (00:19:23)

Pauli ja Senja eivät puhuneet omasta halustaan tai haluttomuudestaan palata kylälle. Paulista on epätodennäköistä, että hänen vahvasti kylälle ja sen elämäntapaan juurtunut äitinsä ikinä muuttaisi kylältä pois, vaikka hän muuten näkee kylän tulevaisuudessa todennäköiseksi sen, että monet muuttavat sieltä pois lähemmäs palveluita. Senjan haastattelussa ei tullut esille mahdollisuutta kyläsiteen katkeamisesta tai sen mahdollisuuden herättämistä tunteista. Hän kuitenkin näki kylän uusimmissa tulokkaissa jo pilkahduksen kylälle tarpeellisesta tulevaisuuden suunnasta, uusista ideoista ja innosta tehdä uusia asioita kylän hyväksi ja kylän sisällä. Kylällä varttuneiden tulevaisuuspohdinnoissa on paikannettavissa kytkös Lohmannin yhteisön minimääritelmään, jonka mukaan olennaista (paikallis)yhteisölle on sen olemassaolon ja jatkuvuuden luonnehtiminen: eli minkälaisena se on olemassa tiettyä ajanjaksona ja miten se jatkaa olemassaoloaan yksittäisten jäsenten vaihtumisen myötä.¹⁸⁹ Haastateltavien puheissa pilkahtelee kysymykset yhteisön jatkuvuudesta, mutta ainakin osalla — kuten ilmenee edellä Senjan haastattelusitaatissa — on luotto yhteisön säilymiseen, tavalla tai toisella. Nähtäväksi jää, säilyttääkö yhteisö ekologisuuteen perustuvan erityisyytensä asukasvaihdosten ja ikääntymisen myötä, vai alkaako alue kenties muuttua ja lähestyä yhä enemmän tavallista naapurustoa. Täysin tavalliseksi asuinalueeksi kylä ei voi muuttua esimerkiksi harmaan veden puhdistukseen ja lämmitykseen liittyvän infrastruktuurin edellytysten vuoksi, mutta sen sijaan yhteiseen tekemiseen perustuva sosiaalisen kestävyuden ulottuvuus voi olla tulilinjalla.

6.3 Kylän vaikutukset

Tyytyväisyys omaan lapsuuteen Yhteiskylällä yhdistettynä kehittyvään käsitykseen vanhemmuuden realiteeteista näkyy haastateltavien näkemyksissä ihanteellisesta paikasta kasvattaa oma lapsi. Haaveet ympäristöstä kasvattaa lapsi poikkeavatkin monella siitä, miten on kuvaillut tulevaisuuden haavekotiansa. Kaikki paitsi Eveliina mainitsevat toiveen siirtää oman lapsuuden muisteluissakin korostuneet vapauden kulkea ja turvallisuudentunteen seuraavalle sukupolvelle. Ympäristö, jonka niin lapsi kuin vanhempi kokee turvalliseksi, takaa mahdollisuudet itsenäiseen ”menemiseen, tulemiseen, keksimiseen ja kehittämiseen”, kuten Senja muotoilee. Luonto tulee erityisesti esille

¹⁸⁹ Knuutila 1998, 39.

Hildan ja Sofin toiveissa. Sofi toivoisi lapsensa saavan kasvaa metsän ja kasvien ympäröimänä, tietäen mistä ruoka tulee. Hilda toivoo, että lapselle kehittyisi samanlainen kunnioitus luontoa kohtaan, minkä ekokylällä varttuminen on hänelle itselleen suonut. Eveliina puhuu yleisemmin toivovansa, että kuten ekokylän ekologisesti painottunut kasvuympäristö on ollut hänen oman ympäristösuhteensa kehittymisen tukena, myös jälkikasvu kasvaisi omaksumaan ekologiset arvot normina. Siten ympäristöystävällisten valintojen tekeminen ei ole suuri vaiva tai uhraus enää aikuisenakaan. Sofi ja Linnea nimeävät leikkiverit ja yhteisen tekemisen asioiksi, jonka toivoisi siirtyvän myös omille lapsille, ja yhteisten pelisääntöjen noudattamisen tärkeys on Senjan esille nostama hyvän lapsuuden tekijä.

Senja: ”En ehkä oo osannu haaveilla, ehkä mä nyt tässä huomaanki, että, että mä oon ajatellu, että se on aika ainutlaatusta mitä siellä kylällä oli. Niinku että emmää oo osannu niinku ehkä ajatella että se on itsestäänselvää mitä se mun tulevaisuudessa, vaan oon ajatellu että ei, ei sellasta niinku oo normaalisti. En oo niinku, en oo osannu sitä sillain ajatella, että se ois jotenki mahollista.”

Sekä: ”Ehkä mä koen, että se on ollu tosi hyvä ympäristö toi kylä siinä että siellä on saanu niin, on saanu mennä ja tulla ja olla ja keksiä ja kehittää ja sillain, mutta sitte kuitenkin siinä on ollu myös se puoli, että, että on, on kuitenkin tietyt säännöt, että on täytyy kuitenkin ottaa toiset huomioon sillain, että, että... Mun täytyy nyt myös osata olla toisten kanssa, että - en mä osaa kuvitella kyllä, että mä vois in ihan kauheesti parantaa siitä niinku ympäristöstä. [...]”

N26 (00:55:51 ja 01:01:02)

Melkolailla kaikki oman lapsuuden muistelussa nousseet ympäristötekijät ja merkitykset nousevat esille myös puhuttaessa siitä, mitä samaa omille lapsilleen toivoisi. Monen haastateltavan onkin vaikea keksiä omasta kasvuympäristöstään parannettavaa, eivätkä esimerkiksi Pauli ja Senja pysty kuvittelemaan ympäristöä, joka olisi parempi omien lasten kasvatukseen. Senja maalailee ylläolevassa sitaatissa lähes utopistista kuvaa ekokylästä mahdottoman hyvänä kasvuympäristönä. Sofi sanoo toivovansa, mikäli mahdollista, vielä enemmän juuri samanikäisiä leikkiveriteita lapsensa elämään. Hilda ei näe minkään asian ehdottomasti olevan sellainen, ettei toivoisi omalle lapselleen siirtyvän, mutta pohdiskelee asuinyhteisön haasteita. Vaikka voisi olla helpompaa asua niin, että kaikki naapurit olisivat juuri samanmielisiä, Hilda arvelee, ettei konflikteilta silti välttyisi; ja toisaalta erilaisten konfliktien selvittäminen kuuluu ihmisyyteen ja ihmisenä kasvuun haastaen totuttuja ajattelutapoja. Linnea toivoisi, että lapsi säästyisi sellaiselta eristäytymiseltä, minkä hän itse koki tietyssä iässä, ja että yhteisö olisi siinä tukena siten, että lapset ja aikuiset tekisivät vielä enemmän yhdessä asioita:

Linnea: ”[...] *Pysyy se leikkisyys ja, ja se, se semmonen avoimuus siinä [...] olis sellanen välittömyys ihmisten kesken, niinku. [...] Ite ehkä vähän sitte rupes eristäytyyn, niin se oli ehkä itestä kii, et mä en tiä, et siinä niinku voiko sen niinku yhteisöllä sit vaikuttaa, en tiä. Nii, emmätiä oisko sitte jossaki kohtaa vähän vähemmän ollu jotain yhteisiä pihaleikkejä vaik tällasia, just et ne vaan niinku jatkuis. [...] Ja ehkä [...] että ois sellasta, missä ois sekä aikuiset että lapset, nii vois olla ehkä vähän lisää ideaalimaailmassa [...].*”

N25 (01:09: 09)

Kylän vaikutukset siellä varttuneiden tulevaisuuden haaveisiin eivät muuten ole silmäänpistävän selkeitä. Haaveet ovat yleisinhimillisiä. Myös etenkin Sofilla ja Hildalla vahvat ympäristön tilaan liittyvät toiveet tulevaisuuden suhteen ovat varsin yleisiä nykypäivän nuorten ja kaiken ikäisten suomalaisten keskuudessa eivätkä kerro ympäristötietoisessa kasvu ympäristössä varttumisen vaikutuksista.¹⁹⁰ Paulin vähemmän huolestunut, jopa kriittinen suhtautuminen ilmastonmuutokseen ei niinkään ole poikkeavaa; nuoret miehet ovat kaikista väestöryhmistä vähiten kiinnostuneita kestävän kehityksen kysymyksistä.¹⁹¹ Esimerkiksi Paulin halun korostaa omaa välipitämättömyyttään ilmastoasioita ja muita poliittisia kysymyksiä kohtaan voi tulkita tarkoittavan, että muunlainen sosialisoituminen on ollut asuinpaikan kasvu ympäristönä vaikutuksia tärkeämpää arvojen ja asenteiden, haaveiden ja suunnitelmien muodostumiselle; esimerkiksi perheen vaikutukset ovat vahvasti esillä tässäkin aineistossa. Ensimmäinen asia, jonka Pauli lapsuudestaan muistaa, liittyy ”isän karseaan hiaceen” ja haaveammatti ralliautokuskin tai -suunnittelijana kummuneen jo pienenä lapsena syttyneestä kiinnostuksesta autoihin. Ympäristöasiat eivät ole Paulin mukaan olleet heidän perheessään pinnalla.

Laajassa vertailututkimuksessa erot jonkin toisen kasvu ympäristön ja ekokylän vaikutusten välillä voisivat tulla esille niin, että niillä olisi tiedollista arvoa. Tässä kokemuksia käsittelevässä kuvailevassa tutkimuksessa haastateltavien oma näkemys on ainoa kylän vaikutuksiin liittyvä seikka, josta on mielekästä esittää väitteitä. Kaikki haastateltavat uskovat, että ekokylällä kasvu ympäristönä on ollut vaikutusta omaan arvomaailmaan ja sitä kautta myös elämänvalintoihin ja -suunnitelmiin. Hilda uskoo, että luontosuhde ei olisi kehittynyt toisessa asuinpaikassa yhtä vahvaksi. Hän arvelee myös, että halu vaikuttaa yhteiskunnallisiin ja ilmastoasioihin voi olla osaksi peräisin vartumisesta ekokylällä. Pauli näkee mahdollisuutena, että lapsuuden asuinpaikan

¹⁹⁰ Vuoden 2018 nuorisobarometrissa ilmeni nuorten kasvava huoli ympäristöasioista. Esim. Yle Uutiset: ”Nuorten huoli ilmastonmuutoksesta kasvanut jyrkästi”, Terävä, 2018.

¹⁹¹ Esim YLE Uutiset: ”Kun lähiruoka tarkoittaa lähigrillin burgeria – Professori: Arviolta neljännes nuorista miehistä ei ole kiinnostunut tai vastustaa kestävää kehitystä”, Ziemann 2018.

läheisten naapurisuhteiden seurausta voisi olla oma avoimuus ja halu olla tekemisissä naapurien kanssa. Lisäksi Pauli, samoin kuin Sofi, uskoo, että ekokyläelämän mahdollistamat oman maan tuotteet ovat vaikuttaneet ruokasuhteeseen. Sofi arvelee, että oma suhde lautasella olevaan ruokaan olisi paljon latteampi, jos ei kautta lapsuuden olisi päässyt osallistumaan jokaiseen ruuan tuotannon ja kuluttamisen vaiheeseen pellolta suuhun.

Tiedonantajien on kuitenkin samalla vaikea paikantaa ja nimetä vaikutuksia varmasti. Juuri eron tekeminen perheen ja kylän vaikutusten välille on erityisen hankalaa. Hilda sanoittaa ajatuksen, joka pilkistelee muidenkin pohdinnan lomassa: eroa vanhempien ja kylän vaikutuksille on vaikea tehdä, koska vanhemmat jakavat kylän eettiset arvot. Asukkaat tekevät yhteisön, ja jokaisella perheellä on pienessä yhteisössä varsin isokin vaikutus siihen, minkälainen ajattelun ja tekemisen ilmapiiri kylällä on. Linnean ajatus yhteisön voimasta tarkentaa näköalaa ekokylällä varttumisen vaikutuksista: kukin perhe olisi periaatteessa toteuttanut samaa elämäntapaa missä tahansa asuen, mutta ekokylän yhteisössä ekologisille ja yhteisen tekemisen arvoille on tullut voimaa. Linnea uskoo, että esimerkiksi teini-iässä yhteisön jakamien arvojen voimalla on ollut vaikutusta, kun vanhempien näkemyksiä kyseenalaistetaan, ja ekologisuuskin olisi voinut helposti olla teinin tulilinjalla. Senjan ajatukset täydentävät ajatusta yhteisön voimasta, ilmapiirin vaikutuksista omaan ajattelumalliin:

Senja: ”Emmää tiää olisko niinku, oisko ne semmoset, vaikka just kierrättäminen ja... semmoset asiat, oisko ne millään tavalla itsestänselvyyksiä. Tai sellanen niinku ehkä se maindsetti, että... että... mitä valintoja ois hyvä tehdä. Jotenki. Kauheen vaikee sanoo. Mm. Niin ehkä sillain niinku ehkä tuolla kylällä on ollu sillain että kaikesta ainaki aikuiset keskenään niin kaikesta voi, että voi puhua, ja niinku, kaikkee voi aina miettii, niinku, että [...] mikä lämmityksessä on hyvä, mikä sähkölaitteissa on hyvä, no mikä kosmeto - kosmetologissa, tai pesuaineissa tai semmosissa, mikä niissä ois hyvää, oisko joku parempi, tai sillain että. Ehkä semmonen niinku ajattelumalli, niin kyllä se niinku on siirtyny ehkä itellekki, että [...] aina kaikessa voi tehdä vähän jonku paremmanki valinnan [...].”

N26 (00:44:27)

Jokainen Yhteiskylälle asettunut aikuinen on kuitenkin oletettavasti muuttanut sinne, koska kokee sen tyyppisen asumisen vastaavan jotain omaa elämäntavoitettaan tai -arvoaan. Palttalan seurantatutkimuksen mukaan asukkaiden yleisin peruste valintaan asettua Yhteiskylälle oli kylän

ekologiset arvot (75% vastaajista) ja lasten sopiva kasvuympäristö (yli 60% vastaajista).¹⁹²

Eveliinan mukaan perhe on aikanaan muuttanut kylälle äidin vahvojen luontoarvojen seurauksena, halusta vaikuttaa ympäristöasioihin oman arkipäivänsä valinnoilla ja asua ympäristössä, jossa tehdään hyviä ratkaisuja. Eveliina kokee, että vahva, idealistinenkin usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin pienin teoin on vahvistunut vanhempien asuinpaikkavalinnan seurauksena. Yhteiskylässä on kasvettu ilmapiirissä, jossa usko omien pienten tekojen vaikutuksiin on elänyt, ja arkipäiväisistä ympäristövalinnoista, esimerkiksi kierrättämisestä ja ympäristöystävällisten tuotteiden valitsemisesta, on tullut lapsesta asti tapa, jota ei ole työlästä aikuisenakaan toteuttaa. Toisen vaikutuksen Eveliina paikantaa Yhteiskylän lasten yhteisöön ja omaan vahvaan arvostukseensa sitä kohtaan. Yhteisten leikkien ja yhdessä tekemisen kulttuuri on vaikuttanut omaan rooliin ja käyttäytymiseen sosiaalisissa tilanteissa kautta lapsuuden ja nuoruuden.

6.4 Yhteenveto

Lapsuuden muistelua (luku 5) ja nykypäivän reflektiota (luku 6) rinnakkain tarkastellessa on selvää, että haastateltavien paikkasuhde, orientoituminen lapsuuden ympäristöönsä, vastaa osallisuuden kokemusta. Kylälle annetut merkitykset ja kyläympäristöön orientoituminen tänä päivänä perustuu ihmissuhteisiin ja sosiaalisiin verkostoihin sekä tunnesisältöihin ja minuuden muodostumiseen. Lapsuuden muistoissa paikkasuhde näyttää ennen kaikkea toiminnallisena.¹⁹³ Tulkinta tutkittavien ilmaisuista paikkasuhteestaan myötäilee etenkin kaupunkisosiologien näkemystä, jonka mukaan ihmisen ja paikan välinen suhde on väistämättä sosiaalista.¹⁹⁴ Ennen kaikkea aineistosta käy ilmi arvostus lapsuuden sosiaaliseen ympäristöön, leikkitovereihin ja turvallisiin naapureihin, yhdessä tekemisen ilmapiiriin. Paikkakiintymys kietoutuu yhteiskyläläisten käsityksissä yhteisökiintymykseen. Osalla haastateltavista paikkakiintymys vaikuttaa perustuvan myös fyysisiin ominaisuuksiin. Esimerkiksi Hilda puhuu yksityiskohtaisesti kuvaillen omista kokemuksistaan kylän luonnonympäristössä ja sen vaikutuksista omaan luontosuhteeseensa. Kylän ympäristön herättämät kiintymyksen tunteet palautuvat oikeastaan silloinkin merkityksiin, Hildalla luonnon tärkeyteen omassa elämässä esimerkiksi mielikuvituksen ruokkijana ja itsesäätelyn välineenä.¹⁹⁵

¹⁹² Palttala & Erat 2009, 76 — kyselyssä pyydettiin mainitsemaan kolme tärkeintä perustetta asuinalueen valintaan.

¹⁹³ Aura, Horelli & Korpela 1997, 123-124.

¹⁹⁴ Scannell & Gifford 2010, 4.

¹⁹⁵ Scannell & Gifford 2010, 5.

Yleisesti ekokylällä varttuneiden lasten arvostus ja luonnehdinnat omasta kasvuympäristöstään vaikuttavat tyypillisiltä onnellisen lapsuusympäristön luonnehdinnoilta. Kylälle annetut merkitykset vaihtelevat vahvasta arvostuksesta arkipäiväisyyteen; suhtautuminen omaan kasvuympäristöön ilmenee aineistossa kunnioituksena ja kiitollisuutena, kokemuksena tavallisuudesta tai arkipäiväisyydestä, nostalgiana, huolena tai harmina hiljenemisestä ja pelkona siteiden katkeamisesta. Arvostus ja kiitollisuus kohdistuvat luontoon, naapureihin ja lasten yhteisöön, vapaudentuntuun ja tilaan, yhteisiin leikkeihin ja kylän yhteisiin tapahtumiin. Paikkakiintymyksen kiinnostuksissa voi nähdä myös kylän erityisluonteen ympäristöystävälliseksi ja ympäristöystävällistä elämäntapaa tukevaksi suunniteltuna ja rakennettuna asuinalueena; esimerkiksi puuston ja pinnanmuotojen säilyminen kylätontilla on vaikuttanut siihen, miten ihanana lapset ovat ympäristön kokeneet. Ympäristöystävällisyys tuottaa myös lapsiystävällisen ympäristön.

Kylällä varttuneet kokevat kylän toimintaan sisäänkirjoitettujen arvojen, mission, vaikuttaneen myös omaan elämäänsä. Arvot ovat ilmenneet haastateltavien mukaan esimerkiksi keskusteleavassa ja avoimessa ilmapiirissä: kylällä on aina voitu puntaroida yhdessä, miten asiat voisi hoitaa entistä paremmin ja ympäristöystävällisemmin, ja toisaalta tuomitsevuuden ilmapiiri on ainakin lasten näkökulmasta jäänyt puuttumaan. Kylällä vaikuttaa myös voimavarojen yhdistämisen ideaali, mikä yhtäläillä näkyy kylällä varttuneiden nykypäivän kokemuksissa ja tulevaisuuden haaveissa.

Ekokylän nuoremmalle sukupolvelle yhteisö on melkolailta yhtä kuin kylä. Naapurien merkitys nousee esille toistuvasti. Etenkin lapsuudessa on ollut tärkeää, että on asunut tiiviissä asumayhteisössä, jossa leikkiverit ja turvalliset aikuiset ovat olleet lähellä. Ekoyhteisö on luonut itselleen oman toimintakulttuurin ja ilmapiirin ja lapset ovat olleet merkittävässä osassa yhteisön omassa tulkinnassa identiteetistään. Kokemus yhteisön tärkeydestä lapsuudessa on siirtynyt myös omiin tulevaisuudenhaaveisiin. Monet tiedonantajat haaveilevat tulevaisuudesta, jossa naapuri tunnetaan ja naapuruus on voimavara. Ihmisläheisyys ja yhdessä tekemisen arvostaminen näkyy useilla haastateltavilla myös muissa kuin asumisen haaveissa. Ihmisläheisyyttä ja voimavarojen jakamista toivotaan myös työelämältä ja vapaa-ajalta. Nykypäivänä, yksilökeskeisessä liikkuvuuden leimaamassa maailmassa ihminen voi kokea tarvetta kuulua johonkin pienempään, erityiseen, ja samaistuminen omaan asuinyhteisöön on yksi keino tarpeen toteuttamiseen.¹⁹⁶

Yhteiskylän lasten lapsuuden kokemuksissa yhteisön — varsinkin lasten oman yhteisön — yhteinen liittyy ensisijaisesti alueelliseen läheisyyteen. Haastatteluissa kerrotaan naapuruudesta ja

---

¹⁹⁶ Sihvola 2000, 69-70.

yhteistoimintaan perustuvan asumisen edellyttämästä yhteisökulttuurista. Leikkiverit ovat muodostuneet tärkeiksi, koska he ovat lähellä. Toisaalta nykypäivän valossa kylän merkityksiä ja luonnetta pohdittaessa nousee osassa haastatteluista esille näkemys yhteisön jakamasta hyvän elämän ideologiasta piirteenä, joka määrittää tai jonka ainakin pitäisi määrittää yhteiselämää. Kyläyhteisön toimintaa ja vuorovaikutusta määrittävät tietynlaiset ekologisuuden ja yhteistoiminnan ideologiaan perustuvat päämäärät. Uusien rakenteiden tai ratkaisujen omaksuminen kylälle näyttäytyy joidenkin haastateltavien puheessa asukkaiden kesken erimielisyyksiä ruokkivana asiana. Toisaalta aineisto osoittaa, että erimielisyyksistä huolimatta niitä yhä haetaan ja toteutetaan, esimerkkeinä aurinkopaneelit, kesäkanat ja -lampaat. Analyysi osoittaa, että nykynäkökulmasta Kangasalan Yhteiskylä on myös siellä varttuneille yhteisö, jossa yhteinen on pohjimmiltaan ne normit ja arvomaailma, johon sen itsensä määrittely ja sisäinen toiminta perustuvat; yhteisön minimimäärittelyssä yhteisön keskeinen karakteri on yhteisössä jaetut arvot ja/tai normit ja niiden tunnustus, sekä yhteisön olemassaolon mahdollistama jäsenten sosiaalisuus, eli vastavuoroinen tuki ja solidaarisuus. Olennaista on sen olemassaolon ja jatkuvuuden luonnehtiminen: minkälaisena se on olemassa tiettyinä ajanjaksona ja miten se jatkaa olemassaoloaan yksittäisten jäsenten vaihtumisen myötä.¹⁹⁷ Jatkuvuus on kysymys, joka tuntuu olevan yhä ajankohtaisempi Yhteiskylän yhteisölle ja mietityttää ainakin kylällä varttuneita ja sieltä poismuuttaneita. Samalla puheissa pilkahtelee luotto yhteisön säilymiseen, tavalla tai toisella.

Nähtäväksi jää, minkälainen kylän muutos tulee ikääntymisen ja vääjämättä tapahtuvien asukasvaihdojen myötä olemaan. Ekologinen infrastruktuuri ja asumisen puitteet muuttuvat hitaammin, mutta ennen pitkää uudet innovaatiot ja tekniikan kehitys pakottavat uusimaan vanhaksi käyvää infraa. Sen sijaan todennäköisimmin muuttuu yhteiseen tekemiseen perustuva sosiaalisen kestävyuden ulottuvuus. Toisaalta niin kauan, kun yhteisön itse määrittelemä ja sen ulkopuolelta määritelty identiteetti ovat kietoutuneet ympäristöystävällisyyteen, mahdolliset uudetkin asukkaat ovat oletettavasti sellaisia, jotka tahtovat samaistua yhteisön identiteettiin ja ainakin jollain tasolla jakaa sen ekologisen ideologian. Ehkä kyläyhteisön ekologisuuden kehittymistä edelleen jarruttaakin ennen kaikkea nykyisten, ikääntyvien asukkaiden haluttomuus muuttaa sieltä pois. Tällöin ennen eläväisestä lasten ekokylästä uhkaa tulla aikuisten ihmisten kylä ja into uusien, ratkaisujen etsimiseen elinympäristön kehittämiseksi hiipuu.

---

¹⁹⁷ Jäsentely teoksesta Knuutila 1998, 39, perustuen Georg Lohmannin artikkeliin ”Yhteisöt ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ongelmat”, *Tiede & edistys* 1/96, 1-10, 1996.

7 LOPUKSI

Subjektiiivisuuteni tutkimuksen aiheeseen nähden on asettanut monenlaisia ennakkovarauksia tutkimukselle. Jälkikäteen reflektoiden yksi tärkeimmistä ja haastavimmista edellytyksistä tutkimuksen uskottavuudelle ja onnistumiselle on ollut avoin ja joustava suhtautuminen tutkimusaiheeseen. Tässä hankkeessa on vaikuttanut tavallista tutkimusasetelmaa — sellaista, jossa tutkija on ulkopuolinen tarkkailija ilmiöön nähden — vahvempi ennakkokäsitys siitä, minkälaisia tutkimustulokset tulisivat olemaan. Itselläni osana tutkimuksen perusjoukkoa on käsitys siitä, minkälainen oma suhteeni on kylään, minkälaisia merkityksiä sille annan ja minkälaisia vaikutuksia koen sillä olleen elämäni. Tutkimuksen alussa lähdin haastattelemaan siinä käsityksessä, että kaikki haastateltavat antavat kylälle yhtä paljon painoa omissa elämänvalinnoissaan ja käsityksissään kuin minä. Haastatteluiden myötä ennakkokäsitykseni muuttui ja se osoitti, kuinka tärkeää tällaisessa tutkimuksessa on pidättäytyä luomasta hypoteesia. Alun näkemys tutkimuksen tuloksista ei saa vaikuttaa tutkimuksen etenemiseen. Nyt, tutkimuksen lopussa, näen, että perheen vaikutus ja perheiden erilaiset sitoutumiset ekokylään ovat vaikuttaneet myös lasten näkemykseen siitä, miten paljon ja millä tavoilla kylä on heidän elämänsä vaikuttanut ja tulee tulevaisuudessa vaikuttamaan.

Kangasalan Yhteiskylän merkitykset paikkana eivät ole yksittäisten asukkaiden tyhjiössä antamia, vaan määrittävät sosiaalisesti. Kylällä varttuneiden lasten kylälle suomat merkitykset ovat syntyneet omien perheiden ja kylän asukkaiden vaikutuspiirissä pitkän paikkasuhteen ja yhteiselon myötä. Niihin ovat vaikuttaneet kylän ulkopuolisten henkilöiden mielikuvat kylästä, kuten Paulin ja Hildan muistoissa kylää ihmetelleet koulutoverit. Ekokylän toiseutta on määritelty ulkopuolisella rajanvedolla. Koulutoverit ovat Paulin kokemuksissa määrittäneet ekokylän erikoisuutta, vaikkakin huumoriin kätkeytyä, negatiivisuuden kautta; Hildan kotitalouden opettaja määritteli Hildalle tutun ja tavallisen kasvuympäristön erilaiseksi, vaikkakin oletettavasti hyvässä hengessä. Ulkopuolelta tulevat rajanvedot ja ekokylän toiseuden määrittelemineen on vaikuttanut myös kylän kasvatintulkintaan omasta kotipaikastaan. Nykykokemuksissa kylän kasvatit vetävät rajoja ja määrittelevät kylän erikoisuutta myös itse, sisältä ulos. Psykologisen kehityksen myötä, eletyn elämän kokemusten ja niiden kyydissä muodostuneiden arvojen ja asenteiden vaikutuksesta laajempi yhteiskunnallinen merkityksenanto ekologisuudelle ja yhteisöllisyydelle — kuten myös luonnolle, maaseudulle, kaupungille, omavaraisviljelylle ja monille muille teemoille ja tekijöille, joita haastateltavien kerronnassa on kylään liitetty — on alkanut vaikuttaa kylällä varttuneiden antamiin paikan merkityksiin. Aineistosta paistanut arvostus ja kiitollisuus kylää kohtaan samoin kun kylän

toimintatapojen ja ekologisuuden ja yhteisöllisyyden tavoitteiden saavuttamisen kyseenalaistaminen on kehittynyt oman arvomaailman rakentumisen myötä.

Tutkimuksella on kolme keskeistä päätelmää. Niistä ensimmäinen on se, että Yhteiskylällä kasvaneiden paikkakokemus lapsuuden ympäristöstään on vahvasti positiivinen, nostalginen, jopa tofophilinen. Samanlainen kultainen muisto lapsuudesta on monenlaisissa muissakin paikoissa varttuneilla. Kylän arvostus kohdistuu niin sen fyysiseen kuin sosiaaliseen ympäristöön. Lapsuudessa mielekkäintä on ollut luonnon tarjoamat mahdollisuudet vapauteen ja leikkiin ja tiiviin yhteisön takaama turvallisuudentunne ja yhteisöllisyys. Toinen päätelmä onkin, että ekokylän taustalla vaikuttava ideologia tuottaa sekä luonnonympäristöä säästävän epähierarkisen ympäristön, jossa luonto ja rakennettu sulautuvat saumattomasti yhteen tarjoten mielekkäitä paikkoja lapsen toiminnalle, että lapselle turvallisen ja hauskan yhteisön. Ekologinen missio, joka ajaa ekoyhteisöjen perustamista, tuottaa täten ympäristöystävällisen asumismuodon lisäksi hyvän ja mielekkään elinympäristön lapselle. Kolmas päätelmä liittyy vaikutuksiin. Tämän tyyppisessä tutkimusasetelmassa, jossa aineisto koostuu muutaman kylällä varttuneen haastatteluista, vaikutuksia voi mielekkäästi tutkia vain kertojien kokemina vaikutuksina. Vertailukohtaa ei ole. Kertojien kokemus ekokylällä varttumisen vaikutuksista omaan elämäänsä on vaihteleva. Jokainen paikansa jotain vaikutuksia, mutta vaikutelmaksi jäi, että vaikutusten näki olevan vahvempia, jos niiden toivoi olevan vahvempia. Vahvat henkilökohtaiset ympäristö- tai yhteisöllisyyden arvot implikoivat kokemusta lapsuuden ympäristön vaikutuksista myöhempään elämään, omiin arvoihin tai valintoihin. Omien arvojen ja kokemusten pohjalta valikoituivat kullekin kertojalle ekokylälapsuuden eri puolet osaksi omaa identiteettitarinaa.

Tutkimuskysymyksen punainen lanka on siis se ideologia ja missio, joka tekee ekokylästä muunlaisesta asuinalueesta poikkeavan elämisen miljöön. Tutkimuksessa pyrin paikantamaan ja kuvaamaan varttumisen kokemusta ekologisen ja yhteisöllisen ideologian vaikutuspiirissä. Aiemmin pohtimani Yhteiskylän eroavaisuus ”tavalliseen” maalaiskylään tai lähiöön nähden kiteytyy juuri tähän missioon. Lapsen paikkakokemus voi vaikuttaa varsin samanlaiselta yhteistoimintaan panostavassa maalaiskylässä tai aktiivisen yhteisön asuttamassa asumälähiössä, eivätkä Yhteiskylän ekologisuuden vaikutukset olleet erityisen korostuneita ekokylässä varttuneiden muistelukerronnassa (luku 5). Ekokylä luo puitteet hyvälle kasvuympäristölle suurelta osin sen luontoa säästävän rakennus- ja toimintaideologian ansiosta, mutta yhtäläillä mielekäs kasvuympäristö voi syntyä muullakin tavoin.

Sitä, miten ekokylän erityinen missio muunlaiseen asuinalueeseen nähden vaikuttaa elämisen ja asumisen kokemukseen siellä varttuneiden lasten kohdalla, olisi mielenkiintoista tarkastella myös aikuisten ja lasten kokemusten vertailun kautta, ja laajemmassa tutkimuksessa se olisikin ollut varteenotettava lähestymiskulma. Oletettavasti Yhteiskylän elämäntavan valinneilla aikuisilla kylän taustaideologia on vaikuttanut ja vaikuttaa kokemuksiin enemmän kuin lapsilla, jotka kasvoivat omaksumaan ekokylän normina ja vasta myöhemmin elämäkokemuksen karttuessa oppineet pitämään sitä erityisenä. Kokemukseen vaikuttanee myös tietoinen tai tiedostamaton halu nähdä ekologisuuden ja yhteisöllisyyden vaikutukset omassa elämässään. Tämä vaikuttaa paikkasuhteeseen: aikuiset, jotka ovat panostaneet paljon omaa työtään ja varojaan ekologisemman elämäntavan toteuttamiseen toivovat näkevänsä panostuksensa vaikutuksia arkipäivässään. Tässä tutkimuksessa aikuisten kokemukset jäävät kuitenkin spekulatiiviselle tasolle — käsitystä ekokylän asukkaiden paikkakokemusta syventäisikin tulevaisuudessa tutkimus, joka jatkaa tämän työn pohjalta laajentaen kartoituksen ja analyysin myös aikuisten kokemuksiin.

Senjan ja Eveliinan haastatteluissa tulee esille yksi samaistumisen ja rajanvedon taso, jota tutkielmassa ei ole käsitelty, ja joka olisi jatkossa niinikään hedelmällinen tarkastelun aihe. Miten Yhteiskylä määrittyy suhteessa muihin ekoyhteisöihin? Kuten luvussa 4 ilmeni, Senja ei koe Yhteiskylän yhteisön olevan poikkeuksellisen intohimoinen ympäristöystävällisyydessään, mikä viittaa siihen, ettei hän samaista vahvasti omaa kotikyläänsä muihin ekoyhteisöihin. Kylän elämäntapaan kuuluu yksityisautoilu ja etelänmatkat siinä kuin muidenkin asuinalueiden. Eveliina puolestaan määrittelee Kangasalan Yhteiskylää suhteessa muihin ekoyhteisöihin yhteisön toimintaa muistelllessaan vähemmän kommuunimaisesti toimivana, mutta hänen puheistaan välittyy silti mielikuva Yhteiskylästä muihin ekoyhteisöihin identifioituvana yhteisönä ja ekoyhteisöjen joukkoon kuuluvana — positiivisessa mielessä. Yhteiskylän omien toimintaperiaatteiden lomassa voi nähdä sekä erontekoa että samaistumista muihin ekoyhteisöihin. Omaksutaan monia ekoyhteisöjen yleisiin visioihin, kriteereihin ja toimintaperiaatteisiin kuuluvia asioita, mutta toivotaan silti, että oma kylä tekisi eroa kylliksi muihin ekoyhteisöihin tai ainakin yleisön käsityksiin niistä, jotta se voisi vähentää laajan yleisön ennakkoluuloja ympäristöystävällisiä asumisen tapoja kohtaan.¹⁹⁸

Tutkimustulokset ovat ajoituksensa tuotteita ja tässä tutkimuksessa ajoituksen merkitys on huomattava. Vaikka kertoja muistelee lapsuuttaan, kytkeytyy muistelu tähän päivään, ja lopulta menneisyydestä esiin nostetut paikat, tapahtumat ja tunteet saavat arvonsa tässä päivässä,

---

¹⁹⁸ Kangasalan Yhteiskylän kotisivut [online]; Palttala & Erat 2009, 33.

tämän päivän näkökulmasta. Aineistossa ja sen tulkinnessa käy ilmi se, minkä kertoja kokee olevan olennaista lapsuuden ympäristössä, sekä lapsuuden jälkeen muodostuneet arvot ja asenteet ja käsitykset maailmasta. Lapsuuttaan muistelevat ja sille merkityksiä antavat kertojat ovat vasta nuoria aikuisia ja oma lapsuus Yhteiskylällä on melko lähellä. Todellinen kotiseurakkaus ja topofilinen suhde paikkaan kehittyi tyypillisesti vasta pitkän henkilökohtaisen historian vaikutuksesta, useampien elämäkokemusten valossa.¹⁹⁹ Tutkimustulokset kymmenen tai kahdenkymmenen vuoden kuluttua olisivat voineet olla hyvin erilaiset, kun ajankulu olisi värittänyt mielikuvaa ja merkityksiä lapsuudesta entisestään.

Toisaalta juuri ajoituksen voi pitkälti samoista syistä nähdä lisäävän tutkimuksen arvoa. Lyhyt aika muisteltuihin tapahtumiin antaa vähemmän värittyneen kuvan lapsuudesta, ja samalla elämä on taittunut tarpeeksi aikuisuuteen, jotta myös lapsuuden vaikutuksia on mielekästä tutkia. Tavallaan kaukaisempi perspektiivi lapsuuden kasvu-ympäristöön kertoo ilmiöstä informatiivisemmin kuin lapsen kertomus. Aikuisen kyky arvioida oman menneisyytensä vaikutuksia myöhemmälle elämälle ja tulkita omaa muisteluansa myös siten, että lapselle piiloon jäävät asiat ja ulottuvuudet — aikuisten väliset jännitteet yhteisessä päätöksenteossa, ekologisuus ja muut arvomaailman ulottuvuudet elinympäristössä, ihmisen kodin valintaan ja rakentamiseen vaikuttavat tekijät ja niin edelleen — tulevat osaksi aineistoa.

Tutkimuksen tuloksissa on selvä ero lapsuuden muistojen ja nykypäivän kokemusten suhteen. Kertojien välillä lapsuuden kokemuksissa oli paljon vähemmän vaihtelua kuin myöhemmissä näkemyksissä kylästä. Se kertonee siitä, että yhteisessä kasvu-ympäristössä varttuneet muistavat melko samantyyppisiä asioita ja paikkoja lapsuudestaan, koska suhtautuminen elinympäristöön ei lapsuudessa vielä ole arvojen ja asenteiden värittämää.²⁰⁰ Samasta ympäristöstä ovat aktualisoituneet samat tarjoumat. Myöhemmin toisistaan poikkeavat elämäkokemukset ovat lisänneet erilaisia asenteiden ja arvojen värittämiä kerroksia haastateltavien henkilökohtaiseen näkemykseen kylästä. Vaihtelu on silminnähden suurempaa, kun puheeksi tulee nykyinen suhde kylään ja tulevaisuuden näkemykset.

Tätä tutkimusta on ollut erityisen innostavaa tehdä aikana, jolloin ilmastokysymykset ja kestävä kehitys ovat esillä enemmän kuin ikinä. Olen saanut tarkastella yhtä mikrotason ilmiötä, joka yrittää vastata ilmastonmuutoksen haasteisiin paikallistasolla, ja peilata omaa tutkimustani mediassa esillä olleisiin aiheisiin. Asuminen lohkaisee ison osan suomalaisen hiilijalanjäljestä, ja ainakin siihen

---

¹⁹⁹ Tuan 1990, 4; Tuan 2007, 33

²⁰⁰ Tuan 2007, 20

ekokyläasumisella on merkittävä vaikutus, Yhteiskylän tapauksessa ympäristöystävällisten infrastruktuurin ja rakentamisen ratkaisujen myötä. Samalla ekoyhteisöt pyrkivät vastaamaan moniin muihin kestävä kehityksen ongelmakohtiin. Omavaraisviljelyn mahdollistaminen, jätteiden kierrätys, kyläyhteisön sijainti lähellä monenlaisia palveluita, kiertotalouden ja hartiapankin hyödyntäminen ovat kaikki ekoyhteisöjen kriteerejä ja asukkaiden hiilijalanjälkeen vaikuttavia seikkoja. Vähiten tärkeää ei ole myöskään ympäristö- ja ihmisystävällisiä ratkaisuja mahdollistava ilmapiiri.

Kokemusta voi tutkia vain siten, kun tässä tutkimuksessa olen tehnyt: kohtaamalla asianomaiset ja kysymällä. Ekokylistä, myös Kangasalan Yhteiskylästä, on tehty kvantitatiivista tutkimusta, joka kohdistuu niiden fyysiseen ympäristöön, ja joiden tulokset ovat hyödyllisiä ekokyläasumisen ymmärtämiseksi. Tämä tutkimus tuo näiden tutkimusten rinnalle uuden näkökulman yhden ekokylän sosiokulttuuriseen ympäristöön ja avaa siten keskustelun sille, miten ekologiseksi suunniteltu ympäristö koetaan. Kun kaksi eri tyyppistä aineistoa keskustelee keskenään, syntyy kattavampi kokonaisymmärrys ekokyläilmiöstä.²⁰¹ Ekokylässä asumisen *kokemuksen* tutkimisen erityinen hyödyllisyys ja ajankohtaisuus liittyy nähdäkseni siihen, että ihmiselle ei ole ominaista luopua niistä mukavuuksista ja eduista, joista on jo tottunut hyötymään. Ekokylä voi monelle kuulostaa paikalta, jossa asuminen merkitsee tavalla tai toisella hankalamman elämäntavan valitsemista. Tämä tutkimus kuitenkin osoittaa, että ensinnäkin ekokylällä varttuneiden on vaikea kuvitella paikkaa, jossa olisi ollut parempi kasvaa, mikä on monelle vanhemmalle suuri vetovoimatekijä asuinpaikkaa valitessa. Toisekseen lasten näkökulmasta Yhteiskylällä asuminen ei ole merkinnyt mistään modernin maailman mukavuudesta luopumista, vaan on päin vastoin hyvin samanlaista ja jopa mielekkäämpää kuin jossain muualla asuminen. On myös huomattavaa, että vaikka vuonna 2019 ilmastonmuutoksen uhkaan on reagoitava nyt tähän hetkeen vaikuttavilla toimenpiteillä, on myös tärkeää kasvattaa seuraavia sukupolvia, joille maapallon varjeleminen meidän kaikkien yhteisenä kotina on itsestäänselvyys. Tämän tutkimuksen valossa ekoyhteisö toimii tarkoituksessa hyvin ollen hedelmällinen kasvupohja ympäristötietoisien ja -vastuullisen ajatusmaailman kehittymiselle.

---

²⁰¹ Kts. luku 4.1, s. 41.

Lähteet

Kaikki verkkolähteet tarkistettu 16.6.2019.

AINEISTO

Haastattelut

- M25 ”Pauli”, Tampereella 7.8.2018, haastattelija Adele Halttunen.
N22 ”Sofi”, Kangasalla 6.8.2018, haastattelija Adele Halttunen.
N24 ”Eveliina”, Tampereella 21.9.2018, haastattelija Adele Halttunen.
N19 ”Hilda”, Turussa 26.7.2018, haastattelija Adele Halttunen.
N25 ”Linnea”, Tampereella 22.9.2018, haastattelija Adele Halttunen.
N26 ”Senja”, Tampereella 6.8.2018, haastattelija Adele Halttunen.

Haastattelut tekijän hallussa.

Muu aineisto

GEN kotisivut: About GEN

[<www.ecovillage.org/global-ecovillage-network/about-gen/>](http://www.ecovillage.org/global-ecovillage-network/about-gen/)

Kangasalan Yhteiskylän kotisivut.

[<www.yhteiskyla.org>](http://www.yhteiskyla.org)

Kielitoimiston sanakirja. 2018. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. Verkkojulkaisu HTML.

Päivitettävä julkaisu. Päivitetty 6.6.2018.

Maanmittauslaitoksen ortokuvatietokanta 02/2019.

Maanmittauslaitoksen taustakarttatietokanta 02/2019.

Mikkonen, Nadja. 40 vuotta sitten joukko suomalaisnuoria muutti yhteen – Nykyään he ovat keski-ikäisiä ja vanhuksia, jotka jakavat yhä rahat, ruoan ja henkiset periaatteet: "Totta kai sitä ihmetellään". YLE Uutiset, 4.12.2018.

<<https://yle.fi/uutiset/3-10527349>>

Online Etymology Dictionary. Toim. Douglas Harper. Päivittyvä verkkojulkaisu, päivitetty 2018.

<<https://www.etymonline.com>>

Terävä, Hanna. Nuorten huoli ilmastonmuutoksesta kasvanut jyrkästi – "Nuoret ovat paljon tietoisempia kuin aiemmat sukupolvet tuossa iässä". YLE Uutiset, 13.8.2018.

<<https://yle.fi/uutiset/3-10346864>>

Ziemann, Marcus. Kun lähiruoka tarkoittaa lähigrillin burgeria – Professori: Arviolta neljännes nuorista miehistä ei ole kiinnostunut tai vastustaa kestäväää kehitystä. YLE Uutiset, 17.10.2018

<<https://yle.fi/uutiset/3-10457983>>

TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Aura, Seppo, Liisa Horelli & Kalevi Korpela. Ympäristöpsykologian perusteet. WSOY, Porvoo, 1997.

Bachelard, Gaston. Tilan Poetiikka. Suom. Tarja Roinila. Nemo, Helsinki, 2003.

Boverket. Ekobyar. Boverket, 1991.

Cresswell, Tim. Place: A Short Introduction. John Wiley & Sons Inc., Chicester, 1999.

Day, Christopher. Environment and Children. Passive lessons from the everyday environment. Elsevier, Oxford, 2007.

Erat, Bruno. Ekologia, Ihminen, Ympäristö. Rakennusalan kustantajat, Helsinki, 1994.

Eskola, Jari & Maria Saarela-Kinnunen. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I*. Toim. Juhani Aaltona ja Raine Valli. PS-Kustannus, Jyväskylä, 2001.

Eskola, Jari & Juhani Suoranta. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Lapin yliopisto, Rovaniemi, 1996.

Fingerroos, Outi & Riina Haanpää. Muistitietotutkimuksen ydinkysymyksiä. Teoksessa *Muistitietotutkimus. Metodologisia kysymyksiä*. Toim. Outi Fingerroos, Riina Haanpää, Anne Heimo ja Ulla-Maija Peltonen. Suomen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 2006.

Gadamer, Hans-Georg. Hermeneutiikka — ymmärtäminen tieteissä ja filosofiassa. Suomentanut ja valikoinut Ismo Nikander. Alkuperäiset artikkelit sis. teoksiin *Gesammelte Werke 1 & 2*, Hans-Georg Gadamer. Vastapaino, Tampere, 2004.

Gilman, Robert. The Eco-Village Challenge. *In Context* nro 29, 1991.

Günther, Folke. Ekobyar. Institutionen för miljö- och energisystem i Lund, Genarp, 1989.

Haapamatti, Kirsi & Suvi Elo. Unelmien ekokylät. Kurkistuksia suomalaiseen yhteisöasumiseen. Raamatutrukikoja OÜ, Tallinna, 2015.

Hall, Stuart. Identiteetti. Suom. ja toim. Mikko Lehtonen ja Juha Herkman. Vastapaino, Tampere, 1999.

Hirsjärvi, Sirkka & Helena Hurme. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. 3. painos. Yliopistopaino, Helsinki, 2000.

Horelli, Liisa. Lapset ympäristön valloittajina. Teoksessa *Lapsi ja kasvuympäristö. Puheenvuoroja ja kirjavinkkejä*. Toim. Pirkka Sassi ja Tuula Tarkkonen. Cosmprint, Helsinki, 2003.

Horelli, Liisa. Lasten näköinen elinympäristö. Kokemuksia yhdyskuntasuunnittelun, ympäristökasvatuksen ja ehkäisevän sosiaalipolitiikan välisestä yhteistyöstä Kiteen Rantalan alasteella. *Alueidenkäytön osaston tutkimusraportti 3*. Ympäristöministeriö, Helsinki, 1994.

Horelli, Liisa & Kirsi Vepsä. Ympäristön lapsipuolet. RT Paino, Pieksämäki, 1995.

Hyväri, Susanna. Paikkasidos elämäntavassa ja elämänkulussa — maaseutu ja kaupunki yhden ikäryhmän kokemana. Juvenes Print, Tampere, 2008.

Karjalainen, Pauli Tapani. Topobiografinen paikan tulkinta. Teoksessa *Paikka. Eletty, kuviteltu, kerrottu*. Toim. Seppo Knuuttila, Pekka Laaksonen ja Ulla Piela. SKS, Helsinki, 2006.

Karjalainen, Pauli Tapani. Ympäristön eletty mieli. Teoksessa *Reittejä luontosuhteeseen*. Toim. Jarno Valkonen ja Toivo Salonen. Juvenes Print, Tampere, 2013.

Kirveennummi, Anna & Riitta Räsänen. Suomalainen kylä kuvattuna ja muisteltuna. Gummerus, Jyväskylä, 2000.

Knuuttila, Seppo. Menneisyys identiteetin paikkana. Teoksessa *Missä on tässä?* Toim. Sakari Hänninen. Gummerus, Saarijärvi, 1998.

Korpela, Kalevi, Marketta Kyttä & Terry Hartig. Restorative Experience, Self-Regulation, and Children's Place Preferences. *Journal of Environmental Psychology*, numero 22, 2002.

Kyle, Gerard & Garry Chick. The Social Construction of a Sense of Place. Julkaisussa *Leisure Sciences: An Interdisciplinary Journal*, nro 29, 2007.

Kyttä, Marketta. Children in Outdoor Contexts: Affordances and Independent Mobility in the Assessment of Environmental Child Friendliness. Helsinki University of Technology, Espoo, 2003a.

Kyttä, Marketta. Lapsiystävällinen ympäristö. Teoksessa *Lapsi ja kasvuympäristö. Puheenvuoroja ja kirjavinkkejä*. Toim. Pirkka Sassi ja Tuula Tarkkonen. Cosmprint, Helsinki, 2003b.

Kyttä, Marketta & Maarit Kahila. PehmoGis elinympäristön koetun laadun kartoittajana. Otamedia Oy, Espoo, 2006.

Kyttä, Marketta, Anna Broberg & Maarit Kahila. Lasten liikkumista ja terveyttä edistävä urbaani ympäristö. *Yhdyskuntasuunnittelu*, vol.47:2, 2009.

Laine, Timo. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Toim. J. Aaltola & R. Valli. PS-Kustannus, Jyväskylä, 2001.

Lehtonen, Heikki. Yhteisö. Vastapaino, Tampere, 1990.

Louhela, Ulla-Maija. Nuorten osallisuuskertomuksia Juopulin yhteisössä. Lapin yliopisto, 2016.

Lundgren, Maija. Suomalainen kylätutkimus. Teoksessa *Askel kulttuurien tutkimukseen*. Toim. Jaana Kouri. Painosalama Oy, Turku, 2015.

Massey, Doreen. For Space. The Cromwell Press, Trowbridge, 2005.

Mirzagitova, Laysan & Dalia Vidickiene. Kotitila-konseptiin perustuvat ekokylät. Teoksessa *Elämää harmoniassa. Inspiroivia tarinoita ekokylästä*. Toim. Dalia Vidickiene. BMK Leidykla, Vilna, 2013.

Mäenpää, Pasi. Kansalaisesta kuluttajaksi. Teoksessa *Suomen kulttuurihistoria 4: Koti, kylä ja kaupunki*. Toim. Kirsi Saarikangas, Pasi Mäenpää & Minna Sarantola-Weiss. Tammi, Helsinki, 2004.

Nivala, Elina & Sanna Ryyänen. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, nro 14, vuosikirja 2013.

Norby, Martha. Ekobyar. 2004.

www.ekobyar.org

Palojärvi, Ansa, Jarkko Pyysiäinen & Mia Saloranta (toim.). Inspiroivia tarinoita ekokylistä. Kokemuksia ekoteknologioista ja -käytännöistä. Alkuperäiskielinen teos *Inspiring stories from ecovillages: experiences with ecological technologies and practices*. BMK Leidykla, Vilna, 2013.

Palttala, Outi & Bruno Erat. Kestävä kylä pohjoisissa olosuhteissa. Vertaileva seurantatutkimus. Suomen ympäristö, nro 32, 2009.

Poikolainen, Päivi, Leena Rinne & Karoliina Taruvuori. Kaupunki- ja maaseutu ympäristö koulutusvalintojen ja elämäntavan muovaajina. Multiprint Oy, Helsinki, 2005.

Portelli, Alessandro. Mikä tekee muistitietotutkimuksesta erityisen? Suom. Salla Kivilaakso-Mendes ja Saana Viertomanner. Teoksessa *Muistitietotutkimus. Metodologisia kysymyksiä*. Toim. Outi Fingerroos, Riina Haanpää, Anne Heimo ja Ulla-Maija Peltonen. Suomen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 2006.

Raatikainen, Panu. Ihmistieteet ja filosofia. Gaudeamus, Helsinki, 2004.

Relph, Edward. Place and Placelessness. Pion Limited, Lontoo, 1976.

Rättilä, Tiina & Jarmo Rinne. Ei osallistumista vaan vaikuttamista! Asukasaktiivit paikallisina toimijoina ja asuinympäristön kehittäjinä. Teoksessa *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*. Toim. Pia Bäcklund, Jouni Häkli & Harry Schulman. Tampereen yliopisto, 2017.

Saarikangas, Kirsi. Merkityksellinen tila: lähiöasuminen arkkitehtuurin, asukkaiden, menneen ja nykyisen kohtaamisena. Teoksessa *Eletty ja muistettu tila*. Toim. Taina Syrjämaa ja Janne Tunturi. Hakapaino Oy, Helsinki, 2002.

Saarikangas, Kirsi. Eletyt tilat ja sukupuoli: asukkaiden ja ympäristön kulttuurisia kohtaamisia. Waasa Graphics Oy, Vaasa, 2006.

Scannell, Leila & Robert Gifford. Defining place attachment: A tripartite organizing framework. *Journal of Environmental Psychology*, nro 30, 2010.

Sihvola, Juha. Yksilönä yhteisössä. Näkökulmia paikallisuuteen, globalisaatioon ja hyvään elämään. Vammalan kirjapaino, Vammala, 2000.

Siipola, Pirjo. Kestävän kehityksen mukainen pientaloryhmä - kolmen suomalaisen ekokylähankkeen toteutus. Julkaisu A29. Oulun yliopisto, Teknillinen tiedekunta, Arkkitehtuurin osasto, 2000.

Tuan, Yi-Fu. Space & Place. 5. painos, University of Minnesota Press, New York, 2007.

Tuan, Yi-Fu. Topophilia: A Study of Environmental Perception, Attitudes, and Values. Morningside edition. Columbia University Press, New York, 1990.

Tuan, Yi-Fu. Paikan taju. Paikka, aika ja minuus. Teoksessa *Paikka. Eletty, kuviteltu, kerrottu*. Toim. Seppo Knuuttila, Pekka Laaksonen ja Ulla Piela. SKS, Helsinki, 2006. (Suomennos artikkelista: Tuan, Yi-Fu. Sense of Place: Its relationship to Self and Time. Teoksessa *Reanimating Places. A Geography of Rhythms*. Toim. Tom Mels. Ashgate, Aldershot, 2004.)

Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 11. painos. Hansaprint Oy, Vantaa, 2013.

Ukkonen, Taina. Yhteistyö, vuorovaikutus ja narratiivisuus muistitietotutkimuksessa. Teoksessa *Muistitietotutkimus. Metodologisia kysymyksiä*. Toim. Outi Fingerroos, Riina Haanpää, Anne Heimo ja Ulla-Maija Peltonen. Suomen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 2006.

Vidickiene, Dalia (toim.). Elämää harmoniassa: Inspiroivia tarinoita ekokylistä (suom. Maria Pulli). Alkuperäiskielinen teos *Living in Harmony: Inspiring Stories from Ecovillages*. BMK Leidykla, Vilna, 2013.

Vuolteenaho, Jani. Uusia sanoja, uusia maailmoja: tekstuaalisuus, sosiaalisesti tuotettu tila ja maantieteen kulttuurinen käänne. *Terra*, nro 114, 2002.

Wylie, John. *Landscape*. Routledge, 2007.

<<http://ebookcentral.proquest.com/lib/kutu/detail.action?docID=308563>>

Wylie, John. A single day's walking: narrating self and landscape on the South West Coast Path. *Transactions of the Institute of British Geographers*, nro 30, 2005.

Liitteet

Liite 1. Teemarunko ja lista haastatteluiden tukikysymyksistä.

1. Perustiedot

Nimi
Ikä
Sukupuoli
Koulutus
Lapsia?
Sisaruksia?
Minkä ikäisenä ja minä vuonna muutti kylälle
Minkä ikäisenä muutti pois

2. Muistot kylästä

Mikä on päällimmäinen muistikuva lapsuudesta kylällä?
Missä paikassa viihtyi?
Luonnon merkitys? Kylän raitin ja rakennetun ympäristön merkitys?
NAAPURIT -> tunsiko kaikki läheisesti?
Reviiri? Kuinka kaukana kotoa leikki? Pelottiko joku paikka tai asia ympäristössä?
Kaverit kylällä? SISARUKSET?
Kaverit kylän ulkopuolella - ihmettelivätkö asuinpaikkaa?
KOULU MITEN MUUTTI?
Mitä itse ajatteli kylästä - muistaako asuneensa erikoisessa paikassa?
Erilaisuuden tunne?
Talkoot ja yhdessä tekeminen - mitä muistikuvia?
Naapureihin suhtautuminen? Olivatko ne läheisiä tai turvallisia ihmisiä?

3. Nykyään

Mitä nykyään ajattelee ekokylästä ja siellä kasvamisesta? Onko suhtautuminen muuttunut? Esim. ajatteleeko sitä erikoisempaan paikkaan sen jälkeen kun on muuttanut pois?
Mikä merkitys kylällä on nyt? Onko se yhä tärkeä paikka?
Mikä merkitys sillä on, että meitä on monia, jotka ovat varttuneet samassa paikassa?
Onko jokin muuttunut? Henkinen tai fyysinen?
Miten sille annetut merkitykset näkyvät tänä päivänä? Muistelu, paikoissa käyminen?

4. Arvot ja asenteet

Onko ekokylällä kasvamisella ollut suoria vaikutuksia niihin valintoihin, mitä on nuoruudessa ja aikuisuudessa tehnyt? Onko voinut vaikuttaa tiedostamatta?
Osaako nimetä elämän arvoja tai asenteita, joihin kylällä vartumisella olisi voinut olla vaikutus?
Miten suhtautuu luontoon? Miltä tuntuu, kun menee metsään? Mitä siellä näkee tai aistii (toiminnallinen/ esteettinen)? Milloin menee luontoon?
Ymmärrys kestävästä kehityksestä? Kiinnostus kestävästä kehityksestä? Tekeekö jotain tietoisia kestävästä kehityksen mukaisia valintoja elämässään? Tiedostaako kestävyyskysymyksiä päivittäin?
Miten suhtautuu yhteisöllisyyteen ja yhdessä tekemiseen?
Kuinka arvioi kasvun olleen erilaista, jos perhe olisi asunut jossain muualla? Eli miten tekee eron perheen ja elinympäristön vaikutusten välille?

5. Tulevaisuus

Mitä tulevaisuuden suunnitelmia on?
Nimeä muutamia henkilökohtaisen elämän tärkeitä tavoitteita?
Missä haluaa asua? Kuvaille fyysistä ja sosiaalista ympäristöä.
Minkä tyyppistä työtä haluaisi tehdä? Unelmatyön piirteitä?
MINKÄLAISTA MAAILMAA HALUAISIT OLLA MUKANA LUOMASSA JA MIKSI?
Mihin suuntaan toivoisi yhteiskunnan menevän? Mitä nimeäisi tärkeimmiksi tulevaisuuden tavoitteiksi yhteiskunnassa?
Mitä toivoisit siirtäväsi lapsuudestasi ekokylässä tulevaisuuteen ja mahdollisesti omille lapsillesi? Mitä toivoisit toisin?

Liite 2. Aineistossa mainitut paikat, tyytit, mainintayhteydet ja mainitsijoiden lukumäärä.

Paikka	Tyyppi	Yhteys	Mainintoja
Päiväkoti	Rakennettu ympäristö	Leikkipaikka, raja	6
Pikkumetsä	Luonnon ympäristö	Leikkipaikka	6
Puumaja	Rakennettu-/luonnonympäristö	Leikkipaikka	6
Vallitun tie	Luonnon ympäristö	Raja	6
Metsä Vallitun tien takana	Luonnon ympäristö	Raja, leikkipaikka	6
Naapureiden pihat	Rakennettu ympäristö	Leikkipaikka, raja	6
Trampoliini	Rakennettu ympäristö	Leikkipaikka	5
Itäinen metsä	Luonnon ympäristö	Raja, leikkipaikka	4
Kotien sisätilat	Rakennettu ympäristö	Leikkipaikka, muu	4
Kylän eri päädyt	Rakennettu ympäristö	Raja, muu	3
Pikkumetsän kalliot ja kivet	Luonnon ympäristö	Leikkipaikka	3
Puro pellon takana	Luonnon ympäristö	Leikkipaikka, raja	2
Omenatarha	Luonnon ympäristö	Leikkipaikka	2
Navetta	Rakennettu ympäristö	Raja, muu	2
Haihutuslampi	Rakennettu-/luonnonympäristö	Leikkipaikka, muu	2
Oja kylän länsipuolella	Luonnon ympäristö	Raja	1
Monttu	Luonnon ympäristö	Leikkipaikka	1
Pissakivi	Luonnon ympäristö	Leikkipaikka	1
Iso kuusi puron lähellä	Luonnon ympäristö	Leikkipaikka	1
Läntinen metsä	Luonnon ympäristö	Leikkipaikka	1
Voimalinja	Rakennettu-/luonnonympäristö	Raja	1
Näköalakallio	Luonnon ympäristö	Leikkipaikka	1
Hakevarasto	Rakennettu ympäristö	Muu	1
Lasimaja	Rakennettu-/luonnonympäristö	Leikkipaikka	2
Pelto	Luonnon ympäristö	Leikkipaikka, raja, muu	6
Lämpökeskuksen piha	Rakennettu ympäristö	Leikkipaikka	6
Vallitun leirikeskus	Rakennettu ympäristö	Muu	5

Liite 3. Haastattelulupalomake

Turun Yliopisto
Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma
PL 124
28101 PORI

TALLENNETUN HAASTATTELUAINEISTON KÄYTTÖLUPA

Haastatteluaineiston keruu liittyy Turun yliopiston kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelmassa tehtävään Pro Gradu -tutkielmatyöhön. Aineiston keruun tarkoituksena on kartoittaa Kangasalan yhteiskylällä varttuneiden lasten elämää ja kokemuksia ekokylällä kasvamisesta.

Käyttölupa toimii todisteena siitä, että haastattelija on pyytänyt haastateltavalta luvan äänitteiden käyttöön. **Lupa ei ole sitova**, vaan haastateltavalla on oikeus halutessaan perua lupa aineiston käyttöön. Haastattelija sitoutuu käsittelemään aineistoa niin, ettei se loukkaa haastateltavien yksityisyyden suojaa. Aineistoa säilytetään koulutusohjelman kokoelmissa.

Ympyröi vastauksesi.

1. Turun yliopiston tutkijat ja opiskelijat saavat käyttää aineistoa tutkimus- ja opetuskäyttöön

Kyllä/ Ei

3. Haastateltavan nimen saa mainita

Kyllä/ Ei

4. Haastateltavaan saa ottaa yhteyttä haastattelua täydentävissä kysymyksissä

Kyllä/ Ei

5. Aineiston saa arkistoida kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelman kokoelmiin (haastateltavan nimellä)

Kyllä/ Ei

Paikka ja päivämäärä: _____

Haastateltavan nimi ja yhteystiedot

Haastattelijan nimi ja yhteystiedot

Haastateltavan allekirjoitus

Haastattelijan allekirjoitus